

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
१९८९

HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF
MAHARASHTRA STATE
1989

DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
BOMBAY

अर्थ व सांख्यिकी संचालक
महाराष्ट्र शासन, मुंबई
यांचेकडून सदिकेसह

With compliments from
The Director of Economics and Statistics
Government of Maharashtra, Bombay

- 54772

310

MAH - H

Sub. National Systems Unit
National Institute of Education
Planning and Administration
17-B, Sri Aurobindo Marg, New Delhi 110 016
T D - 5533
Date...../2/12/82

प्रस्तावना

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी हा अंक १९८९ ह्या संदर्भ वर्षासाठी तयार करण्यात आला असून या मालिकेतील तो एकोणतीसावा आहे. महाराष्ट्र राज्यासंबंधी विविध सामाजिक आणि आर्थिक विषयांवरील उपलब्ध असलेली अद्ययावत आकडेवारी थोडक्यात सादर करणे हा या पुस्तिकेचा मुख्य उद्देश आहे.

महाराष्ट्र राज्य व भारत यांची तुलनात्मक आर्थिक परिस्थिती मांडण्याच्या उद्देशाने मुखवातीच्या तक्त्यात भारताची माहितीही देण्यात आली आहे. तक्त्याच्या शेवटी राज्याची आर्थिक प्रगती दर्शविणारे काही निवडक निर्देशांक समाविष्ट केले आहेत.

अद्ययावत माहिती देण्याच्या प्रयत्नात काही ठिकाणी अस्थायी आकडेवारी वापरण्यात आली आहे. अंतिम आकडे उपलब्ध होतील तेव्हा ही आकडेवारी सुधारण्याची शक्यता आहे.

ही पुस्तिका तयार करण्याच्या कामी राज्य व भारत सरकारची विविध खाती, तसेच निम्नसरकारी संस्था यांचे जे सहकार्य मिळाले त्याबद्दल आभारी आहे.

महाराष्ट्राच्या माहितीकरता ही पुस्तिका संदर्भ म्हणून उपयुक्त होईल, अशी आशा आहे.

वा. दि. महाजन,

अर्थ व सांख्यिकी संचालक,

मुंबई.

मुंबई :

दिनांक १५ डिसेंबर १९८९.

PREFACE

The Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State for the year 1989 is the twenty-ninth in the series. Its object is to present up-to-date statistical data on various socio-economic aspects of Maharashtra State in a concise form.

For the purpose of comparison of the economy of the State with that of India, corresponding data for India have also been shown in the first opening table. Data on trends in some selected indicators are presented at the end in a series of tables to throw light on the growth of economy.

In attempting to give up-to-date information, provisional figures have sometimes been presented, which may be revised when final figures become available.

The co-operation extended by various departments of the State Government, Central Government and autonomous organisations in bringing out this publication is gratefully acknowledged.

The Handbook, it is hoped, will be useful as a ready reference to information on Maharashtra.

V. D. Mahajan,
Director of Economics and Statistics,
Bombay.

Bombay :

Dated 15th December 1989.

शुद्धिपत्रक/ERRATA

अनुक्रमानि Serial No. 1	पृष्ठ क्रमांक Page No. 2	तक्ता क्रमांक Table No. 3	स्तंभ, ओळ, बाब Column, Line, Item 4	षूक For 5	बरोबर Read 6
1	IV	..	I-Table No.	3.2	8.2
2	4	..	6, cotton	37.0	37.9
3	7	..	5, I-7.1	1,55,549	1,15,549
4	11	1.1	3, I-19	42.0
5	16	2.3	4, I-12	212	213
6	31	2.15	5, I-1987	7,09,590	7,09,594
7	49	3.7	2, I-Urea	9,13,600	9,13,000
8	77	7.4	5, I-19	1,888	888
9	89	12.2	3, heading	1989	1988
10	89	12.2	4, heading	1988	1989
11	118	17.1	3, I-2	216	1,216
12	118	17.1	3, I-4, L-6	654	1,654
13	118	17.1	3, I-Total	1,19,1704	1,19,704
14	153	23.4(a)	4, L-9, I-total staff	75,363	75,863
15	156	23.6	4, I 1(a)	1,74,000	1,78,000
16	157	23.7	4, I-1	2,735	735
17	212	29.9	सळदीप चौथी ओळ	गणक	गुणक
18	213	29.9	11, I-3 Gen. Index	16	165

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी

HANDBOOK OF BASIC STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE 1989

अनुक्रमणिका/CONTENTS

वर्ष २९]

[Vol. XXIX

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
प्रस्तावना		Preface
दृष्टिकोषात महाराष्ट्र—		Maharashtra State at a glance—
(i) सामान्य माहिती	1	General information.
(ii) भारताशी तुलना	2	Comparison with India.
1 हवामान		Climate
1.1. निवडक केंद्रांतील कमाल व किमान तपमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस.	10	Maximum and minimum temperature, rainy days and annual rainfall at selected centres.
2 क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		Area and Population
2.1. पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या	12	Male, female and households in each district.
2.2. जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या ..	14	Rural and urban population in each district.
2.3. जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता.	16	Area and density of each district.
2.4. जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)	17	Percentage of literacy in each district.
2.5. १९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवर्षीय बदलतात.	18	Decadal variation in population since 1901.
2.6. शहरांच्या लोकसंख्या-गटाप्रमाणे नागरी लोकसंख्या.	19	Urban population by size-class of towns.
2.7. वास्ती असलेल्या खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण.	20	Classification of inhabited villages according to population.
2.8. एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले.	21	Cities/Urban Agglomerations (UAs) with population of 1,00,000 or above.
2.9. काम करणाऱ्यांचे व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण	23	Classification of workers and non-workers.
2.10. काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार वर्गीकरण.	24	Classification of persons not at work by type of activity.
2.11. अनुसूचित जाती आणि जमाती व नवबौद्ध यांची लोकसंख्या.	26	Population of scheduled castes and scheduled tribes and neo-buddhist.
2.12. प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या.	28	Disabled population in Maharashtra State by type of disability.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
2.13. वयोगटानुसार लोकसंख्या	.. 29	Population according to age groups.
2.14. धर्मानुसार लोकसंख्या	30	Population by religion.
2.15. २००१ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या.	31	Annual estimates of population up to 2001.
2.16. स्थलांतराच्या कारणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष.	32	Migrants by sex and reason for Migration
2.17. पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष.	33	Migrants by sex and place of last residence.
2.18. प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची संख्या.	37	Households and household population by languages mainly spoken.
3. शेती		<i>Agriculture</i>
3.1. जमिनीचा वापर 38	Land utilisation.
3.2. जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र.	39	Districtwise break-up of culturable area and cultivated area.
3.3. प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन.	41	Area and outturn of principal crops.
3.4. जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन.	42	Area and outturn of principal crops in each district.
3.5. प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक	.. 46	Index numbers of production of principal crops.
3.6. मृदसंघारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती.	48	Progress under soil conservation and land reclamation.
3.7. रासायनिक खतांचे वाटप 49	Distribution of chemical fertilisers.
3.8. शेतीची अवजारे 50	Agricultural implements.
3.9. शेती पंपांना वीज पुरवठा 51	Agricultural pumps energised.
3.10. महाराष्ट्रातील एकूण वृहत् धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र.	52	Number, area and average size of operational holdings in Maharashtra.
3.11. राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या.	53	Number of Irrigation projects (complete) in State sector.
3.12. निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र.	54	Irrigation potential created and actual irrigated area.
3.13. शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प.	55	Government hydro projects commissioned.
4. पशुसंवर्धन		<i>Animal Husbandry</i>
4.1. पशुधन 56	Livestock population.
4.2. जिल्हावार पशुधन 58	Livestock population in each district.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
4.3. पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती ..	60	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry.
4.4. शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा-मार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण.	62	Collection and distribution of milk by dairies in Government and Co-operative sectors.
4.5. दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे.	63	Milk products and milk chilling centres
5. मत्स्यव्यवसाय		<i>Fisheries</i>
5.1. खारवण केंद्रात केलेले माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे.	64	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish removed.
5.2. मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	65	Miscellaneous statistics relating to fisheries.
5.3. प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन ..	67	Varietywise marine fish production.
5.4. मत्स्योत्पादनाची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)	69	Disposition of fish catch (Marine and Inland).
6. वने		<i>Forests</i>
6.1. वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण ..	70	Classification of forest area.
6.2. मुख्य आणि गौण वनोत्पादन ..	71	Production of major and minor forest product.
7. उद्योग आणि खानकाम		<i>Industry and Mining</i>
7.1. चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण.	72	Distribution of working factories according to working strength.
7.2. कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी यांचे उद्योगांच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण.	73	Factories with average daily employment classified according to major groups of industries.
7.3. चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची जिल्हावार संख्या.	75	Working factories and average daily employment in each district.
7.4. महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, औद्योगिक उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी.	76	Productive capital, output and value added by manufacture in Maharashtra State.
7.5. कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी ..	78	Average percentage of absenteeism in the cotton textile industry.
7.6. औद्योगिक विवाद	79	Industrial disputes.
7.7. कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)	80	Working of cotton textile industry (mill sector).
7.8. खनिज उत्पादन	81	Mineral production.
7.9. औद्योगिक उत्पादन	82	Industrial production.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
8. बीज		<i>Electricity</i>
8.1. विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर.	83	Installed capacity, generation and consumption of electricity.
3.2. विजेचा पुरवठा झालेली गाहरे व खेडी ..	84	Towns and villages electrified.
9. संयुक्त भांडबली संस्था		<i>Joint Stock Companies</i>
9.1. ३१ मार्च १९८९ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडबली संस्था.	85	Number of joint stock companies as on 31st March 1989.
10. बँका		<i>Banks</i>
10.1. बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या.	86	Number of places having banking offices and number of banking offices in each district.
11. सहकार		<i>Co-operation</i>
11.1. संस्था व सभासदांची संख्या, खेळते भांडबल, कर्जाक दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल.	87	Societies, membership, working capital, advances and turnover.
12. परिवहन व दळणवळण		<i>Transport and Communications</i>
12.1. रस्त्यांची लांबी	88	Road length.
12.2. पृष्ठभागानुसार रस्त्यांचे वर्गीकरण ..	89	Road length according to types of surface
12.3. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी.	90	Operational statistics of Maharashtra State Road Transport Corporation.
12.4. वापरात असलेली मोटार वाहने ..	91	Motor vehicles in operation.
12.5. महाराष्ट्रातील परिवहनाची व इतर वाहने	92	Transport and non transport vehicles in Maharashtra State.
12.6. व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक वाहन चालकांचे परवाने.	93	Professional and non-professional driving licenses.
12.7. लोहमार्गाची लांबी	94	Railway route length.
12.8. महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये याची संख्या.	95	Number of post offices and telegraph offices in Maharashtra State.
13. जहाज वाहतूक		<i>Shipping</i>
13.1. मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन.	96	Number and tonnage of vessels entered in Bombay Port.
13.2. मुंबई बंदरामध्ये गोदद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल.	97	Cargo handled at the docks and bunders in Bombay Port.
13.3. महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल.	98	Cargo (imports and exports) handled at the selected minor ports of Maharashtra State.
13.4. महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक.	99	Passenger traffic at the minor ports of Maharashtra State.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
14. देशांतर्गत व्यापार		<i>Inland Trade</i>
14.1. महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार.	100	Inland Trade of Maharashtra.
15. शिक्षण		<i>Education</i>
15.1. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण.	102	Institutions and enrolment by type of education.
15.2. जिल्हावार प्राथमिक व दुय्यम शिक्षण	105	Primary and secondary education in each district.
15.3. महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांतील प्रशिक्षणार्थींच्या मंजूर जागा.	107	Number of seats sanctioned for trainees in the Government and non-Government industrial training institutions in Maharashtra.
15.4.(A) महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल.	108	Results of the final examinations of Government and non-Government industrial training institutes in Maharashtra.
15.4.(B) वरीलप्रमाणे	109	Do.
15.5. महाराष्ट्र राज्यातील शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी.	110	Classification of apprentice trainees in Maharashtra.
15.6. महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या.	111	Secondary and higher secondary technical schools and students in Maharashtra State.
15.7. महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यावसाय संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता.	112	Technical and vocational institutes in Maharashtra and their intake capacity in Maharashtra.
15.8. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता.	113	Number of Government and non-Government institutions, teaching certificate course and their intake capacity in Maharashtra.
16. जीवनविषयक आकडेवारी		<i>Vital Statistics</i>
16.1. जन्म, मृत्यू, आणि बालमृत्यू यांचे प्रमाण	114	Birth rates, death rates and infant mortality rates.
16.2. कुटुंबकल्याणविषयक माहिती	116	Family Welfare Statistics.
16.3. महाराष्ट्र राज्यातील संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा.	117	Medical facilities available through institutions in Maharashtra State.
17. पोलीस आणि गुन्हे		<i>Police and Crimes</i>
17.1. पोलीस स्टेशने आणि पोलीसांची संख्या	118	Police stations and police force.
17.2. इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपत्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न घडून).	119	Cognizable offences (including attempts under Indian Penal Code).

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
18. कारागृहे		<i>Prisons</i>
18.1. कारागृहांची व कैद्यांची संख्या ..	120	Number of prisons and convicts.
19. घरबांधणी		<i>Housing</i>
19.1. घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी ..	121	Classification of houses according to use
19.2. वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण.	123	Distribution of households according to rooms occupied.
19.3. घराचे छप्पर व भिती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण.	124	Distribution of households by predominant material used for roof and wall of house.
19.4. बेघर व संस्थांत रहाणारे लोक ..	128	Houseless and institutional population.
19.5. खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या ..	130	Households by number of rooms occupied.
20. स्थानिक संस्था		<i>Local Bodies</i>
20.1. ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च ..	132	Coverage, self raised income and expenditure of Village Panchayats.
20.2. नगरपरिषदा व महानगरपालिका यांची घडण.	133	Constitution of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.3. नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न व खर्च	135	Income and expenditure of Municipal Councils and Municipal Corporations.
20.4. जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च ..	137	Income and expenditure of Zilla Parishads.
20.5. प्रकारानुरूप स्थानिक संस्थांची संख्या ..	139	Local Bodies by types.
21. सार्वत्रिक निवडणुका		<i>General Elections</i>
21.1. सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल ..	140	Results of general elections.
21.2. उमेदवारांचे पक्ष पाठिंब्यानुसार वर्गीकरण ..	141	Candidates according to party affiliations.
22. किंमत निर्देशांक		<i>Price Indices</i>
22.1. अखिल भारतीय धाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	142	All India wholesale price Index: number (New Series).
22.2. कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	144	Consumer price Index numbers for working class (New Series).
22.3. महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतीचा निर्देशांक.	146	Consumer price Index numbers for selected essential items for Rural Maharashtra.
22.4. महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतीचा निर्देशांक.	147	Consumer price Index numbers for selected essential items for Urban Maharashtra.

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
22.5.. नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक.	148	Consumer price Index numbers for Urban non-manual employees.
22.6.. महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक	149	Consumer price Index numbers for agricultural labourers in Maharashtra.
23. रोजगार		<i>Employment</i>
23.1.. औद्योगिक गटानुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण.	150	Industrial classification of persons at work other than cultivators.
23.2.. शिबगरशेती व्यवसायातील ध्यवसायानुसार वर्गीकरण.	151	Occupational classification of persons at work other than cultivators.
23.3.. सेवायोजनेसंबंधीची माहिती	.. 152	Employment exchange statistics.
23.4A. राज्य सरकारचे कर्मचारी	.. 153	State Government employees.
23.4LB. श्रेणी व जातीनुसार राज्य कर्मचारी.	154	Class and casteswise State Government employees.
23.5.. सरकारी क्षेत्रातील रोजगार	.. 155	Employment in public sector.
23.6.. दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार.	156	Employment under shops and establishments Act.
23.7.. रोजगार हमी योजनेखाली महाराष्ट्र राज्यात घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च.	157	Categorywise number of works and expenditure incurred thereon under the employment guarantee scheme in Maharashtra State.
24. छापखाने व प्रकाशने		<i>Presses and Publications</i>
24.1.. छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके.	आणि 158	Printing presses, newspapers, books and periodicals.
25. वार्षिक योजना		<i>Annual Plans</i>
25.1.. महाराष्ट्राची सहावी व सातवी पंचवार्षिक योजना.	159	Sixth and Seventh Five-Year plan of Maharashtra.
26. राज्य वित्त		<i>State Finance</i>
26.1.. राज्याची महसुली जमा	.. 161	Revenue receipts of the State.
26.2.. महसुली लेखावरील खर्च	.. 167	Expenditure on revenue account.
26.3.. राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथक्करण	.. 178	Analysis of State Government Budget.
27. राज्य उत्पन्न		<i>State Income</i>
27.1.. चालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न	180	State income at current and constant prices.

विषय	पृष्ठ Page	Subject
28. संकीर्ण		<i>Miscellaneous</i>
28.1. नियंत्रित बाजारपेठा	182	Regulated markets.
28.2A महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती	186	Life Insurance in Maharashtra.
28.2B महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम.	187	Gross direct Premium written in Maharashtra.
28.3. पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची महाराष्ट्रातील संख्या.	188	Number of hotels in Maharashtra approved by the tourism department.
28.4. हवाईमार्गे मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक	189	Foreign tourists disembarking at Bombay by air.
28.5. महाराष्ट्र राज्यातील कच्च्या (कूड) तेलाचे उत्पादन.	190	Production of crude oil in Maharashtra State.
28.6. महाराष्ट्र राज्यातील नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर.	191	Reserves, gross production and utilisation of natural gas in Maharashtra State.
28.7. द्रवीभूत पेट्रोलियम वायूचे महाराष्ट्रातील घरगुती ग्राहक.	192	LPG domestic customers in Maharashtra.
29. निवडक निर्देशांकांचा रूढ		<i>Trends in selected indicators</i>
29.1. शेती	194	Agriculture.
29.2. पशुधन व कुक्कुट	198	Livestock and poultry.
29.3. उद्योग आणि खाणकाम	200	Industry and mining.
29.4. वीज	202	Electricity.
29.5. सहकार	204	Co-operation.
29.6. परिवहन आणि दळणवळण	206	Transport and communications.
29.7. शिक्षण	208	Education.
29.8. अखिल भारतीय जाऊक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	210	All India wholesale price Index numbers (New Series).
29.9. कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका).	212	Consumer price Index numbers for working class (New Series).
29.10. राज्य उत्पन्न (सुधारित मालिका)	214	State Income (Revised Series).

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

(I) सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(4)
1	भौगोलिक स्थान—		Location—
	उत्तर अक्षांश	16.4 to 22.1	North latitude (degrees).
	पूर्व रेखांश	72.6 to 80.9	East longitude (degrees).
2	विभाग	6	Number of Divisions.
3	जिल्हे	30	Number of Districts.
4	तालुके	303	Number of Talukas.
†5	शहरे व शहर संकुले	307	Number of City and town units/UAs.†
†6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे (अनुक्रमांक ५ मध्ये दर्शविलेल्या शहरांपैकी).	25	Number of cities having population more than one lakh (out of towns against Serial No. 5).†
†7	खेडी—		Number of Villages
	वस्ती असलेली	39,354	Inhabited.
	वस्ती नसलेली	2,479	Un-inhabited.
†8	क्षेत्रफळ (चौ. किलोमीटर)	3,07,690	Area (in Square Kilometres)†
99	किनाऱ्याची लांबी (किलोमीटर)	720	Length of the Coast-Line (Kilometres).

टोप.—(१) अनुक्रमांक ८ ह्या बाबीची माहिती सर्व्हेअर जनरल, भारत सरकार, यांच्यानुसार आहे.

Information against item 8 is according to Surveyor General, India.

(२) †१९८१ जनगणनेवर आधारित.

†1981 Population Census.

((३) शहर संकुल=ह्यात एखादे शहर व त्याच्या आसपासचा नागरी विभाग किंवा दोन किंवा अधिक जवळजवळ असलेली शहरे व त्यांना लागून असलेला आसपासचा नागरी विभाग अशा प्रकारचा संपूर्ण नागरी टापू ह्याचा समावेश आहे.

UA = Urban agglomeration is a continuous urban spread constituting a town and the adjoining urban outgrowth or two or more physically continuous towns together with the continuous well recognised urban outgrowth, if any, of such towns.

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Serial No.	नाव	परिमाण	महाराष्ट्र Maha- rashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (शेकडेवारी) Comparison of Maha- rashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
							POPULATION (1981 Census)
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	.. हजारांत	40,791	5,25,457*	7.8	Thousand	(a) Rural population.
	(आ) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	64.97	76.69	..	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population.
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	.. हजारांत ..	21,993	1,59,727*	13.8	Thousand	(a) Urban population.
	(आ) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	35.03	23.31	..	Percentage	(b) Percentage of urban population to total population.
1.3	(अ) एकूण कुटुंबांची संख्या	.. हजारांत ..	11,691	1,19,773	9.8	Thousand	(a) Number of households
	(१) ग्रामीण	7,534	90,867	8.3	Do.	(i) Rural.
	(२) नागरी	4,157	28,906	14.4	Do.	(ii) Urban.
1.4	(अ) एकूण लोकसंख्या	62,784	6,85,185*	9.2	Thousand	(a) Total population
	(१) पुरुष	32,415	3,54,398*	9.4	Do.	(i) Male.
	(२) स्त्रिया	30,369	3,30,787*	9.5	Do.	(ii) Female.
1.5	(अ) वर्गीकृत जाती व जमाती यांची लोकसंख्या.	10,252	1,56,383	6.6	Do.	(a) Population of scheduled castes and scheduled tribes
	(आ) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण.	शेकडेवारी	16.3	22.8	..	Percentage	(b) Percentage of above population to total population.

1.6	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे .. हजारांत .. 24,302 2,22,516@ 10.9 Thousand	(a) Total main workers.
	(आ) एकूण मुख्यतः काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. शेकडेवारी 38.7 33.5 .. Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population
1.7	(अ) सीमांतिक काम करणारे .. हजारांत .. 2,417 22,089@ 10.9 Thousand	(a) Marginal workers.
	(आ) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. शेकडेवारी 3.9 3.3 .. Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population.
1.8	(अ) एकूण काम न करणारे .. हजारांत .. 36,666 4,20,683@ 8.6 Thousand	(a) Total non-workers.
	(आ) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण. शेकडेवारी 57.4 63.2 .. Percentage	(d) Percentage of total non-workers to total population,
1.9	लोकसंख्येची घनता [.. .. दर चौरस किलो-मीटरमागे लोकसंख्या 204 216†† .. Persons per sq. km.	Density of population.
1.10	साक्षरतेचे प्रमाण--	Literacy percentage--
	(१) पुरुष .. शेकडेवारी 58.79 46.89 .. Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया .. शेकडेवारी 34.79 24.82 .. Do.	(ii) Female
	(३) एकूण .. शेकडेवारी 47.18 36.23 .. Do.	(iii) Persons
1.11	स्त्री-पुरुष प्रमाण .. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या. 937 933 .. Females per 1,000 males	Sex ratio.
1.12	१९७१-८१ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडेवारी शेकडा वाढ. 24.75 25.00 .. Percentage	Percentage growth of population during 1971-81.

* जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या धरून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

@ आसाम सोडून/Excluding Assam.

†† जम्मू व काश्मीर सोडून/Excluding Jammu and Kashmir.

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
शेती			AGRICULTURE				
प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र १९८६-८७, १९८७-८८ व १९८८-८९ या वर्षांची सरासरी).			Area under principal crops (Average for years 1986-87, 1987-88 and 1988-89)				
2.1	तांदूळ हजार हेक्टर	1,481	54,332	2.7	Thou.-hect. Rice
2.2	गहू "	783	23,429	3.3	Do. .. Wheat
2.3	ज्वारी "	6,394	15,599	41.0	Do. .. Jowar
2.4	बाजरी "	1,838	11,009	16.7	Do. .. Bajri
2.5	एकूण तृणधान्ये "	8,782	79,445	11.1	Do. .. All cereals
2.6	एकूण कडधान्ये "	3,066	17,415	17.6	Do. .. All pulses
2.7	एकूण अन्नधान्ये "	11,849	96,860	12.2	Do. .. All foodgrains
2.8	भुईमग "	760	7,421	10.2	Do. .. Groundnut
2.9	ऊस "	295	3,243	9.1	Do. .. Sugarcane
2.10	कापूस "	2,613	6,901	37.0	Do. .. Cotton
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९८६-८७, १९८७-८८ व १९८८-८९ या वर्षांची सरासरी).			Outturn of principal crops (Average for years 1986-87, 1987-88 and 1988-89)				
2.11	तांदूळ हजार टन	1,835	63,362	2.9	Thousand Rice tonnes.
2.12	गहू "	664	48,162	1.4	Do. .. Wheat
2.13	ज्वारी "	4,407	10,633	41.4	Do. .. Jowar
2.14	बाजरी "	758	5,200	14.6	Do. .. Bajri
2.15	एकूण तृणधान्ये "	7,702	1,48,710	5.2	Do. .. All cereals
2.16	एकूण कडधान्ये "	1,373	12,124	11.3	Do. .. All pulses
2.17	एकूण अन्नधान्ये "	9,076	1,60,833	5.6	Do. .. All foodgrains

2.18	मुईमूग	686	7,091	9.7	Do.	..	Groundnut
2.19	ऊँस (ऊँसात)	24,858	1,95,817	12.7	Do.	::	Sugarcane (cane)
2.20	कापूस (लिटमधये)	211	1,245	16.9	Do.	..	Cotton (lint)
3 पशुसंवर्धन										
पशुगणना, १९८२										
ANIMAL HUSBANDRY										
Livestock Census, 1982										
3.1	एकूण पशुधन	हजारंत	30,919	4,19,545	7.4	Thousand	..	Total livestock
number..										
3.2	एकूण गाई-बैल	16,162	1,62,453	8.4	Do.	..	Total cattle
Cattle—										
3.3	गाई-बैल—						
	(१) तीन वर्षांवरील बैल	8,560	94,305	9.1	Do.	..	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील गाई	7,110	86,081	8.3	Do.	..	(ii) Females over 3 years
3.4	एकूण म्हशी-रेडे	3,972	69,784	5.7	Do.	..	Total buffaloes
Buffaloes—										
3.5	म्हशी-रेडे—						
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	760	16,242	4.7	Do.	..	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी	3,212	53,442	5.8	Do.	..	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	10,376	1,04,017	10.1	Do.	..	Total sheep and goats
3.7	एकूण घोडे, शिगरे व गैरे	49	899	5.5	Do.	..	Total horses and ponies
3.8	इतर पशुधन	360	52,392	0.8	Do.	..	Other livestock
3.9	कोंबड्या, बदके व गैरे	19,844	2,07,739	9.6	Do.	..	Total poultry
3.10	ट्रॅक्टर	22	519	4.2	Do.	..	Tractors
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली इंजिने व पंप.	139	3,101	4.5	Do.	..	Oil engines with pumps for irrigation purposes.
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले बिजुल पंप	449	3,568	12.6	Do.	..	Electric pumps for irrigation
4 जंगले (१९७९-८०)										
FORESTS (1979-80)										
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र	चौ. कि.	64,078	7,36,685	8.7	Sq. km.	..	Total forest area

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5	उद्योग आणि खाणकाम						INDUSTRY AND MINING
5.1	कारखाने						Factories—
	(अ) चालू कारखाने (१९८५) .. संख्या ..	19,007	1,75,316	10.8	Number	(a) Working factories (1985)*	
	(आ) कामगारांचो दैनिक सरासरी हजारांत (१९८५).	1,190	7,691	15.5	Thousand	(b) Average daily number of workers (1985).	
5.2	उद्योगांची वार्षिक पहाणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून (१९८५-८६)*)						Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census parts) (1985-86)—
	(अ) उत्पादक भांडवल .. कोटी रुपये ..	12,622	83,884	15.0	Crore Rs.	(a) Productive capital	
	(आ) रोजगारीवर असलेल्या लोकांची हजारांत संख्या.	1,230	7,584	16.2	Thousand	(b) Number of person employed.	
	(इ) एकूण उत्पादन .. कोटी रुपये ..	26,583	1,20,155	22.1	Crore Rs.	(c) Gross output- (ex-factory value).	
	(ई) उत्पादन मूल्यवृद्धि	5,319	23,266	22.9	Do. ..	(d) Value added by manu- facture.	
5.3	(अ) चालू असलेल्या सुती कापड संख्या गिरण्या (१९८७ अखेर).	105	891	11.8	Number	(a) Working cotton textile mills (end of 1987).	
	(आ) या गिरण्यांतील कामगारांची हजारांत सरासरी (१९८७ अखेर).	256	N.A.	..	Thousand	(b) Average number of workers employed in cotton textile mills (end of 1987)	
	(इ) सुताचे सरासरी मासिक उत्पादन हजार कि. ग्रॅम (१९८७ अखेर).	24,325	1,29,998	18.7	Thousand Kg.	(c) Average monthly production of yarn (end of 1987)	
	(ई) कापडाचे सरासरी मासिक उत्पादन हजार मीटर (१९८७ अखेर).	98,309	2,55,588	38.5	Thousand metres	(d) Average monthly production of cloth(end of 1987)	
5.4	खाणकाम (१९८८).						MINING (19 8)
	(अ) कोळसा (उत्पादन) .. '००० टन	14,059	1,88,125	7.5	'000 Tonnes	(a) Coal (Quantity)	
	(मूल्य) .. कोटी रुपये.	291	4,299	6.8	Crore Rs.	(Value)	

(आ) कच्चे लोखंड (उत्पादन)	.. '००० टन	..	194	48,923	0.4	'000 Tonnes	(b) Iron ore	(Quantity)
	(मूल्य)	.. कोटी रुपये	..	1	345	0.3	Crore Rs.	(Value)
(इ) कच्चे मँगनीज (उत्पादन)	.. '००० टन	..	258	1,298	19.8	'000 Tonnes	(c) Manganese ore	(Quantity)
	(मूल्य)	.. कोटी रुपये	..	13	41	31.7	Crore Rs.	(Value)
(ई) बॉक्साईट (उत्पादन)	.. '००० टन	..	535	3,829	14.0	'000 Tonnes	(d) Bauxite	(Quantity)
	(मूल्य)	.. कोटी रुपये	..	3	59	5.1	Crore Rs.	(Value)

6 विद्युत

6.1 विजेचे उत्पादन (१९८६-८७)	.. दशलक्ष कि.वॅ.तास	..	29,128	1,87,799	15.5	Million kwh	Electricity generated	(1986-87)
6.2 विजेचा वापर (१९८६-८७)	22,331	1,36,081	16.4	Do.	..	Electricity consumed
6.3 (अ) उद्योगाकरिता वापरलेली वीज	कि.वॅ.तास	11,562	71,496	16.2	Do.	..	(a) Industrial consumption
(आ) या औद्योगिक वापराचे एकूण विजेच्या वापराशी प्रमाण.	..	शेकडेवारी	51.8	52.5	..	Percentage	..	(b) Percentage of industrial consumption to total consumption.

ELECTRICITY

7 संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका

7.1 संयुक्त भांडवली कंपनी (३१ मार्च १९८८ रोजी).	.. संख्या	..	36,971	1,55,549	32.0	Number	Companies at work	(as on 31st March 1988).
7.2 त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	.. कोटी रुपये	..	4,804	48,477	9.9	Crore Rs.	Their paid-up capital	
7.3 बँक कार्यालये, वर्गीकृत व्यापारी (३१ मार्च १९८८ रोजी).	.. संख्या	..	5,057	54,870	9.2	Number	Banking offices, scheduled commercial	(as on 31st March 1988).
7.4 दर लाख लोकसंख्येशी बँक कार्यालयांचे प्रमाण.	6.9	7.1	..	Do.	..	Banking officers per lakh of population.
7.5 बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (वर्गीकृत व्यापारी) (डिसेंबर १९८२).	1,613	21,858	7.4	Do.	..	Places having banking offices (Scheduled commercial) (December 1982).

8 सहकार

(१९८४-८५)								
8.1 सहकारी संस्था	.. संख्या	..	75,360	3,15,658	23.9	Number	Co-operatives societies	(1984-85)
8.2 सभासदांची संख्या	.. लाखांत	..	190	1,411	13.5	Lakh number	Membership	

*अस्थायी/Provisional.

(II) भारताची तुलना/COMPARISON WITH INDIA—conld.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
8.3	सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	.. कोटी रुपये ..	9,384	37,769	24.9	Creore Rs.	Working capital of all co-operative societies.
8.4	कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	.. कोटी रुपये ..	250	1,742	14.0	Do. ..	Advances by agricultural credit societies.
9. परिवहन आणि बळणवळण						TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च १९८४ रोजी).	किलो मीटर ..	5,297	61,460	8.6	Kilometres	(a) Total railway length (as on 31st March 1984).
	(आ) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे क्षेत्र-फळाशी प्रमाण (दर १०० चौरस किलो मीटरमागे) (३१ मार्च १९८४ रोजी).	किलो मीटर ..	1.6	1.9	..	Do. ..	(b) Railway length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1984).
9.2	१०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्याची लांबी (३१ मार्च १९८३ रोजी).	किलो मीटर ..	60	47	..	Do. ..	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 1983).
9.3	(अ) १०० चौरस किलो मीटर क्षेत्र-फळामागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या ..	452	261	..	Number	(a) Motor vehicles per 100 sq. Kms. of area (as on 31st March 1985).
	(आ) दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च १९८५ रोजी).	संख्या ..	1,998	1,165	..	Do. ..	(b) Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March 1985).
10. राज्य उत्पन्न (१९८७-८८)						STATE INCOME (1987-88)	
10.1	(अ) चालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये ..	32,154**	2,57,813***	12.5	Creore Rs.	(a) Income at current prices
	(आ) चालू किमतीनुसार दर बौई उत्पन्न.	रुपये ..	4,490	3,284	..	Rs.	(b) Per capita income at current prices.

**प्राथमिक अंदाज/Preliminary.

***शीघ्र अंदाज/Quick estimates.

1. हवामान/CLIMATE
तपता क्रमांक/TABLE No. 1.1

1. हवामान/CLIMATE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1

निवडक केंद्रांतील कमाल आणि किमान तपमान, पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस

MAXIMUM AND MINIMUM TEMPERATURE, RAINY DAYS AND ANNUAL RAINFALL AT SELECTED CENTRES 1987

(तपमान सेल्सीयस डिग्रीमध्ये, पाऊस मिलिमीटरमध्ये/Temperature in degrees celcius and Rainfall in mm.)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	तपमान/Temperature		पाऊस/Rainfall		नेहमीचा पाऊस Normal Rainfall	Centres
		कमाल Maximum (Highest)	किमान Minimum (Lowest)	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	कुलाबा (बृहन्मुंबई)	37.8	17.9	66	1,941.7	1,805	Colaba (Greater Bombay)
2	सांताक्रुझ (बृहन्मुंबई)	38.4	15.2	71	2,127.6	2,812	Santacruz (Greater Bombay)
3	डहाणू (ठाणे)	37.3	15.9	59	1,526.2	1,759	Dahanu (Thane)
4	भीरा (रायगड)	43.0	13.7	N.A.	N.A.	N.A.	Bhira (Raigad)
5	अलिबाग (रायगड)	36.9	20.4	69	2,470.5	1,960	Alibag (Raigad)
6	रत्नागिरी	36.2	17.0	102	3,400.0	2,617	Ratnagiri
7	देवगड (रत्नागिरी)	N.A.	N.A.	98	3,472.0	2,246	Devgad (Ratnagiri)
8	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	N.A.	N.A.	57	2,124.0	N.A.	Vengurla (Sindhudurg)
9	हर्ण (रत्नागिरी)	35.2	19.8	79	2,604.2	2,472	Harnai (Ratnagiri)
10	नाशिक	N.A.	N.A.	40	7,32.1	697	Nashik
11	ओझर (नाशिक)	41.8	6.4	32	6,91.7	633	Ozar (Nashik)
12	मालेगाव कॅम्प	43.2	8.0	29	661.6	N.A.	Malegaon Camp
13	नंदुरबार (धुळे)	N.A.	N.A.	31	298.3	643	Nandurbar (Dhule)
14	जळगाव	44.9	8.8	N.A.	N.A.	787	Jalgaon
15	अहमदनगर	41.5	6.7	29	396.4	622	Ahmadnagar
16	पुणे	41.6	8.8	43	679.5	661	Pune
17	बारामती (पुणे)	41.8	9.2	34	601.8	465	Baramati (Pune)

18	लोहगाव (पुणे)	42.4	11.0	25	366.1	684	Lohgaon (Pune)
19	वानोरी (ए.एफ.एम.सी.)		7.0	14	224.3	640	Wanorie (A.F.M.C.)
20	महाबळेश्वर (सातारा)	35.1	8.3	116	4,322.7	6,226	Mahabaleshwar (Satara)
21	सांगली	40.1	8.5	34	459.4	N.A.	Sangli
22	सोलापूर	43.1	10.8	58	831.7	678	Solapur
23	जेऊर (सोलापूर)	43.6	7.1	46	605.9	596	Jeur (Solapur)
24	सातारा	N.A.	N.A.	41	910.9	N.A.	Satara
25	कोल्हापूर	40.9	11.5	62	784.1	1,070	Kolhapur
26	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	726	Aurangabad
27	उस्मानाबाद	43.2	9.4	49	626.6	N.A.	Osmabad
28	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	42.0	6.8	51	814.8	692	Chikhalthana (Aurangabad)
29	परभणी	43.8	8.7	44	882.1	854	Parbhani
30	बीड	40.3	7.6	44	784.8	786	Beed
31	नांदेड	43.9	7.0	50	838.6	901	Nanded
32	बुलढाणा	41.3	10.2	50	930.2	857	Buldana.
33	अकोला विमानतळ	44.8	8.5	45	768.5	N.A.	Akola Airport
34	अकोला शहर	45.0	10.4	39	702.0	801	Akola City
35	अमरावती	44.9	12.0	43	653.9	876	Amravati
36	यवतमाळ	44.8	9.6	37	613.6	1,096	Yavatmal
37	पुसद (यवतमाळ)	45.7	6.0	58	700.9	875	Pusad (Yavatmal)
38	वर्धा	44.0	9.8	52	744.2	N.A.	Wardha
39	नागपूर विमानतळ	44.5	8.2	54	939.4	N.A.	Nagpur Airport
40	नागपूर शहर	44.1	8.9	52	893.3	1,242	Nagpur City
41	गोंदिया (भंडारा)	44.8	21.4	57	794.6	1,471	Gondia (Bhandara)
42	चंद्रपूर	46.2	8.6	48	952.6	1,267	Chandrapur
43	ब्रह्मपुरी (चंद्रपूर)	44.2	9.3	52	1,093.2	N.A.	Brahmapuri (Chandrapur)
44	सिरोंचा (गडचिरोली)	44.8	12.3	58	963.0	1,439	Sironcha (Gadchiroli)

N. A. = उपलब्ध नाही./Not available.

कंसातील नावे, केंद्रे ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्यांची आहेत.

The names in brackets indicate the district wherein the centre is located.

आधार.— (१) विभागीय हवामान शास्त्र कार्यालय, मुंबई व नागपूर.

Source.— (1) Regional Meteorological Department, Bombay and Nagpur.

(२) कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

(2) Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबला क्रमांक /TABLE No. 2.1

पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या/MALE, FEMALE AND HOUSEHOLDS IN EACH DISTRICT

1981

(हजारांत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	कुटुंबे Households (3)	पुरुष Male (4)	स्त्रिया Female (5)	एकूण Total (6)	स्त्री-पुरुष प्रमाण* Sex ratio* (No.) (7)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई ..	1,625	4,653	3,591	8,243	772	Greater Bombay
2	ठाणे ..	655	1,780	1,572	3,352	883	Thane
3	रायगड ..	293	727	760	1,486	1,047	Raigad
4	रत्नागिरी ..	431	611	769	1,380	1,258	Ratna giri
5	सिंधुदूर्ग ..	*	351	423	774	1,204	Sindhudurg
6	नाशिक ..	510	1,545	1,447	2,992	938	Nashik
7	धुळे ..	357	1,043	1,007	2,050	966	Dhule
8	जळगाव ..	478	1,343	1,275	2,618	950	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	477	1,383	1,326	2,708	959	Ahmadnagar
10	पुणे ..	767	2,150	2,014	4,164	938	Pune
11	सातारा ..	382	989	1,050	2,039	1,061	Satara
12	सांगली ..	331	931	900	1,831	967	Sangli
13	सोलापूर ..	463	1,334	1,257	2,591	942	Solapur
14	कोल्हापूर ..	448	1,255	1,209	2,464	963	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	439	820	768	1,588	936	Aurangabad
16	जालना ..	*	524	508	1,032	970	Jalna
17	परभणी ..	338	835	808	1,643	967	Parbhani
18	बीड ..	271	719	694	1,413	965	Beed
19	नांदेड ..	308	892	857	1,749	960	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	386	526	504	1,030	958	Osmanabad
21	लातूर ..	*	660	633	1,294	959	Latur

22 बुलढाणा	..	283	771	738	1,509	957	Buldana
23 अकोला	..	338	938	889	1,827	949	Akola
24 अमरावती	..	351	962	900	1,861	937	Amravati
25 यवतमाळ	..	331	887	850	1,737	959	Yavatmal
26 वर्धा	..	183	476	451	927	948	Wardha
27 नागपूर	..	491	1,345	1,243	2,589	925	Nagpur
28 भंडारा	..	354	920	917	1,838	997	Bhandara
29 चंद्रपूर	..	401	724	694	1,418	959	Chandrapur
30 गडाचरोली	..	*	322	316	637	981	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	11,691	32,415	30,369	62,784	937	Maharashtra State
@भारत	..	11,19,773	3,54,398	3,30,787	68,5,185	933	@India

टीप.—(१) आकडे संक्षिप्ततात लहिल्यामुळे बेरजा काही ठिकाणी जुळणार नाहीत.

(२) *दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या.

(३) @जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या धरून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीर-मधील वळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत.

(३) पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई, यांनी १९८१ च्या जनगणनेतील माहितीवरून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(ii) *Females per 1,000 males.

(iii) @Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra.

(2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(3) Director of Economics and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population Census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2

जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या/RURAL AND URBAN POPULATION IN EACH DISTRICT
1981

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Population			नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	दशवर्षीय वाढीचे प्रमाण Decennial growth rate 1971-81 (%)			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Percentage of urban population to total population	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	8,243	8,243	100.00	..	38.38	38.38	Greater Bombay
2	ठाणे	1,865	1,486	3,352	44.34	28.45	80.43	47.28	Thane
3	रायगड	1,277	210	1,486	14.12	15.09	37.86	17.84	Raigad
4	रत्नागरी	1,259	120	1,380	6.46	6.46	2.25	6.11	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	722	51	774	6.54	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	2,064	928	2,992	31.02	22.24	37.11	26.49	Nashik
7	धुळे	1,650	400	2,050	19.52	20.23	39.41	23.55	Dhule
8	जळगाव	1,960	658	2,618	25.14	21.09	21.27	23.52	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,357	351	2,708	12.97	16.96	40.04	19.52	Ahmadnagar
10	पुणे	2,193	1,971	4,164	47.33	18.83	48.64	31.30	Pune
11	सातारा	1,773	266	2,039	13.04	18.33	17.10	18.17	Satara
12	सांगली	1,437	394	1,831	21.52	14.82	37.67	19.08	Sangli
13	सोलापूर	1,824	767	2,591	29.62	12.65	24.69	15.94	Solapur
14	कोल्हापूर	1,843	622	2,464	25.22	17.34	41.64	22.57	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,194	394	1,588	24.83	15.61	63.78	23.66	Aurangabad
16	जालना	873	160	1,032	15.46	*	*	*	Jalna
17	परभणी	1,316	326	1,643	19.87	17.63	42.05	21.59	Parbhani

18	बीड	..	1,183	230	1,413	16.28	10.59	54.35	15.67	Beed
19	नांदेड	..	1,421	328	1,749	18.74	21.72	44.92	25.36	Nanded
20	उस्मानाबाद	..	900	130	1,030	12.64	13.83	45.21	17.76	Osmanabad
21	लातूर	..	1,080	213	1,293	16.47	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	..	1,230	279	1,509	18.49	18.27	26.00	19.62	Buldana
23	अकोला	..	1,372	455	1,827	24.89	19.68	28.91	21.86	Akola
24	अमरावती	..	1,317	544	1,861	29.25	18.10	28.45	20.95	Amravati
25	यवतमाळ	..	1,475	262	1,737	15.04	20.14	35.46	22.04	Yavatmal
26	वर्धा	..	695	231	927	24.98	18.27	21.32	18.02	Wardha
27	नागपूर	..	1,120	1,469	2,589	56.75	26.39	39.55	33.54	Nagpur
28	भंडारा	..	1,597	241	1,838	13.10	13.76	33.65	16.02	Bhandara
29	चंद्रपूर	..	1,172	246	1,418	17.36	21.96	57.11	25.54	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	622	15	637	2.43	*	*	*	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	..	40,791	21,993	62,784	35.03	17.55	39.99	24.54	Maharashtra State
	भारत	..	5,25,457	1,59,727	6,85,185	23.31	19.73	46.41	25.00	India†

15

टीप—(१) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत. Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(२) *पुनर्रचित जिल्ह्यांसाठी दशवर्षीय वाढ पुनर्रचना होण्यापूर्वीच्या स्थितीवर आधारित आहे.

(ii) *Decennial growth rate for, reorganised districts is based on the information prior to reorganisation.

(३) † जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या धरून व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून.

(iii) †Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of areas in Jammu and Kashmir under unlawful occupation of Pakistan and China where census could not be taken.

हाधार -- (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. (२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत.

Source.— (1) Director of Census Operations, Maharashtra. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(३) पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने १९८१ जनगणनेतील माहितीवरून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत.

Directorate of Economic and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No 2.3

जिल्हावार क्षेत्रफल आणि लोकसंख्येची घनता/AREA AND DENSITY OF EACH DISTRICT 1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	क्षेत्रफल (चौ किलोमीटर) Area in sq. kilometres (3)	घनता (प्रत्येक चौ किलोमीटरमागे लोकसंख्या)/Density (No. of persons per sq. kilometres) (4)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	603	13,644	Greater Bombay
2	ठाणे	9,558	349	Thane
3	रायगड	7,148	208	Raigad
4	रत्नागिरी	8,249	167	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5,232	148	Sindhudurg
6	नाशिक	15,530	192	Nashik
7	धुळे	13,150	156	Dhule
8	जळगाव	11,765	223	Jalgaon
9	अहमदनगर	17,048	159	Ahmadnagar
10	पुणे	15,642	266	Pune
11	सातारा	10,484	195	Satara
12	सांगली	8,572	212	Sangli
13	सोलापूर	14,874	174	Solapur
14	कोल्हापूर	7,620	323	Kolhapur
15	औरंगाबाद	10,150	173	Aurangabad
16	जालना	7,612	119	Jalna
17	परभणी	11,038	149	Parbhani
18	बीड	10,624	133	Beed
19	नांदेड	10,502	166	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,510	137	Osmanabad
21	लातूर	7,372	175	Latur
22	बुलढाणा	9,661	156	Buldana
23	अकोला	10,575	173	Akola
24	अमरावती	12,212	152	Amravati
25	यवतमाळ	13,584	128	Yavatmal
26	वार्धा	6,310	147	Wardha
27	नागपूर	9,931	260	Nagpur
28	भंडारा	9,213	199	Bhandara
29	चंद्रपूर	10,490	135	Chandrapur
30	गडचिरोली	15,433	41	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,07,690	204	Maharashtra State
	भारत	32,87,263	216*	India

टीप.—(१) आकडे आस्थायी आहेत.

Note.—(1) Figures are provisional.

(२) *आसाम आणि जम्मू व काश्मीर वगळून. (2) Excluding Assam and Jammu and Kashmir.

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

(३) पुनर्रचित जिल्हांची माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने १९८१ जनगणनेतील माहितीवरून तयार केली आहे. हे आकडे अस्थायी आहेत. (3) Directorate of Economics and Statistics, Bombay has compiled the information of reorganised districts from the information available in population Census, 1981. The figures are provisional.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.4

जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)

PERCENTAGE OF LITERACY IN EACH DISTRICT

1981

अनुक्रमांक	साक्षरतेचे प्रमाण (शेकडेवारी)/Literacy percentage				
Serial No.	जिल्हा	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	73.91	60.75	68.18	Greater Bombay
2	ठाणे	59.64	40.15	50.50	Thane
3	रायगड	57.42	34.27	45.59	Raigad
4	रत्नागिरी	59.62	38.15	47.75	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग				Sindhudurg
6	नाशिक	56.09	31.85	44.36	Nashik
7	धुळे	48.61	26.01	37.51	Dhule
8	जळगाव	61.19	34.39	48.14	Jalgaon
9	अहमदनगर	56.51	29.24	43.16	Ahmadnagar
10	पुणे	65.16	42.14	54.03	Pune
11	सातारा	61.39	35.67	48.15	Satara
12	सांगली	59.70	33.60	46.87	Sangli
13	सोलापूर	53.61	26.96	40.68	Solapur
14	कोल्हापूर	59.45	30.79	45.36	Kolhapur
15	औरंगाबाद	50.80	19.96	35.80	Aurangabad
16	जालना				Jalna
17	परभणी	44.67	15.53	30.33	Parbhani
18	बीड	45.82	17.27	31.79	Beed
19	नांदेड	43.32	15.67	29.78	Nanded
20	उस्मानाबाद	48.73	21.40	35.36	Osmanabad
21	लातूर				Latur
22	बुलढाणा	58.68	29.97	44.64	Buldana
23	अकोला	59.54	35.45	47.82	Akola
24	अमरावती	61.50	42.55	51.82	Amravati
25	यवतमाळ	51.21	26.86	39.29	Yavatmal
26	वर्धा	61.01	40.53	51.05	Wardha
27	नागपूर	63.74	44.62	54.56	Nagpur
28	भंडारा	58.31	29.49	43.92	Bhandara
29	चंद्रपूर	46.73	22.22	34.69	Chandrapur
30	गडचिरोली				Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य-१९८१	58.79	34.79	47.18	Maharashtra State—1981
	महाराष्ट्र राज्य-१९७१	51.04	26.43	39.18	Maharashtra State—1971
	भारत† १९८१	46.89	24.82	36.23	India† .. 1981

टोप.—(१) † आसाम वगळून.

Note.—(1)† Excluding Assam.

(२) पुनर्रचित जिल्ह्यांची माहिती उपलब्ध नाही. (2) Information of the reorganised districts is not available.

आधार.—(१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—(1) Director of Census operations, Maharashtra.

(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत. (2) Registrar General and Census Commissioner for India.

२. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5

१९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार
DECADAL VARIATION IN POPULATION SINCE 1901

दशक Decade						दशवर्षीय लोकसंख्येतील चढउतार (टक्केवारी) Percentage decadal variation in population
(1)						(2)
1901-11	+10.74
1911-21	-2.91
1921-31	+14.91
1931-41	+11.99
1941-51	+19.27
1951-61	+23.60
1961-71	+27.45
1971-81	+24.54

बांधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.6

शहरांच्या लोकसंख्या—गटाप्रमाणे नागरी लोकसंख्या
URBAN POPULATION BY SIZE—CLASS OF TOWNS
1981

अनुक्रमांक Serial No..	लोकसंख्येचा गट Population range	एकूण नगरे व शहर संकुले Number of towns and UAs.	लोकसंख्या Population	एकूण शहरी लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण Percentage to total urban population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 5,000 हून कमी ..	16	54,752	0.2
2	5,000—9,999 ..	42	3,38,023	1.5
3	10,000—19,999 ..	91	13,30,620	6.1
4	20,000—49,999 ..	82	24,10,937	11.0
5	50,000—99,999 ..	20	13,06,226	5.9
6	1,00,000 आणि याहून अधिक and above ..	25	1,65,53,036	75.3
एकूण/Total ..		276	2,19,93,594	100.0

UA=Urban Agglomeration.

बांधार —संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.8.

एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले

CITIES / URBAN AGGLOMERATIONS (UAs) WITH POPULATION OF 1,00,000
OR ABOVE

1981

अनुक्रमांक Serial No.	शहर/शहर संकुलाचे नाव (1)	लोकसंख्या (हजारंत) Population (in thousand) (2)	Name of City/UA (3)
1	बृहन्मुंबई (म. न. पा.)	8,243	Greater Bombay City (M. Corp.)
2	पुणे शहर संकुल	1,686	Pune Urban Agglomeration
	(अ) पुणे शहर (म. न. पा.)	1,203	(a) Pune City (M. Corp.)
	(आ) पिंपरी चिंचवड (म. न. पा.)	221	(b) Pimpri Chinchwad City (M. Corp.)
	(इ) पुणे कटक मंडळ	86	(c) Pune Cantonment
	(ई) खडकी कटक मंडळ	81	(d) Kirkee Cantonment
	(उ) देहू रोड कटक मंडळ	33	(e) Dehu Road Cantonment
	(ऊ) हडपसर	21	(f) Hadapsar
	(ए) लोहगाव	17	(g) Lohgaon
	(ऐ) खडकवासला	17	(h) Khadakvasla
	(ओ) देहू	8	(i) Dehu
3	नागपूर शहर संकुल	1,302	Nagpur Urban Agglomeration
	(अ) नागपूर (म.न.पा.)	1,219	(a) Nagpur City (M. Corp.)
	(आ) कामटी (न.प.)	67	(b) Kamptee (M)
	(इ) कामटी कटक मंडळ	15	(c) Kamptee Cantonment
4	उल्हासनगर शहर संकुल	649	Ulhasnagar Urban Agglomeration
	(अ) उल्हासनगर (न.प.)	274	(a) Ulhasnagar City (M.)
	(आ) कल्याण (न.प.)	136	(b) Kalyan City (M.)
	(इ) डोंबिवली (न.प.)	103	(c) Dombivali City (M.)
	(ई) अंबरनाथ (न.प.)	96	(d) Ambarnath (M.)
	(उ) काटेमनिवली	20	(e) Katemanivli
	(ऊ) मोहोने	19	(f) Mohone
5	सोलापूर (म.न.पा.)	511	Solapur City (M. Corp.)
6	नाशिक शहर संकुल	429	Nashik Urban Agglomeration
	(अ) नाशिक (न.प.)	262	(a) Nashik City (M.)
	(आ) नाशिक रोड देवळाली (न.प.)	78	(b) Nashik Road Deolali (M)
	(इ) देवळाली कटकमंडळ	58	(c) Deolali Cantonment
	(ई) सतपूर (न.प.)	20	(d) Satpur (M.)
	(उ) भगूर (न.प.)	11	(e) Bhagur (M.)
7	ठाणे शहर संकुल	390	Thane Urban Agglomeration
	(अ) ठाणे (न.प.)	310	(a) Thane City (M.)

तबता क्रमांक/TABLE No. 2.8.—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
	(अ) माजिवडे	49	(b) Majivade
	(इ) कळवा	31	(c) Kalwa
8	कोल्हापूर शहर संकुल	351	Kolhapur Urban Agglomeration
	(अ) कोल्हापूर (म.न.पा.)	340	(a) Kolhapur City (M. Corp.)
	(आ) गांधीनगर	11	(b) Gandhi Nagar
9	औरंगाबाद शहर संकुल	316	Aurangabad Urban Agglomeration
	(अ) औरंगाबाद	299	(a) Aurangabad City
	(आ) औरंगाबाद कटक मंडळ	17	(b) Aurangabad Cantonment
10	सांगली शहर संकुल	269	Sangli Urban Agglomeration
	(अ) सांगली (न.प.)	152	(a) Sangli City (M.)
	(आ) मिरज (न.प.)	105	(b) Miraj City (M.)
	(इ) माधवनगर	11	(c) Madhavnagar
11	अमरावती (न.प.)	261	Amravati City (M.)
12	मालेगाव (न.प.)	246	Malegaon City (M.)
13	अकोला (न.प.)	225	Akola City (M.)
14	धुळे (न.प.)	211	Dhule City (M.)
15	नांदेड (न.प.)	191	Nanded City (M.)
16	अहमदनगर शहर संकुल	181	Ahmadnagar Urban Agglomeration.
	(अ) अहमदनगर (न.प.)	144	(a) Ahmadnagar City (M.)
	(आ) अहमदनगर कटक मंडळ	37	(b) Ahmadnagar Cantonment
17	जळगाव (न.प.)	145	Jalgaon City (M.)
18	इचलकरंजी (न.प.)	134	Ichalkaranji City (M.)
19	भुसावळ शहर संकुल	132	Bhusawal Urban Agglomeration
	(अ) भुसावळ (न.प.)	123	(a) Bhusawal City (M.)
	(आ) कंदारी	9	(b) Kandari
20	जालना (न.प.)	122	Jalna City (M.)
21	चंद्रपूर (न.प.)	116	Chandrapur City (M.)
22	भिवंडी (न.प.)	115	Bhiwandi City (M.)
23	लातूर (न.प.)	112	Latur City (M.)
24	परभणी (न.प.)	109	Parbhani City (M.)
25	गोंदिया (न.प.)	100	Gondiya City (M.)

एकूण .. 16,546 .. Total

म.न.पा. = महानगरपालिका/M. Corp.=Municipal Corporation.

न. प. = नगरपरिषद/M=Municipality.

टीप.—आकडे सन्नियतात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत.

Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

आधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.9

काम करणाऱ्या व न करणाऱ्यांचे वर्गीकरण
CLASSIFICATION OF WORKERS AND NON-WORKERS
1981

(हजारंत/In thousand numbers)

अनु क्रमांक	वाव	महाराष्ट्र Maharashtra	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
	एकूण लोकसंख्या	62,784	Total population
(1)	शेतकरी	8,536	As cultivator
(2)	शेतमजूर	6,471	As agricultural labourers
(3)	पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार आणि मळे, फळबागा वगैरे क्षेत्रात काम करणारे	489	In livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities.
(4)	खाणकाम आणि दगड खाणकामात काम करणारे	65	In mining and quarrying
(5)	वस्तु निर्माण, प्रक्रिया साधारण दुरुस्तीचे उद्योगधंदे करणारे		In manufacturing, processing servicing and repairs—
	(अ) घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे . . .	620	(a) Household industry.
	(ब) घरगुती उद्योगधंद्याव्यतिरिक्त इतर उद्योगधंद्यात काम करणारे—	2,777	(b) Other than household industry
(6)	बांधकाम करणारे	509	In construction.
(7)	व्यापार आणि वाणिज्य क्षेत्रात काम करणारे	1,745	In trade and commerce.
(8)	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण क्षेत्रातील काम करणारे	802	In transport, storage and communications.
(9)	इतर कम करणारे	2,288	In Other services
	एकूण मुख्यतः काम करणारे	24,302	Total main workers
	सीमांतिक कामगार	2,417	Marginal workers
	एकूण—काम न करणारे	36,066	Total non-workers

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही टिकाणी वेरजा बुळणार नाहीत.

Note.—Details may not add to the totals due to rounding.

साधन.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.]

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2·10

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार वर्गीकरण
CLASSIFICATION OF PERSONS NOT AT WORK BY TYPE OF ACTIVITY
गणना/Census
1981

(हजारांत/in thousand)

व्यवसाय प्रकार (1)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (1)
	पुरुष Males (2)	स्त्रिया Females (3)	एकूण Total (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	एकूण Total (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)	एकूण Total (10)	
पूर्णवेळ विद्यार्थी ..	4,103	2,308	6,411	3,012	2,267	5,279	7,116	4,575	11,691	Full time students
घरकाम करणारे ..	131	4,196	4,327	78	4,500	4,577	209	8,695	8,904	Household duties.
अवलंबून असणारे व बालके ..	4,738	5,423	10,161	2,189	2,216	4,405	6,926	7,638	14,564	Dependents and infant.
सेवानिवृत्त, व्याजावर, भाड्यावर उपजिविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे	54	20	74	235	28	263	290	49	339	Retired, rentiers and persons of independent means.
भिकारी, भटके इत्यादि ..	19	10	29	24	14	38	44	24	68	Beggars, vagrants etc.
शिक्षा भोगणारे, मानसिक आजाराच्या व धर्मार्थ संस्थामध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती	5	3	8	20	6	26	24	9	33	Inmates of panal, mental and chari- table institutions.
इतर ..	109	25	134	283	51	334	391	76	467	Others.
एकूण ..	9,159	11,985	21,144	5,841	9,081	14,922	15,000	21,066	36,066	Total

आधार.—भारताची जनगणना १९८१, भाग-३ क आणि ख (४).
Source.—Census of India 1981, Part III-A and B (iv).

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

अनुसूचित जाती आणि जमाती व नवबौद्ध यांची लोकसंख्या/POPULATION OF S.C., S.T. AND NEO BUDDHIST
1981

(संख्या/Number)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा District	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	नवबौद्ध Neo Buddhist	एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population			साक्षर लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी प्रमाण Literate population as percentage to total population		District
					अनु. जाती/ S. C.	अनु. जमाती/ S.T.	नवबौद्ध/ Neo Buddhist	अनु जाती/ S.C.	अनु. जमाती/ S.T	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृहन्मुंबई	3,99,076	84,073	4,336	4.84	1.02	0.05	50.56	49.07	Greater Bombay
2	ठाणे	83,825	7,29,424	4,647	2.50	21.76	0.64	43.70	14.40	Thane
3	रायगड	25,182	1,90,210	7,672	1.69	12.80	0.52	46.42	16.46	Raigad
4	रत्नागिरी	15,079	26,725	17,177	1.09	1.94	0.82	38.65	10.26	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	31,254	6,622	@	4.04	0.86	@	@	@	Sindhudurg
6	नाशिक	1,85,859	7,01,647	10,038	6.21	23.45	0.34	41.86	16.74	Nashik
7	धुळे	85,735	8,31,064	2,322	4.18	40.53	0.11	37.15	15.26	Dhuie
8	जळगाव	1,54,227	2,16,009	2,720	5.89	8.25	0.10	34.58	19.95	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,87,707	1,87,656	6,421	10.62	6.93	0.24	35.43	16.87	Ahmadnagar
10	पुणे	3,13,797	1,58,705	20,874	7.54	3.88	0.50	41.71	27.80	Pune
11	सातारा	1,26,630	13,060	24,282	6.21	0.64	1.19	39.61	29.66	Satara
12	सांगली	2,04,352	15,535	4,350	11.16	0.85	0.24	37.52	40.19	Sangli
13	सोलापूर	3,70,795	50,755	5,049	14.31	1.96	0.19	29.75	31.64	Solapur
14	कोल्हापूर	3,01,448	25,710	3,123	12.23	1.04	0.12	35.01	34.36	Kolhapur

15	औरंगाबाद	94,415	58,480	15,296	5.95	3.68	0.63	23.90	16.87	Aurangabad
16	जालना	67,648	20,258	@	6.55	1.96	@	@	@	Jalna
17	परभणी	94,839	75,502	6,380	5.77	4.60	0.35	18.99	16.78	Parbhani
18	बीड	1,57,819	12,218	5,988	11.17	0.87	0.40	21.99	17.69	Beed
19	नांदेड	1,97,709	1,78,238	4,885	11.30	10.19	0.28	20.00	20.53	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,44,887	19,320	4,534	14.07	1.88	0.20	24.13	23.21	Osmanabad
21	लातूर	2,12,525	34,702	@	16.43	2.68	@	@	@	Latur
22	बुलढाणा	93,227	66,457	1,388	6.18	4.40	0.09	31.65	27.15	Buldana
23	अकोला	1,00,616	1,14,759	3,263	5.51	6.28	0.18	34.37	33.57	Akola
24	अमरावती	1,12,754	2,41,704	20,663	6.06	12.98	5.89	41.45	25.69	Amravati
25	यवतमाळ	85,985	3,70,116	4,804	4.95	21.30	0.28	33.75	24.35	Yavatmal
26	वर्धा	36,412	1,42,224	9,909	3.93	15.35	1.07	42.69	34.77	Wardha
27	नागपूर	1,82,395	3,53,303	3,445	7.05	13.65	0.13	46.28	42.63	Nagpu
28	भंडारा	1,79,244	2,98,039	7,429	9.75	16.22	0.40	48.32	33.13	Bhandara
29	चंद्रपूर	90,604	2,98,904	2,110	6.39	21.07	0.05	33.24	22.27	Chandrapur
30	गडचिरोली	43,718	2,50,599	@	6.86	39.32	@	@	@	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	44,79,763	57,72,038	2,03,075	7.14	9.19	0.32	35.55	22.29	Maharashtra
	भारत*	10,47,54,623	5,16,28,638	..	15.75	7.76	India*

*आसाम वगळून/Excluding Assam

टीप.—@पुनर्रचित जिल्हांची माहिती अस्थायी आहे व ती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने जनगणनेच्या माहितीवरून तयार केली आहे. वेगळी उपलब्ध नाही.

Note.—Directorate of Economics and Statistics has compiled the information of the re-organised districts from the information available in census./not available separately.

जाधार.—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र.

Source.—Director of Census Operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.12

प्रकारानुसार महाराष्ट्र राज्यातील अपंगांची संख्या
 DISABLED POPULATION IN MAHARASHTRA STATE BY TYPE OF DISABILITY
 1981*

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	पूर्णतः अंध Totally Blind	पूर्णतः पांगळे Totally Crippled	पूर्णतः मूक Totally Dumb	एकूण लोकसंख्येची		District
					एकूण Total (3+4+5)	टक्केवारी Percentage to total population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,543	1,299	903	3,715	0.04	Greater Bombay
2	ठाणे	831	951	679	2,461	0.07	Thane
3	रायगड	647	642	607	1,896	0.13	Raigad
4	रत्नागिरी	809	841	842	2,492	0.12	Ratnagiri
5	नाशिक	1,973	1,332	912	4,217	0.14	Nashik
6	धुळे	1,342	851	578	2,771	0.14	Dhule
7	जळगाव	1,605	1,066	793	3,464	0.13	Jalgaon
8	अहमदनगर	1,589	1,086	867	3,542	0.13	Ahmadnagar
9	पुणे	1,894	1,505	1,155	4,554	0.11	Pune
10	सातारा	967	851	901	2,719	0.13	Satara
11	सांगली	700	1,093	796	2,589	0.14	Sangli
12	सोलापूर	1,790	1,080	1,107	3,977	0.15	Solapur
13	कोल्हापूर	722	1,122	860	2,704	0.11	Kolhapur
14	औरंगाबाद	2,120	1,323	800	4,243	0.17	Aurangabad
15	परभणी	1,925	899	667	3,491	0.19	Parbhani
16	बीड	1,625	815	493	2,933	0.20	Beed
17	नांदेड	1,643	887	615	3,145	0.18	Nanded
18	उस्मानाबाद	2,234	1,385	771	4,390	0.20	Osmanabad
19	बुलढाणा	1,279	707	604	2,590	0.17	Buldana
20	अकोला	1,548	839	629	3,016	0.17	Akola
21	अमरावती	1,125	825	536	2,486	0.13	Amravati
22	यवतमाळ	1,640	863	699	3,202	0.18	Yavatmal
23	वर्धा	671	392	314	1,377	0.15	Wardha
24	नागपूर	1,117	1,015	583	2,715	0.10	Nagpur
25	भंडारा	1,406	1,261	644	3,311	0.18	Bhandara
26	चंद्रपूर	2,249	1,435	708	4,392	0.21	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		36,964	26,365	19,063	82,392	0.13	Maharashtra State

*अस्थायी//Provisional

आधार—संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र. Source.—Director of Census operations, Maharashtra.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13

वयोगटानुसार लोकसंख्या/POPULATION ACCORDING TO AGE GROUPS
1981 गणना/CENSUS

(हजारत/In thousand)

एकूण/ग्रामीण नागरी Total/Rural Urban (1)	एकूण लोकसंख्या/Total population				संचयी टक्केवारी Cumulative percentage (6)
	वय-गट Age-group (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
एकूण/Total	0-14	12,320	11,747	24,067	38.33
	15-19	3,166	2,699	5,865	47.67
	20-24	2,860	2,652	5,512	55.45
	25-29	2,524	2,414	4,938	63.31
	30-34	2,110	2,013	4,123	69.88
	35-39	1,975	1,883	3,858	76.02
	40-49	3,273	2,959	6,232	85.95
	50-59	2,172	1,918	4,090	92.46
	60+	1,967	2,042	4,009	98.84
	*एकूण/Total	32,415	30,317	62,784	100.00
ग्रामीण/Rural	0-14	8,316	7,974	16,290	39.94
	15-19	1,951	1,696	3,647	48.88
	20-24	1,549	1,629	3,178	56.67
	25-29	1,395	1,480	2,875	63.72
	30-34	1,197	1,306	2,503	69.85
	35-39	1,182	1,258	2,440	75.84
	40-49	2,062	2,052	4,114	85.93
	50-59	1,444	1,360	2,804	92.80
	60+	1,406	1,484	2,890	99.89
	*एकूण/Total	20,527	29,263	40,790	100.00
नागरी/Urban	0-14	4,005	3,773	7,778	35.36
	15-19	1,215	1,003	218	45.44
	20-24	1,312	1,024	2,336	56.06
	25-29	1,129	934	2,063	65.44
	30-34	913	707	1,620	72.81
	35-39	794	625	1,419	79.26
	40-49	1,211	907	2,118	88.89
	50-59	728	558	1,286	94.74
	60+	561	558	1,119	99.83
	*एकूण/Total	11,888	10,106	21,994	100.00

*वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या माहितीचा 'एकूण' मध्ये समावेश आहे.

Figures of 'Age' not stated are included in Total.

आधार.—सामान्य आर्थिक तक्ते भाग-३, क आणि ख (i).

Source.—General Economic Tables, Part III-A and B(i).

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.14

धर्मानुसार लोकसंख्या
POPULATION BY RELIGION
1981

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म	लोकसंख्या Population	Religion
(1)	(2)	(3)	(2)
(1)	बौद्ध	39,46,149	Buddhist
(2)	ख्रिश्चन	7,95,464	Christian
(3)	हिंदू	5,11,09,457	Hindu
(4)	जैन	9,39,392	Jain
(5)	मुस्लिम	58,05,785	Muslim
(6)	शीख	1,07,255	Sikh
(7)	इतर धर्म	74,386	Other religion and persons
(8)	धर्म न सांगितलेले	6,283	Religion not stated
	एकूण	6,27,84,171	Total

आधार.—भारतीय जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र १९८४ चा प्रबंध १.

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra Paper 1 of 1984.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.15
२००१ पर्यंत वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या
ANNUAL ESTIMATES OF POPULATION UP TO 2001

(आकडे शंभरात/Figures in hundred)

वर्ष Year (1)	भारत/India			महाराष्ट्र/Maharashtra		
	१ मार्च/ 1st March (2)	१ जुलै/ 1st July (3)	१ ऑक्टोबर/ 1st October (4)	१ मार्च/ 1st March (5)	१ जुलै/ 1st July (6)	१ ऑक्टोबर/ 1st October (7)
1981	68,51,590	69,01,330	69,38,871	6,27,841	6,32,357	6,35,765
1982	70,01,914	70,52,040	70,89,869	6,41,484	6,46,184	6,49,732
1983	71,53,283	72,03,532	72,41,450	6,55,718	6,60,500	6,64,110
1984	73,05,398	73,55,980	73,94,145	6,70,170	6,74,810	6,78,311
1985	74,57,955	75,08,592	75,46,795	6,84,188	6,88,535	6,91,813
1986	76,10,701	76,61,353	76,99,563	6,97,321	7,01,377	7,04,437
1987	77,63,377	78,13,743	78,51,732	7,09,590	7,13,337	7,16,160
1988	79,15,670	79,65,962	80,03,890	7,20,907	7,24,424	7,27,073
1989	80,67,723	81,18,169	81,56,210	7,31,536	7,35,014	7,37,628
1990	82,19,928	82,78,498	83,08,630	7,42,034	7,45,604	7,48,293
1991	83,72,494	84,22,880	84,60,868	7,52,765	7,56,387	7,59,115
1992	85,25,154	85,75,601	86,13,632	7,63,655	7,67,304	7,70,052
1993	86,77,686	87,28,163	87,66,213	7,74,689	7,78,416	7,81,224
1994	88,29,905	88,80,083	89,17,904	7,85,916	7,89,724	7,92,592
1995	89,81,587	90,31,724	90,69,510	7,97,363	8,01,226	8,04,136
1996	91,32,455	91,82,210	92,19,704	8,09,031	8,12,978	8,15,951
1997	92,82,176	93,31,191	93,68,122	8,20,895	8,24,872	8,27,868
1998	94,30,366	94,78,900	95,15,464	8,32,902	8,36,910	8,39,928
1999	95,76,577	96,24,259	96,60,176	8,44,967	8,48,948	8,51,946
2000	97,20,307	97,67,077	98,02,301	8,56,977	8,60,899	8,63,853
2001	98,60,986			8,68,766		

टीपः—(१) लोकसंख्येचे अंदाज तयार करण्यासाठी भारताच्या महानिबंधकांच्या अध्यक्षतेखाली नियोजन आयोगाने नेमलेल्या तज्ज्ञ समितीच्या मार्गदर्शनाखाली १ मार्च १९८१-२००१ या काळातील वर्षवार अंदाज तयार केले आहेत.

(२) १ जुलै आणि १ ऑक्टोबर १९८१ ते २००० या काळाचे वर्षवार अंदाज तज्ज्ञ समितीने तयार केलेल्या १ मार्च १९८२-२००१ या काळाच्या वर्षवार अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—(1) The annual estimates as on 1st March 1981-2001 have been made under the guidance of the Expert Committee on population projection approved by the Planning Commission under the chairmanship of the Registrar-General, India.

(2) The annual estimates as on 1st July and 1st October 1981-2000 are based on the annual estimates as on 1st March 1982-2001 of the Expert Committee.

बाध्याः—भारताचे महानिबंधक यांचे कार्यालय.

Source.—Office of the Registrar-General, India.

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.16

स्थलांतराच्या कारणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष
MIGRANTS BY SEX AND REASON FOR MIGRATION

जनगणना/Population census 1981

(हजारत/in thousand)

स्थलांतराचे कारण	पुरुष, स्त्रिया, एकूण	महाराष्ट्र Maharashtra			Male Female Total	Reason for migration
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	(2)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
1. रोजगार	.. पुरुष	607	2,593	3,200	M	Employment
	स्त्रिया	112	171	282	F	
	एकूण	719	2,764	3,482	T	
2. शिक्षण	.. पुरुष	206	423	629	M	Education
	स्त्रिया	60	131	191	F	
	एकूण	266	554	820	T	
3. कुटुंब दुसरीकडे जाणे	पुरुष	1,285	1,208	2,493	M	Family moved
	स्त्रिया	1,319	1,631	2,951	F	
	एकूण	2,604	2,839	5,444	T	
4. विवाह	.. पुरुष	99	34	132	M	Marriage
	स्त्रिया	7,452	2,120	9,573	F	
	एकूण	7,551	2,154	9,705	T	
5. इतर	.. पुरुष	2,865	1,379	4,244	M	Others
	स्त्रिया	2,121	946	3,067	F	
	एकूण	4,986	2,325	7,311	T	
एकूण	.. पुरुष	5,062	5,636	10,698	M	Total
	स्त्रिया	11,064	5,000	16,064	F	
	एकूण	16,126	10,636	26,762	T	

टीप.—आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत

Note.—Totals may not add up due to rounding

आधार.—भारताची जनगणना, मालिका १२, भाग पाच (ए व बी)

Source.—Census of India, Series 12, Part V (A & B)

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17

पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष
MIGRANTS BY SEX AND PLACE OF LAST RESIDENCE
1981

पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण	एकूण ग्रामीण नागरी	एकूण स्थलांतरित Total Migrants			Total Rural Urban	Last residence
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
I गणना राज्यात						<i>Within State of Enumeration—</i>
गणना जिल्ह्यात	.. एकूण	4,731	9,821	14,552	Total	Elsewhere in
इतर जिल्हा	.. ग्रामीण	3,939	8,793	12,732	Rural	district of
	.. नागरी	790	1,026	1,816	Urban	enumeration
राज्यातील इतर जिल्ह्यात	एकूण	3,456	4,253	7,709	Total	In other Districts
	ग्रामीण	2,230	2,876	5,106	Rural	of State.
	नागरी	1,224	2,374	2,598	Urban	
एकूण (I)	.. एकूण	8,187	14,074	22,261	Total	Total (I)
	ग्रामीण	6,169	11,669	17,838	Rural	
	नागरी	2,014	2,400	4,414	Urban	
II गणना राज्याच्या बाहेरील भारतीय राज्य						<i>State in India Beyond State of Enumera- tion.</i>
आंध्र प्रदेश	.. एकूण	160	159	319	Total	Andhra Pradesh
	ग्रामीण	99	97	196	Rural	
	नागरी	61	62	123	Urban	
आसाम	.. एकूण	4	2	6	Total	Assam
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	2	1	3	Urban	
अरुणाचल प्रदेश	.. एकूण	Total	Arunachal
	ग्रामीण	Rural	Pradesh
	नागरी	Urban	
बिहार	.. एकूण	41	17	58	Total	Bihar
	ग्रामीण	29	10	39	Rural	
	नागरी	12	8	20	Urban	

स्तंभ २ मधील 'एकूण' ह्यात पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण ग्रामीण आहे की नागरी ह्याचा उल्लेख नसलेल्यांचाही समावेश आहे 'Total' in Col. 2, includes unspecified status of last residence.

तबता क्रमांक/ TABLE No. 2.17-- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
गुजरात	.. एकूण ग्रामीण नागरी	392 229 162	375 210 165	767 439 327	Total Rural Urban	Gujarat
गोवा, दमण व दिव	.. एकूण ग्रामीण नागरी	40 20 20	47 26 23	87 46 43	Total Rural Urban	Goa, Daman and Diu.
हरियाणा	.. एकूण ग्रामीण नागरी	11 7 4	8 5 3	19 12 7	Total Rural Urban	Haryana
हिमाचल प्रदेश	.. एकूण ग्रामीण नागरी	4 3 1	2 1 1	6 4 2	Total Rural Urban	Himachal Pradesh
जम्मू व काश्मीर	.. एकूण ग्रामीण नागरी	4 1 3	2 1 2	6 2 5	Total Rural Urban	Jammu and Kashmir
कर्नाटक	.. एकूण ग्रामीण नागरी	412 254 158	457 297 160	869 551 318	Total Rural Urban	Karnataka
केरळ	.. एकूण ग्रामीण नागरी	124 75 49	71 39 32	195 114 81	Total Rural Urban	Kerala
मध्यप्रदेश	.. एकूण ग्रामीण नागरी	210 141 69	273 184 88	483 325 157	Total Rural Urban	Madhya Pradesh
मणिपूर	.. एकूण ग्रामीण नागरी	1	1	2	Total Rural Urban	Manipur
मेघालय	.. एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Meghalaya

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
मिझोराम	.. एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Mizoram
नागालँड	.. एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Nagaland
ओरिसा	.. एकूण ग्रामीण नागरी	11 9 2	6 4 2	17 13 4	Total Rural Urban	Orissa
पंजाब	.. एकूण ग्रामीण नागरी	33 16 17	24 11 13	57 27 30	Total Rural Urban	Punjab
राजस्थान	.. एकूण ग्रामीण नागरी	119 80 38	74 46 28	193 126 66	Total Rural Urban	Rajasthan
सिक्कीम	.. एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Sikkim
तामिळनाडू	.. एकूण ग्रामीण नागरी	104 50 54	73 30 43	177 80 97	Total Rural Urban	Tamil Nadu
त्रिपुरा	.. एकूण ग्रामीण नागरी	Total Rural Urban	Tripura
उत्तर प्रदेश	.. एकूण ग्रामीण नागरी	666 516 150	246 170 76	912 686 226	Total Rural Urban	Uttar Pradesh
पश्चिम बंगाल	.. एकूण ग्रामीण नागरी	33 6 27	26 3 22	59 9 49	Total Rural Urban	West Bengal

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
केंद्रशासित प्रदेश	.. एकूण	25	22	47	Total	Union Territories
	ग्रामीण	2	2	4	Rural	
	नागरी	22	20	42	Urban	
(II) एकूण	.. एकूण	2,395	1,888	4,283	Total	Total(II)
	ग्रामीण	1,539	1,137	2,676	Rural	
	नागरी	854	750	1,604	Urban	
पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण भारतात इतरत्र	एकूण	10,581	15,962	26,544	Total	Last residence
	ग्रामीण	7,708	12,806	20,514	Rural	Elsewhere in
	नागरी	2,868	3,149	6,017	Urban	India (I+II)
III आशियातील भारताबाहेरचे देश.		108	94	202		Countries in Asia Beyond India
IV इतर देश	..	8	8	16		Other countries
एकूण		10,698	16,064	26,762		Total

आधार.—भारताची जनगणना १९८१ महाराष्ट्र, मालिका १२, भाग-पाच (ए व बी) (स्थलांतराचे तक्ते).

Source.—Census of India 1981, Operations Maharashtra Series 12, Part-V (A and B) (Migration Tables).

2. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.18

प्रमुख भाषा बोलणारी कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची संख्या

HOUSEHOLDS AND HOUSEHOLD POPULATION BY LANGUAGES MAINLY SPOKEN
1981

(संख्या)Number)

भाषा (1)	कुटुंबे Households (2)	व्यक्ती Persons (3)	Languages (1)
आसामी	.. 155	593	Assamese
बंगाली	.. 20,288	88,040	Bengali
गुजराथी	.. 3,11,754	16,84,323	Gujarati
हिंदी	.. 8,11,176	41,47,199	Hindi
कन्नड	.. 1,73,788	9,20,108	Kannada
काश्मिरी	.. 267	1,097	Kashmiri
मल्याळम	54,720	2,20,871	Malayalam
मराठी	86,50,248	4,58,16,753	Marathi
ओरिसा	.. 3,748	15,581	Oriya
पंजाबी	.. 35,666	1,84,053	Punjabi
संस्कृत	.. 48	281	Sanskrit
सिंधी	.. 1,00,920	5,17,874	Sindhi
तामिळ	.. 65,538	3,00,348	Tamil
तेलगू	.. 1,81,252	9,36,928	Telgu
उर्दू	.. 6,84,727	43,19,067	Urdu
एकूण*	.. 1,16,90,955	6,27,84,171	Total*

*इतर समाविष्ट//Including others.

आधारः—भारताची जनगणना १९८१, १९८७ चा पेपर एक, महाराष्ट्र मालिका १२.

Source.—Census of India, 1981, Paper I of 1987, Maharashtra series 12.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1

जमिनीचा वापर/LAND UTILISATION

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1986-87*	1987-88*	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकांनुसार).	30,758	30,758	Total geographical area by village papers.
2	जंगल व्याप्त क्षेत्र ..	5,370	5,409	Area under forests.
3	पडीक व लागवडीलायक नसलेली जमीन. ..	1,725	1,720	Barren and unculturable land.
4	बिगरशेती वापराखाली असलेली जमीन.	1,082	1,081	Land put to non-agricultural uses.
5	लागवडीलायक पण वापरात नसलेली जमीन ..	1,032	1,027	Culturable waste.
6	कायम गुरचरण ..	1,542	1,538	Permanent pastures.
7	झाडे-झुडुपाखालील जमीन ..	183	180	Land under miscellaneous tree crops etc.
8	चालू पड' ..	901	907	Current fallows.
9	इतर पड ..	1,000	1,015	Other fallows.
10	कसलेले क्षेत्र (निव्वळ) ..	17,923	17,881	Net area sown.
11	एकापेक्षा अधिकवेळा लागवड केलेले क्षेत्र.	1,997	2,250	Area sown more than once.
12	लागवडीखालील एकूण क्षेत्र ..	19,920	20,131	Gross cropped area.

*आस्थायी//Provisional.

वाधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2

जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र

DISTRICTWISE BREAK-UP OF CULTURABLE AREA AND CULTIVATED AREA,
1985-86*

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र Total geographical area	लागवडीलायक क्षेत्र Culturable area	कसलेले निव्वळ क्षेत्र Net area sown	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र Gross area sown	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	बृहन्मुंबई	38	6	5	5	Greater Bombay
2	ठाणे	934	336	268	279	Thane
3	रायगड	687	312	184	212	Raigad
4	रत्नागिरी	817	550	235	368	Ratnagiri Sindhudurg
5	सिंधुदुर्ग	504	351	106	..	
6	नाशिक	1,563	1,007	500	965	Nashik
7	धुळे	1,438	763	739	782	Dhule
8	जळगाव	1,164	846	814	978	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,702	1,326	1,160	1,309	Ahmadnagar
10	पुणे	1,562	1,075	994	1,147	Pune
11	सातारा	1,058	680	570	717	Satara
12	सांगली	861	726	579	658	Sangli
13	सोलापूर	1,501	1,329	1,125	1,219	Solapur
14	कोल्हापूर	776	518	413	453	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,008	810	739	1,412	Aurangabad Jalna
16	जालना	773	702	584	..	
17	परभणी	1,097	976	839	1,095	Parbhani
18	बीड	1,117	996	812	887	Beed
19	नांदेड	1,033	830	733	814	Nanded
20	उस्मानाबाद	735	695	570	1,347	Osmanabad Latur
21	लातूर	667	626	543	..	
22	बुलढाणा	967	743	686	762	Buldana
23	अकोला	1,056	854	800	853	Akola
24	अमरावती	1,222	777	723	769	Amravati

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
25	यवतमाळ	.. 1,352	951	863	885	Yavatmal
26	वर्धा	.. 629	472	441	467	Wardha
27	नागपूर	.. 986	611	553	612	Nagpur
28	भंडारा	.. 928	411	355	513	Bhandara
29	चंद्रपूर	.. 1,092	552	488	760	} Chandrapur
30	गडचिरोली	.. 1,492	242	199	..	
	महाराष्ट्र राज्य	.. 30,758	21,070	18,336	20,266	Mahatrshtia State

*अस्थायी/Provisional

टीप.—लागवडीलायक क्षेत्र—यात (१) लागवडीलायक पडिक, (२) झाडेमुडपांखालील जमीन, (३) चालू पड, (४) इतर पड आणि (५) कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांचा अंतर्भाव होतो.

Note.—Culturable area includes—(1) culturable waste, (2) land under miscellaneous tree crops etc., (3) current fallows, (4) other fallows and (5) net area sown.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS**

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रीक टनांत)

(Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	पिक Crop	1986-87		1987-88		1988-89		Crops (2)
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)	क्षेत्र Area (7)	उत्पादन Outturn (8)	
1	तांदूळ	1,527	1,751	1,370	1,713	1,545	2,652	Rice
2	गहू	735	536	733	633	879	1,043	Wheat
3	ज्वारी	6,335	3,092	6,663	5,952	6,185	1,278	Jowar
4	बाजरी	1,734	465	1,815	910	1,964	901	Bajri
5	एकूण धान्ये (इतर धान्ये घळून)	10,825	6,169	11,091	9,650	11,092	9,348	Total cereals (including other cereals)
6	एकूण कडधान्ये	2,837	975	3,033	1,414	3,330	1,730	Total pulses
7	ऊस@	335	2,639	345	2,721	388	2,815	Sugarcane
8	कापूस*	2,693	889	2,518	1,482	2,628	1,373	Cotton
9	भुईमूग (एकूण)	653	435	709	698	918	1,006	Groundnut (Total)
10	तंबाखू	8	8	11	10	10	8	Tobacco

41

टीप.—**अस्थायी/Provisional.

@ऊसाचे उत्पादन गुळाचे आहे व ते कापणी झालेल्या क्षेत्रावर आघारित आहे.

*कापसाचे उत्पादन लिटमधील आहे व ते प्रत्येकी १७० किलोग्रॅमच्या हजार गासडघांमध्ये आहे.

Note.—@The production of sugarcane is in terms of gur and is worked out on the basis of harvested area.

*The production of cotton is in terms of lint and in *000 bales of 170 Kg. each.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन/

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रिक टनांत)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice		गहू/Wheat	
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Outturn (6)
1	बुध्मबई
2	ठाणे	..	152	..	283
3	रायगड	..	150	..	308
4	रत्नागिरी	..	77	..	158
5	सिंधुदुर्ग	..	82	..	148
6	नाशिक	..	36	76	31
7	घुळे	..	25	27	13
8	जळगाव	..	7	49	5
9	अहमदनगर	..	6	46	8
10	पुणे	..	56	47	72
11	सातारा	..	37	22	66
12	सांगली	..	16	18	30
13	सोलापूर	..	2	36	2
14	कोल्हापूर	..	97	18	187
15	औरंगाबाद	..	3	24	1
16	जालना	..	3	30	1
17	परभणी	..	23	45	15
18	बीड	..	7	21	3
19	नांदेड	..	26	20	10
20	उस्मानाबाद	..	11	13	5
21	लातूर	..	22	15	8
22	बुलढाणा	..	3	7	1
23	अकोला	..	7	26	4
24	अमरावती	..	13	32	8
25	यवतमाळ	..	8	12	4
26	वर्धा	..	8	22	2
27	नागपूर	..	36	57	32
28	भंडारा	..	194	35	97
29	चंद्रपूर	..	136	27	106
30	गडचिरोली	..	129	5	106
	महाराष्ट्र राज्य	..	1,370	733	1,713

टीप.—(१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनापेक्षा कमी आहेत.

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4

AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL CROPS IN EACH DISTRICTS, 1987-88

(Area in '000 hectares and Outturn in '000 tonnes)

ज्वारी/Jowar		बाजरी/Bajri		एकूण धान्ये/All cereals		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
....	Greater Bombay
....	185	308	Thane
....	182	332	Raigad
....	137	212	Ratnagiri
....	95	161	Sindhudurg
88	56	362	186	638	388	Nashik
163	139	162	95	437	355	Dhule
299	445	131	166	488	662	Jalgaon
604	313	316	68	989	452	Ahmadnagar
546	307	169	59	844	516	Pune
252	259	120	50	452	416	Satara
264	282	88	29	405	374	Sangli
770	365	26	6	857	427	Solapur
53	103	217	367	Kolhapur
315	239	180	107	534	373	Aurangabad
225	185	58	43	317	259	Jalna
376	311	10	6	457	368	Parbhani
377	307	143	67	553	399	Beed
308	357	1	*	357	382	Nanded
325	247	8	6	374	280	Osmanabad
249	291	11	4	306	324	Latur
229	363	13	7	254	378	Buldana
300	459	4	3	340	489	Akola
195	249	4	2	256	290	Amravati
227	304	10	6	258	324	Yavatmal
111	105	1	*	141	122	Wardha
184	154	1	*	278	227	Nagpur
26	10	260	125	Bhandara
154	86	320	208	Chandrapur
23	16	162	128	Gadchiroli
6,663	5,952	1,851	910	11,091	9,650	Maharashtra State

Note.—(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

3. शेती/
तकता क्रमांक/

अनुक्रमांक जिल्हा		एकूण कडधान्ये/All pulses		ऊस/Sugarcane	
Serial No.		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन (गूळ) Outturn (Gur)
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	बृहन्मुंबई
2	ठाणे	..	17	7	..
3	रायगड	..	13	5	..
4	रत्नागिरी	..	7	3	..
5	सिधुदुर्ग	..	5	2	..
6	नाशिक	..	110	38	31
7	धुळे	..	149	64	14
8	जळगाव	..	179	90	13
9	अहमदनगर	..	82	29	47
10	पुणे	..	80	29	35
11	सातारा	..	85	29	32
12	सांगली	..	88	28	24
13	सोलापूर	..	88	34	34
14	कोल्हापूर	..	28	12	57
15	औरंगाबाद	..	129	55	12
16	जालना	..	149	68	8
17	परभणी	..	254	121	6
18	बीड	..	130	54	7
19	नांदेड	..	117	71	7
20	उस्मानाबाद	..	135	71	8
21	लातूर	..	147	85	6
22	बुलढाणा	..	177	81	1
23	अकोला	..	229	133	*
24	अमरावती	..	168	91	1
25	यवतमाळ	..	150	84	3
26	वर्धा	..	62	46	..
27	नागपूर	..	97	36	..
28	भंडारा	..	47	16	..
29	चंद्रपूर	..	84	27	..
30	गडचिरोली	..	26	7	..
महाराष्ट्र राज्य		..	3,033	1,414	345
					2,721

टीप.— (१) आकडे अस्थायी आहेत.

(२) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

(३) *आकडे ५०० हेक्टर/टनापेक्षा कमी आहेत.

(४) कापसाचे उत्पादन लिटमध्ये आहे व ते प्रत्यक्ष १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गासड्यात आहे.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

AGRICULTURE

TABLE No. 3, 4—*contd.*

कापूस/Cotton		भूईमूग/Groundnut		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	
(17)	(18)	(19)	(20)	
....	Greater Bombay
....	1	1	Thane
....	*	1	Raigad
....	*	1	Ratnagiri
....	3	5	Sindhudurg
2	1	34	25	Nashik
61	27	90	62	Dhule
158	103	61	47	Jalgaon
*	1	15	19	Ahmadnagar
*	*	49	60	Pune
*	1	74	97	Satara
1	1	57	52	Sangli
3	4	34	55	Solapur
*	*	71	100	Kolhapur
50	28	13	6	Aurangabad
119	105	7	5	Jalna
254	153	25	31	Parbhani
29	22	14	14	Beed
209	148	15	13	Nanded
....	16	18	Osmanabad
23	15	30	19	Latur
239	119	13	9	Buldana
344	208	8	6	Akola
348	156	27	17	Amaravati
415	239	13	8	Yavatmal
148	86	14	11	Wardha
53	33	22	16	Nagpur
....	2	2	Bhandara
62	33	1	1	Chandrapur
....	*	*	Gadchiroli
2,518	1482	709	698	Maharashtra State

Note.—(1) Figures are provisional.

(2) Details may not add up to total due to rounding.

(3) *Figures are below 500 hectares/tonnes.

(4) Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg. each

Source.—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक*
INDEX NUMBERS OF PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS*[पायाभूत काळ : १९६७-७० (त्रैवार्षिक)=१००]
[Base : 1967-70 (Triennium)=100]

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	1986-87	1987-88	1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	अन्नधान्ये—				Foodgrains—
	(अ) तुणधान्ये—				(a) Cereals—
	(1) तांदूळ 128.2	125.1	194.1	Rice
	(2) गहू 139.6	164.9	271.5	Wheat
	(3) ज्वारी 98.4	189.4	136.1	Jowar
	(4) बाजरी 73.2	143.1	141.7	Bajri
	(5) बार्ली 367.9	481.0	401.0	Barley
	(6) मका 251.0	387.1	452.6	Maize
	(7) नाचणी 94.6	133.2	144.7	Ragi
	(8) कोद्रा 56.3	55.3	86.5	Kodra
	(9) इतर धान्ये 131.2	155.2	142.5	Other cereals
	एकूण तुणधान्ये 108.1	163.5	168.0	Total Cereals
	(ब) कडधान्ये—				(b) Pulses—
	(1) हरभरा 125.9	222.3	396.6	Gram
	(2) तूर 124.4	178.6	199.6	Tur
	(3) इतर कडधान्ये 110.9	152.6	169.9	Other pulses
	एकूण कडधान्ये 118.6	172.5	211.2	Total Pulses
	एकूण अन्नधान्ये 110.1	165.2	176.1	Total Foodgrains
2	अन्नधान्येतर—				Non-Foodgrains—
	(अ) गळिताची धान्ये—				(a) Oilseeds—
	(1) भुईमूग 69.3	111.2	160.1	Groundnut
	(2) तोंळ 155.7	204.3	244.7	Seasamum
	(3) मोहरी, राई व जवस 118.6	167.4	168.3	Rape, mustard and linseed.
	(4) एरंडी 300.0	283.3	366.6	Caster seed
	एकूण गळिताची धान्ये 78.0	120.6	166.4	Total Oilseeds

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब)	तंतू पिक--				(b) Fibres—
(१)	कापूस ..	65.2	108.7	100.7	Cotton
(२)	मेस्टा ..	80.6	82.6	50.4	Mesta
	एकूण तंतू पिके ..	65.2	108.6	100.5	Total Fibres
(क)	संकीर्ण--				Miscellaneous—
(१)	ऊस ..	161.7	191.5	198.1	Sugarcane
(२)	तंबाखू ..	164.6	214.6	177.1	Tobacco
(३)	बटाटा ..	106.3	122.4	104.2	Potato
(४)	मिरची ..	75.7	78.7	71.1	Chillies
	एकूण संकीर्ण ..	149.7	176.0	180.1	Total-Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येतर पिके ..	116.7	150.0	161.7	Total-Non-foodgrains
	सर्व पिके ..	113.0	158.4	169.7	All Commodities

*निर्देशांक अंतिम अंदाजावर आधारलेले आहेत./Index numbers are based on final forecast.

आधार--कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे. Source.—Director of Agriculture, Government Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.6

मृदसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती
 PROGRESS UNDER SOIL CONSERVATION AND LAND RECLAMATION

अनुक्रमांक Serial No (1)	योजना (2)	१९८७-८८ मध्ये झालेले Achievements during 1987-88 (3)	Scheme (2)
1	बांध बंदिस्त केलेली जमीन (हजार हेक्टर)	75	Area bunded and contour bunded (in thousand hectares).
2	मजगी केलेली जमीन (हेक्टर)	16,648	Area terraced (hectares).

आकडे अस्थायी आहेत./The figures are provisional.

आधार.—कृषि संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Director of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

रासायनिक खतांचे वाटप/DISTRIBUTION OF CHEMICAL FERTILIZERS

1987-88

(मेट्रिक टन/Tonnes)

बाब	राज्यास दिलेले खत Quantity distributed to the State	Item
(1)	(2)	(1)
नायट्रोजनयुक्त--		
अमोनियम सल्फेट (२०.६ टक्के N) ..	50,300	Nitrogenous-- Ammonium sulphate (20.6 per cent N)
युरिया (४६ टक्के N) ..	9,13,600	Urea (46 per cent N)
अमोनियम सल्फेट नायट्रेट (२६ टक्के N)	Ammonium sulphate nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२६ टक्के N)	Calcium ammonium nitrate (26 per cent N).
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२५ टक्के N) ..	1,700	Calcium ammonium nitrate (25 per cent N).
अमोनियम क्लोराईड (२५ टक्के N) ..	1,000	Ammonium chloride (25 per cent N).
फॉस्फेट--		
सिंगल सुपरफॉस्फेट (१६ टक्के P ₂ O ₅) ..	2,64,900	Phosphates-- Single superphosphate (16 per cent P ₂ O ₅).
ट्रिपल सुपरफॉस्फेट (४६ टक्के P ₂ O ₅)	Triple superphosphate (46 per cent P ₂ O ₅).
पेलफॉस (१८ टक्के P ₂ O ₅)	Pelfos (18 per cent P ₂ O ₅)
कॉम्प्लेक्स--		
अमोनियम फॉस्फेट सल्फेट	Complex-- Ammonium phosphate sulphate
नायट्रो फॉस्फेट ..	1,19,300	Nitro phosphate.
युरिया अमोनियम फॉस्फेट	Urea ammonium phosphate.
डायमोनियम फॉस्फेट ..	1,64,500	Diammonium phosphate.
अमोनियम नायट्रेट फॉस्फेट ..	1,53,700	Ammonium nitrate phosphate
NPK मिश्र ..	1,26,200	NPK complex.
पोटॅशियम--		
म्यूरिएट ऑफ पोटॅश (५८ टक्के K ₂ O) ..	91,200	Potassic-- Muriate of potash (58 per cent K ₂ O).
सल्फेट ऑफ पोटॅश (४८ टक्के K ₂ O)	Sulphate of potash (48 per cent K ₂ O).

आधार.--भारतीय खत संघ, पश्चिम विभाग, मुंबई

Source.—Fertilizer Association of India, Western Region, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8

शेतीची अवजारे/AGRICULTURAL IMPLEMENTS

1982

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item	
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)	
1	तांगड--				Ploughs—	
	(अ) लाकडी	हजारांत	1,927	'000 No.	(a) Wooden.
	(ब) लोखंडी	हजारांत	660	'000 No.	(b) Iron.
2	गाड्या	हजारांत	1,494	'000 No.	Carts
3	ऊसाचे चरक--				Sugarcane crushers—	
	(अ) शक्तीने चालणारे	संख्या	7,228	Number	(a) Worked by power.
	(ब) बैलांच्या सहाय्याने चालणारे	संख्या	2,604	Number	(b) Worked by bullocks.
4	सिंचनाकरिता वापरली जाणारी इंजिने व पंप	संख्या	1,39,196	Number	Oil engines with pumps for irrigation purpose.
5	षाणी--				Ghanis—	
	(अ) पाच किलोग्रॅम आणि त्या अधिक धारणा- शक्तीच्या	}	संख्या	1,534	Number	{ (a) 5 kilograms and over.
	(ब) पाच किलोग्रॅम पेक्षा कमी धारणा शक्तीच्या					

माघार.—१३ वी पशुधन गणना, १९८२.

Source.—Quinquennial 13th Livestock Census, 1982.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.9

शेती पंपांना वीजपुरवठा/AGRICULTURAL PUMPS ENERGISED

(३१ मार्च १९८९ रोजी/As on 31st March 1989)

अनुक्रमांक Serial No.,	जिल्हा	वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप No. of agricul- tural pumps energised	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	Greater Bombay
2	ठाणे	12,082	Thane
3	रायगड	5,644	Raigad
4	रत्नागिरी	5,675	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5,980	Sindhudurg
6	नाशिक	1,19,807	Nashik
7	धुळे	61,932	Dhule
8	जळगाव	90,928	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,50,478	Ahmadnagar
10	पुणे	77,827	Pune
11	सातारा	43,268	Satara
12	सांगली	62,544	Sangli
13	सोलापूर	87,957	Solapur
14	कोल्हापूर	42,259	Kolhapur
15	औरंगाबाद	81,798	Aurangabad
16	जालना	41,228	Jalna
17	पारभणी	41,936	Parbhani
18	बीड	51,592	Beed
19	नांदेड	40,393	Nanded
20	उस्मानाबाद	41,684	Osmanabad
21	लातूर	37,964	Latur
22	बुलढाणा	56,557	Buldana
23	अकोला	35,612	Akola
24	अमरावती	60,632	Amravati
25	यवतमाळ	34,963	Yavatmal
26	वार्धा	31,259	Wardha
27	नागपूर	47,338	Nagpur
28	भंडारा	16,245	Bhandara
29	चंद्रपूर	7,215	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,548	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	13,94,345	Maharashtra State

आधारा—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.10

महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी क्षेत्र
NUMBER, AREA AND AVERAGE SIZE OF OPERATIONAL HOLDINGS IN
MAHARASHTRA

कृषि गणना
Agricultural Census
1985-86

क्रमांक Serial No.	बाकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वहित धारण जमिनी Number of holdings (‘00)	वहित धारण जमिनीचे एकूण क्षेत्र Area of opera- tional holdings (‘00 hectare)	धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टर) Average Size of holdings (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 0.5 हून कमी	12,754	3,191	0.25
2	0.5—1.0	12,126	9,125	0.75
3	1.0—2.0	21,306	31,346	1.49
4	2.0—3.0	12,474	30,582	2.45
5	3.0—4.0	7,109	24,622	3.47
6	4.0—5.0	4,672	20,822	4.46
7	5.0—10.0	8,496	57,800	6.80
8	10.0—20.0	2,102	27,594	13.12
9	20.0—30.0	191	4,498	23.58
10	30.0—40.0	37	1,275	34.28
11	40.0—50.0	12	532	44.74
12	50.0 व त्याहून अधिक/ and above.	17	2,135	127.62
एकूण/Total		81,013	2,13,521	2.64

अध्यास—कृषि गणनेचे सांख्यिकीय तक्ते, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Statistical Tables on Agricultural census, Department of Agriculture, Govern-
ment of Maharashtra, Pune.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.11

राज्य क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांची संख्या

NUMBER OF IRRIGATION PROJECTS COMPLETED IN STATE SECTOR

जलसिंचन प्रकल्प	३० जून १९८७ रोजी पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची संख्या No. of projects completed as on 30th June 1987	Irrigation Projects
(1)	(2)	(1)
मोठे	17	Major
माध्यम	140	Medium
लघु	1,389	Minor
उपसा	355	Lift
एकूण ..	1,901	.. Total

स्त्रोत.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.12

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र

IRRIGATION POTENTIAL CREATED AND ACTUAL IRRIGATED AREA

(हजार हेक्टरत/In thousand hectares)

प्रकल्प]	जून १९८७ अखेर निर्मितसिंचन क्षमता Irrigated potential created at the end of June 1987	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र Actual irrigated area 1987-88	Projects
(1)	(2)	(3)	(1)
मोठे व मध्यम	1,767.17	649.50	Major and medium
लघु	508.07	115.22	Minor
उपसा सिंचन	112.28	10.76	Lift irrigation
एकूण ..	2,387.52	775.48	.. Total

साधर.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

| Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.13

शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प
GOVERNMENT HYDRO PROJECTS COMMISSIONED

प्रकल्प	मार्च १९८७ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned till March 1987		एप्रिल १९८७ ते मार्च १९८८ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned during April 1987 to March 1988		Projects
	संख्या Number	क्षमता मेगॅवॅट Capacity M.W.	संख्या Number	क्षमता मेगॅवॅट Capacity M.W.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मोठे	10	1,153.5	1	80.000	Major
लहान	2	13.8	2	1.575	Minor
एकूण	12	1,167.3	3	81.575	Total

■माधारे.—पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Irrigation Department, Government of Maharashtra, Bombay.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1

पशुधन/LIVESTOCK POPULATION

1982

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1. गार्ड-बैल—			
Cattle			
(१) तीन वर्षांवरील बैल—			<i>I. Males over three years—</i>
(अ) केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले बळू		20	(a) Used for breeding only
(ब) पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले		160	(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले		6,426	(c) Used for work only.
(द) इतर ..		81	(d) Others
	एकूण ..	<u>6,687</u>	Total
(२) तीन वर्षांवरील गार्ड—			<i>II. Females over three years—</i>
(अ) पैदाशीसाठी किंवा बुघासाठी ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुमत्या ..		2,103	(i) Milch
(२) आटलेल्या व न व्यालेल्या		3,082	(ii) Dry and not calved even once
(ब) कामाच्या ..		28	(b) Working
(क) इतर ..		33	(c) Others
	एकूण ..	<u>5,247</u>	Total
(३) वासरे (तीन वर्षे व त्याखालील)		4,228	<i>III. Young Stock (three years and under)</i>
	एकूण—गार्ड-बैल ..	<u>16,162</u>	Total cattle
2. म्हशी-रेडे—			
Buffaloes—			
(१) तीन वर्षांवरील रेडे—			<i>I. Males over three years—</i>
(अ) केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले		19	(a) Used for breeding only
(ब) पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले		25	(b) Used for breeding and work both.
(क) केवळ कामाकरिता वापरलेले		298	(c) Used for work only.
(द) इतर ..		9	(d) Others
	एकूण ..	<u>351</u>	Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)
(२) तीन वर्षावरील म्हशी—			<i>II. Females over three years—</i>
(अ) पैदाशीकरिता किंवा दुधाकरिता ठेवलेल्या—			(a) Breeding—
(१) दुभत्या	1,262	(i) Milch	
(२) आटलेल्या व व व्यालेल्या	1,017	(ii) Dry and not calved ever once.	
(ब) कामाच्या	19	(b) Working	
(क) इतर	10	(c) Others	
	एकूण] .. 2,307	Total	
(३) रेडके (तीन वर्षे व त्याखालील)	1,313	<i>III. Young stock three years and under)</i>	
	एकूण--म्हशी-रेडे .. 3,972	Total—Buffaloes	
3. मेंढरे	2,671	Sheep	
4. शेळ्या	7,705	Gaots	
5. घोडे-शिगरे	49	Horses and ponies	
6. इतर जनावरे	361	Other livestock	
	एकूण—जनावरे .. 30,919	Total—Livestock	
7. कोंवड्या, बदके वगैरे	19,844	Poultry	

आकडे सुधारित आहेत.

Figures are revised.

आकडे संक्षिप्तत लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Details may not add up to the totals due to rounding.

साधार.—१३ वी पशुधन गणना, १९८२

Source.—Quinquennial 13th Livestock Census, 1982.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

संख्या क्रमांक/TABLE No. 4.2

जिल्हावार पशुसंवर्धन/LIVESTOCK POPULATION IN EACH DISTRICT

1982

(हजारोंत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	गाई-बैल Cattle	म्हशी-रेडे Buffaloes	मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	एकूण जनावरे Total Livestock	कोंवड्या, बदके वगैरे Total Poultry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	9	60	14	24	115	233	Greater Bombay
2	ठाणे	519	151	3	173	857	1,342	Thane
3	रायगड	448	137	1	102	692	1,232	Raigad
4	रत्नागिरी	530	81	@	78	689	1,103	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	241	86	@	42	371	744	Sindhudurg
6	नाशिक	878	137	211	412	1,688	709	Nashik
7	धुळे	673	135	109	311	1,250	549	Dhule
8	जळगाव	651	225	36	328	1,260	344	jalgaon
9	अहमदनगर	932	117	341	640	2,051	1,190	Ahmadnagar
10	पुणे	766	183	394	466	1,826	2,876	Pune
11	सातारा	405	258	296	285	1,254	1,165	Satara
12	सांगली	316	289	237	258	1,107	1,158	Sangli
13	सोलापूर	522	183	268	564	1,557	1,024	Solapur
14	कोल्हापूर	278	400	122	158	962	768	Kolhapur
15	औरंगाबाद	510	56	67	294	944	226	Aurangabad
16	जालना	402	49	42	203	706	135	Jalna
17	परभणी	672	120	41	258	1,105	214	Parbhani
18	बीड	600	120	168	332	1,232	399	Beed

19	नांदेड	675	169	50	239	1,151	284	Nanded
20	उस्मानाबाद	358	110	42	180	697	177	Osmanabad
21	लातूर	375	117	39	142	682	150	Latur
22	बुलढाणा	595	104	57	292	1,067	240	Buldana
23	अकोला	604	109	16	273	1,019	258	Akola
24	अमरावती	548	92	21	265	941	271	Amravati
25	यवतमाळ	757	103	9	340	1,224	570	Yavatmal
26	वर्धा	373	42	8	146	576	166	Wardha
27	नागपूर	655	61	22	279	1,029	379	Nagpur
28	भंडारा	690	131	4	233	1,075	578	Bhandara
29	चंद्रपूर	676	86	41	231	1,043	815	Chandrapur
30	गडचिरोली	504	58	11	155	748	543	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	16,162	3,972	2,671	7,705	30,919	19,844	Maharashtra State

@ 500 पेक्षा कमी/Less than five hundred,

आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

Details may not add up to the totals due to rounding.

आधार.—१३ वी पशुधन गणना, १९८२.

Source.—Quinquennial 13th Livestock Census, 1982.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO ANIMAL HUSBANDRY

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	३१ मार्च १९८९ रोजी As on 31st March 1989	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	पशु पैदास केंद्रे	13	Number of cattle breeding farms.
2	बकरे पैदास केंद्रे	1	Number of goat breeding farms.
3	मेघ पैदास केंद्रे	9	Number of sheep breeding farms..
4	कुक्कुट पैदास व अंडी उबविण्याची केंद्रे }	4	Number of poultry breeding farms and central hatcheries.
5	सघन कुक्कुट सुधार केंद्रे	16	Number of intensive poultry development blocks.
6	आधारभूत ग्राम केंद्रे १५१	48	Number of key village centres
7	फिरती (पशुरोगसाथ नियंत्रण फिरते केंद्रे)	9	Number of mobile epizotic control units.
8	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे	49**	Number of artificial insemination centres.
9	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	29	Number of district artificial insemination centres.
10	कृत्रिम रेतन उप केंद्रे—		Number of artificial insemination sub-centres—
	(अ) जिल्हा परिषदांखालील,	2,250	(a) Under Zilla Parishads.
	(ब) विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्राखालील	670	(b) Under regional artificial insemination centres..
	(क) आधारभूत ग्राम केंद्रांमधील,	468	(c) Under key village centres

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)
11	पशुवैद्यकीय संस्था—		Number of veterinary institutions—
	(अ) पशुवैद्यकीय सर्वे चिकित्सालये ..	31†	(a) Veterinary polyclinics
	(ब) पशुवैद्यकीय रुग्णालये ..	2‡	(b) Veterinary hospitals
	(क) पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र) ..	813	(c) Veterinary dispensaries
	(ख) फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने ..	38	(d) Mobile veterinary clinics
	(ङ) पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे (स्थानिक क्षेत्र) ..	1,648	(e) Veterinary aid centres
	(फ) फिरती विस्तारित व प्रालयशिक केंद्रे ..	2	(f) Mobile extension cum demonstration centres,

टीप/Note.—(१) †यामध्ये दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठाखालील प्रत्येकी एक धरून.

(1) Including one each under Agricultural Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur.

(२) ‡पुणे येथील कृषि विद्यापीठाखालील एक आणि मुंबई येथील 'सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्र्युएल्टी टू ऑनिमल्स' या संस्थेचे एक धरून.

(2) Including one at Pune under Agricultural University and one under 'Society for Prevention of Cruelty to Animals' at Bombay.

(३) बकरे पैदास केंद्र व मेंढा पैदास केंद्र ह्या संस्था मेष विकास महामंडळाकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या आहेत.

(3) The institutions Goat development center and sheep development centre have been transferred to sheep Development Corporation.

आधार.—पशुसंवर्धन संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Director of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

4. पशुसंबर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4

शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांमार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण
**COLLECTION AND DISTRIBUTION OF MILK BY DAIRIES IN GOVERNMENT
 AND CO-OPERATIVE SECTORS**
 1987-88

(लाख लिटरमध्ये /In lakh litres)

विभाग	प्रतिदिनी सरासरी गार्डेचे व म्हशीचे दूध संकलन	Division
(1)	Daily average collection of cow and buffalo milk	(1)
1. मुंबई ..	0.26	Bombay
2. पुणे ..	9.86	Pune
3. नाशिक ..	5.32	Nashik
4. नागपूर ..	0.87	Nagpur
5. अमरावती ..	0.38	Amravati
6. औरंगाबाद ..	1.31	Aurangabad
	एकूण .. 18.00	Total

दुधाचे वितरण (प्रतिदिन सरासरी)/Distribution of milk (1987-88)

1. बृहन्मुंबई दूध योजना/Greater Bombay milk scheme	9.107 लाख लिटर/lakh Litres.
2. स्थानिक ग्रामीण दूध विक्री/Local Rural sale of milk	6.79 लाख लिटर/lakh Litres.

आधार.—आयुक्त, दुग्धशाळा विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay.

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5

दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे

MILK PRODUCTS AND MILK CHILLING CENTRES

अनु- क्रमांक Serial No..	उत्पादनाचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production		Unit	Name of production
			1986-87 (4)	1987-88 (5)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
1	तूप ..	मे. टन	3,052.75	1,219.00	M. tonnes	Ghee
2.	टेबल बटर	..	527.00	741.45	..	Table butter
3	पनीर	25.67	28.90	..	Paneer
4.	चीज	28.91	35.06	..	Cheese
5.	श्रीखंड	36.35	43.91	..	Shrikhand
6.	मसाला दूध	बाटल्या	3,99,085	6,28,885	Bottle	Masala milk
7	एनर्जी	1,86,36,759	1,85,94,063	..	Energy
8	आईस्क्रीम ४०२	कप	1,68,346	1,29,342	Cups	Ice cream 402
9	मलईविरहित दूध चुकटी.	मे. टन	6,931.00	3,376.28	M. tonnes	Skimmed milk powder.
10	सफेद लोणी	..	4,457.00	1,721.64	..	White butter

(एक) शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांच्या दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्यांची क्षमता.

(I) No. and capacity of milk chilling centres in milk processing plants in Government and Co-operative sector.

(अ) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे 113
क्षमता (लाख लिटरमध्ये) 13.70(a) Total milk chilling centres.
Capacity (in lakh litres).(ब) शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे 84
क्षमता (लाख लिटरमध्ये) 8.38(b) Government milk chilling centres
Capacity (in lakh litres).(क) सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे 29
क्षमता (लाख लिटरमध्ये) 5.32(c) Co-operative milk chilling centres.
Capacity (in lakh litres).(दोन) सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा दूध प्रक्रिया यंत्रांची संख्या 8
क्षमता (लाख लिटरमध्ये) 11.25(II) Co-operative Dairies
Number of milk processing plants.
Capacity (in lakh litres).

आधार.—आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

मक्ता क्रमांक/TABLE No. 5. 1.

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे
 QUANTITY OF FISH BROUGHT FOR CURING, SALT ISSUED AND FISH REMOVED
 1987-88

(मेट्रिक टनांत/in tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	आवार	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed	Name of the yard (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बोरिया	Boria
2	जयगड	Jaigad
3	वरवडे	Warwade
4	मिरकर वाढा	399	80	299	Mirkarwada
5	रत्नागिरी (भाटये)	17	3	13	Ratnagiri (Bhatye)
6	पूर्णगड	Purnagad
7	जैतापूर	Jaitapur
8	विजयदुर्ग	Vijaydurg
9	तारा मुंबरी	Tara mumbri
10	मालवण	38	8	28	Malwan
11	देवगड	Deogad
12	कोचरा	Kochara
13	साखर मच्छी संस्था	Sakhar Machi Society
एकूण		454	91	340	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती/MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO FISHERIES

1987-88

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Units	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	एकूण समुद्र किनारा ..	कि. मीटर	720	Kilometre	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/ पावे.	संख्या	386	No.	Marine fishing villages/hamlets
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होड्या ..	"	16,573	No.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्यावर वजन असलेल्या होड्या.	"	8,680	No.	Boats above one tonne
5	यंत्रसज्ज होड्या--				Mechanised Boats--
	(अ) खात्यानुसार ..	"	3,739	No.	(a) Departmentally
	(ब) अस्तित्वात असलेल्या (इतर संस्थांच्या धरून).	"	6,613	No.	(b) Existing (including mechani- sed by other agencies).
6	एकूण मत्स्योत्पादन--				Fish Production--
	(अ) सागरी ..	हजार मे. टन	294	Thousand tonnes	(a) Marine
	(ब) गोड्या पाण्याचे ..	"	48	"	(b) Inland

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
7	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था ..	संख्या ..	1,305	No.	.. Co-operative societies
8	त्यांच्या सभासदांची संख्या ..	हजारंत ..	166	Thousand	.. Their membership
9	राज्यातील गोठे पाणी व्याप्त क्षेत्र ..	हजार हेक्टर ..	301	Thousand hectares	Total Inland water spread area
10	मत्स्यबीज साठा— ..				<i>Carp fry stocked—</i>
	(अ) बाहेरून आणलेले ..	हजारात ..	1,03,428	Thousand	.. (a) Imported
	(ब) स्थानिक रीत्या पैदास केलेले ..	" ..	48,027	Do.	.. (b) Induced breeding
	(क) सायप्रिनस ..	" ..	*	Do.	.. (c) Cyprinus
11	मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे ..	संख्या ..	8	No.	.. Fish curing yards
12	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था ..	" ..	9	No.	.. Fishery schools
13	सहकारी होडघा बांधणारी केंद्रे ..	" ..	1	No.	.. Co-operative boat building yard

*बाब क्र. १० (ब) मध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहेत.
आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

*Included in item No. 10(b).

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन/VARIETYWISE MARINE FISH PRODUCTION

1987-88

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	ठाणे Thane	बृहन्मुंबई Greater Bombay	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratnagiri	सिंधुदुर्ग Sindhudurg	एकूण Total	Variety
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुयी, पाकट, बागळी ..	582	3,841	1,019	1,135	1,292	7,869	Elasmobranchs
2	बाम ..	203	2,175	14	42	2,434	Eels
3	शिगाडा, शिगटी ..	419	3,267	411	8,861	2,429	15,387	Catfishes
4	कर्ली, दासाळी ..	753	749	464	373	208	2,547	Chirocentrus
5	पेढवा पेठी मिलाजी, तारली	16	314	919	1,487	1,894	4,630	Sardines
6	भिंगपाला ..	104	740	180	150	23	1,197	Hilsa Alisha
7	मांकेली ..	6,820	5,973	1,246	319	1	14,359	Anchoviella
8	काटी ..	1,011	1,268	555	60	2,894	Thrissoocles
9	खवली, पातुडी	334	178	2,120	1,045	3,677	Othercluedia
10	बोंबिल ..	33,950	4,451	660	39,061	Harpodon Neherias
11	करकरा, खभुरा ..	85	273	5	1	2	366	Perchaos
12	तांब ..	8	72	7	5	92	Red Snapper
13	दाढा, राबस ..	166	244	33	30	9	482	Polynomids
14	घोळ, कोय ..	512	717	166	79	15	1,499	Sciaemids
15	बंडा बाकटी ..	1,201	5,759	5,033	2,870	3,384	18,247	Ribbon fish

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
16	डोमा, धोडी ..	444	8,419	4,473	3,871	2,892	20,099	Otalithes sp.
17	खरबा बांगडा ..	74	358	324	506	463	1,725	Caranx
18	सरंगा ..	4,203	921	470	196	152	5,942	Pomfrets
19	हलवा ..	124	349	110	240	954	1,777	Black Pomfrets
20	बांगडा	87	111	8,736	929	9,863	Mackerai
21	सुरमई डागोळ फलई ..	214	1,093	503	1,117	843	3,770	Seer fish
22	गेदर, कुपा	885	188	1,098	515	2,686	Tunnies
23	मेंडली ..	3	663	637	1,303	Bregnaores Noelillanid.
24	लेप ..	2	981	363	1,796	637	3,789	Soles
25	कोकरी बाबी दोके	397	32	251	121	801	Leignathus
26	खाप	37	6	4	213	260	Carangids small
27	चिराटी राणी बामण	5,221	27	874	579	6,701	Upenaides sp.
28	कोळंबी ..	1,587	13,440	4,219	2,969	885	23,098	Prawns
29	जवळा, करंदी ..	9,233	33,588	20,963	4,688	28	68,500	Shrimps
30	शेवड ..	9	340	105	40	11	505	Lobsters
31	सौदाळा	181	15	198	645	1,039	Lactarius
32	म्हाकूळ	3,978	87	160	220	4,445	Cattle fish & Squids.
33	इतर ..	970	5,605	1,848	5,974	8,130	22,527	Miscellaneous
	एकूण ..	62,693	1,06,740	45,350	50,224	28,564	2,93,571	Total

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4.

मत्स्योत्पादनाची विल्हेवाट (सागरी व भूजल)

DISPOSITION OF FISH CATCH (MARINE AND INLAND)

1987-88

विल्हेवाटीचा प्रकार	मासे (टन्नांत) Fish (Tonnes)	Type of disposition
(1)	(2)	(1)
विक्रीसाठी ताजे मासे ..	1,92,179	Marketing fresh
शोर्टविण्फ्याकरिता ..	45,164	Freezing
वाळविण्फ्याकरिता ..	90,502	Sun-dried
खारविण्फ्याकरिता ..	13,398	Salted
डबा बंद मासे ..	*	Canning
रिड्युक्शनाकरिता	Reduction
इतर	Miscellaneous purpose
एकूण	3,41,243	Total

*बाब १ मध्ये समाविष्ट/Including in item one.

N.A.—उपलब्ध नाही/Not available.

आधार.—मत्स्यव्यवसाय संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director of Fisheries, Government of Maharashtra, Bombay.

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.1

वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF FOREST AREA

(क्षेत्र चौ. कि. मीटरमध्ये/Area in Sq. Kilometers)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	१९८७-८८ च्या अखेरीस असलेले As at the end of 1987-88	Class of Forest
(1)	(2)	(3)	(2)
1	राखीव	41,369	Reserved
2	संरक्षित	15,357	Protected.
3	अवर्गीकृत	5,895	Unclassed
एकूण		62,621	Total

टीप.—वरील वनव्याप्त क्षेत्र शासकीय व्यवस्थापनाखाली आहे.

Note.—The above forest area is under administration of the State.

आधार.—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

मुख्य आणि गौण वनोत्पादन*
PRODUCTION OF MAJOR AND MINOR FOREST PRODUCT*

क्रमांक Serial No.	बाब	1987-88	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	इमारतीचे लाकूड— ¹		Timber—
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	280	(a) Quantity (thousand cubic metres).
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	8,56,378	(b) Value (thousand Rs.)
2	जळाऊ लाकूड—		Firewood—
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर) ..	576	(a) Quantity (thousand cubic metres).
	(ब) मूल्य (हजार रुपयांत) ..	1,04,900	(b) Value (thousand Rs.)
3	गौण वनोत्पादन— (मूल्य हजार रुपयांत)		Minor forest products— (Value in thousand Rs.)
	(अ) बांबू	32,413	(a) Bamboo
	(ब) गवत इत्यादी	8,693	(b) Grass and grazing
	(क) विडी पाने	1,45,285	(c) Bidi leaves
	(ड) इतर उत्पादन	13,754	(d) Other product.

*अस्थायी/Provisional.

साधार.—मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर.

Source.—Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7. 1

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण

DISTRIBUTION OF WORKING FACTORIES ACCORDING TO WORKING STRENGTH
1987*

अनुक्रमांक Serial No.	कामगारांचा कामावरील दैनिक सरासरीचा गट Range of average daily employment	चालू कारखाने (संख्या) Working Factories (No.)	त्यातील एकूण कामगारांची दैनिक सरासरी Average daily number of workers (No.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Less than 10 पेक्षा कमी	8,769	42,781
2	10 to 19	5,057	68,189
3	20 to 49	3,736	1,11,233
4	50 to 99	1,400	95,773
5	100 to 499	1,235	2,59,030
6	500 to 999	225	1,53,497
7	1,000 to 4,999	174	3,26,242
8	5,000 व त्याहून अधिक/and above	13	81,255
	एकूण/Total	20,609	11,38,000

*अस्थायी/Provisional

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—The Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

कारखाने व कामगारांची कामावरील दैनिक सरासरी यांचे उद्योगाच्या प्रमुख गटानुसार वर्गीकरण
 FACTORIES WITH AVERAGE DAILY EMPLOYMENT CLASSIFIED ACCORDING TO MAJOR GROUPS OF INDUSTRIES
 1987*

अनुक्रमांक Serial No. (1)	कारखान्याचे प्रमुख गट (2)	प्रत्येक गटातील चालू कारखाने (संख्या) Working factories (No.) (3)	त्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी (संख्या) Average daily workers (No.) (4)	Major groups (2)
1	शेती, जंगल व खणकाम आणि पशुधन	47	1,499	Agriculture, forestry and mining and livestock production
2	अन्न पदार्थांचे उत्पादन	2,044	1,08,309	Manufacture of food products.
3	पेये	74	5,772	Manufacture of beverages,
4	तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन	27	4,316	Manufacture of tobacco and tobacco products.
5	सूती कापडाचे उत्पादन	2,425	2,26,125	Manufacture of cotton textiles.
6	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या आणि ताग, सण व मेस्टा यांच्या कापडाचे उत्पादन.	904	35,650	Manufacture of wool, silk and synthetic fibre textiles and manufacture of jute, hemp and mesta textiles.
7	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून सर्व वापरावयाच्या वस्तू).	646	19,716	Manufacture of textile products (including wearing apparel other than footwear).
8	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	2,866	14,858	Manufacture of wood and wood products furniture and fixtures.
9	कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	1,109	50,923	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries
10	कातडी, कातड्याच्या आणि केंसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून).	74	3,691	Manufacture of leather and leather and fur products (except repair).
11	रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन.	1,068	42,459	Manufacture of rubber, plastic, petroleum and coal products.

तत्त्वतः कृता/TABLE No. 7, 2

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
12	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून).	1,292	1,03,478	Manufacture of chemicals and chemical products (except products of petroleum and coal).
13	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	1,005	41,795	Manufacture of non-metallic mineral products.
14	मूलभूत धातू व मिश्रण यांचे उत्पादन	811	65,625	Basic metal and alloys industries.
15	धातूंच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून).	1,692	50,464	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipments).
16	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक हत्यारे आणि भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून).	1,554	98,853	Manufacture of machinery, machine tools and parts except electrical machinery.
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे व पुरवठा व सुटे भाग	993	69,533	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and supplies and parts.
18	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	278	97,963	Manufacture of transport equipments and parts.
19	इतर उत्पादक कारखाने	458	16,296	Other manufacturing industries.
20	विद्युत, वायू, बाष्प	190	19,634	Electricity, gas and steam.
21	जल योजना आणि पुरवठा व सफाई सेवा	78	3,122	Water works and supply and sanitary services.
22	संकीर्ण, घाऊक आणि किरकोळ व्यापार उद्योगाखालील नोंदविलेल्या आस्थापना	283	4,320	Establishments registered under miscellaneous wholesale and retail trade industries.
23	बांधकाम व संलग्न कामे भू-जल व हवाई वाहतूक. वाहतूकीशी संबंधित दळणवळण सेवा.	18	9,176	Construction and activities allied to construction, land, water and air transport, communications, services incidental to transport.
24	साठवण आणि गोदामे	35	1,282	Storage and warehousing.
25	स्थावर मालमत्ता व व्यावसायिक सेवा, शैक्षणिक, वैद्यकीय व आरोग्य सेवा, आंतरराष्ट्रीय व अन्य राज्य क्षेत्रातील उपक्रम अन्यत्र अवगीकृत सेवा व उचित वर्गीकरण शक्य नसलेली कामे	70	3,553	Education, medical, real estate and business services and health services, international and other extra territorial bodies, services not elsewhere classified and activities not adequately defined.
26	मनोरंजन व सांस्कृतिक सेवा.	15	617	Recreational and cultural services.
27	वैयक्तिक सेवा	23	1,419	Personal services.
28	दुरुस्ती सेवा	530	37,552	Repair services.
	एकूण ..	20,609	11,38,000	Total

*अस्थायी/Provisional

आधार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. Source.—Chief Inspector of Factories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7 3

चालू कारखाने आणि त्यातील कामगारांची जिल्ह्यावार संख्या

WORKING FACTORIES AND AVERAGE DAILY EMPLOYMENT IN EACH DISTRICT
1987*

अनुक्र.मांक Seriall No. (1)	जिल्हा (2)	चालू कारखा- न्यांची संख्या Working factories (No.) (3)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers (No.) (4)	District (2)
1	बृहन्मुंबई ..	7,598	4,99,297	Greater Bombay
2	ठाणे ..	1,333	1,13,310	Thane
3	रायगड ..	122	14,753	Raigad
4	रत्नागिरी ..	120	4,903	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	120	2,721	Sindhudurg
6	नाशिक ..	999	49,254	Nashik
7	धुळे ..	293	9,991	Dhule
8	जळगाव ..	577	24,922	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	470	22,059	Ahmednagar
10	पुणे ..	2,213	1,32,931	Pune
11	सातारा ..	261	17,558	Satara
12	सांगली ..	420	17,861	Sangli
13	सोलापूर ..	1,660	29,625	Solapur
14	कोल्हापूर ..	780	34,419	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	414	27,420	Aurangabad
16	जालना ..	137	5,745	Jalna
17	परभणी ..	84	5,152	Parbhani
18	बीड ..	88	3,907	Beed
19	नांदेड ..	110	8,037	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	24	829	Osmanabad
21	लातूर ..	24	2,460	Latur
22	बुलढाणा ..	171	6,322	Buldana
23	अकोला ..	306	12,626	Akola
24	अमरावती ..	260	7,556	Amravati
25	यवतमाळ ..	139	8,714	Yavatmal
26	वर्धा ..	105	7,641	Wardha
27	नागपूर ..	1,078	49,109	Nagpur
28	भंडारा ..	449	4,471	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	206	13,673	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	48	734	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	20,609	11,38,000	Maharashtra State

*अस्थायी/Provisional

भाषार.—मुख्य निरीक्षक, कारखाने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Inspector of Faactories, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7-4

महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, औद्योगिक उत्पादन आणि मूल्य वृद्धी

PRODUCTIVE CAPITAL OUTPUT AND VALUE ADDED BY MANUFACTURE IN MAHARASHTRA STATE

1986-87

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग गट	उत्पादक भांडवल Productive capital	उत्पादन Total output	मूल्यवृद्धी Value added	Industry group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	खाद्य वस्तू	865	3,020	301	Food products.
2	पेये, तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ यांचे उत्पादन	141	390	102	Beverages, tobacco and tobacco products.
3	सूती कापड	380	1,573	433	Cotton textiles.
4	लोकर, रेशीम व कृत्रिम तंतूचे कापड ..	495	1,466	282	Wool, silk and synthetic fibre textiles.
5	ताग, हेम्प व मेस्ता कापड	0	0	0	Jute, hemp and mesta textiles.
6	कापडाच्या वस्तू (पादत्राणा व्यतिरिक्त धारण करण्याच्या परिधानासहित).	84	399	64	Textile products (including wearing apparel other than footwear).
7	लाकूड व लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर यांचे उत्पादन.	19	59	10	Wood and wood products, furniture and fixtures.
8	कागद व कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन व संबंधित उद्योग.	490	789	183	Paper and paper products and printing, publishing and allied industries.
9	कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तू (दुरुस्ती सोडून).	13	58	11	Leather, leather and fur products (except repair)

10	रबर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ	718	3,498	467	Rubber, plastic, petroleum and coal products.
11	रसायने व रासायनिक पदार्थ (पेट्रोलियम आणि कोळसा यांचे उत्पादन सोडून)	2,208	5,505	1,081	Chemicals and chemical products. (except products of petroleum and coal)
12	अघातू खनिज पदार्थ ..	443	475	100	Non-metallic mineral products.
13	मूलभूत धातू व मिश्र धातू ..	618	2,335	337	Basic metal and alloys industries.
14	धातूच्या वस्तू व सुटे भाग (यंत्रे व परिवहन सामुग्री सोडून).	276	880	229	Metal products and parts (except machinery and transport equipment).
15	यंत्रसामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून).	801	1,840	463	Machinery, machine tools and parts (except electrical machinery).
16	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे आणि सुटे भाग	648	1,596	390	Electrical machinery, apparatus, appliances, supplies and parts.
17	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग ..	1,270	2,321	566	Transport equipment and parts.
18	उत्पादन करणारे इतर उद्योग ..	105	277	99	Other manufacturing industries.
19	इतर ..	5,041	3,195	1,888	Others.
	सर्व उद्योग ..	14,617	29,675	6,006	All industries

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत व वार्षिक उद्योग पाहणी, १९८६-८७ वर आधारित आहेत.

Note.—Figures are provisional and are based on Annual Survey of Industries, 1986-87.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.5

कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी
 AVERAGE PERCENTAGE OF ABSENTEEISM IN THE COTTON TEXTILE INDUSTRY
 1988

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे		सरासरी गैरहजेरी (शेकडेवारीत) Average percentage of absenteeism	Centres
(1)	(2)		(3)	(2)
1	मुंबई 18.43	Bombay.
2	सोलापूर 26.56	Solapur.
3	नागपूर 20.70	Nagpur.
4	जळगाव 21.56	Jalgaon.
5	नांदेड 32.21	Nanded.
6	औरंगाबाद 22.91	Aurangabad.
7	इतर केंद्रे 23.76	Other centres.
	एकूण केंद्रे		.. 19.65	All centres.

आधार.—कामगार अधिक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.6

औद्योगिक विवाद/INDUSTRIAL DISPUTES
1988

अनुक्रमांक Serial No..	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
11 कापड गिरध्या—		<i>Textiles—</i>	
(अ)	तंट्यांची संख्या	15	(a) Number of disputes.
(ब)	भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	12,339	(b) Number of workers involved
(१)	प्रत्यक्ष	11,545	(1) Directly.
(२)	अप्रत्यक्ष	794	(2) Indirectly.
(क)	बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	6,49,079	(c) Number of mandays lost.
22 यंत्रोत्पादक कारखाने—		<i>Engineering—</i>	
(अ)	तंट्यांची संख्या	69	(a) Number of disputes.
(ब)	भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	24,546	(b) Number of workers involved
(१)	प्रत्यक्ष	23,878	(1) Directly.
(२)	अप्रत्यक्ष	668	(2) Indirectly.
(क)	बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	22,14,008	(c) Number of mandays lost.
3 संकीर्ण—		<i>Miscellaneous—</i>	
(अ)	तंट्यांची संख्या	79	(a) Number of disputes.
(ब)	भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	14,691	(b) Number of workers involved
(१)	प्रत्यक्ष	14,008	(1) Directly.
(२)	अप्रत्यक्ष	683	(2) Indirectly.
(क)	बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	18,16,613	(c) Number of mandays lost.
4 एकूण—		<i>Total—</i>	
(अ)	तंट्यांची संख्या	163	(a) Number of disputes.
(ब)	भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या ..	51,576	(b) Number of workers involved
(१)	प्रत्यक्ष	49,431	(1) Directly.
(२)	अप्रत्यक्ष	2,145	(2) Indirectly.
(क)	बाया गेलेले एकूण श्रमदिन ..	46,79,700	(c) Number of mandays lost.

आकडे अस्थायी आहेत./Figures are provisional.

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई. *Source.*—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.7

कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)/WORKING OF COTTON TEXTILE INDUSTRY (MILL SECTOR)
1987-88

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	गिरण्यांची संख्या Number of mills as at the end of March 1988	कामगारांची संख्या Employees on roll at the end of March 1988 (No.)	३१ मार्च १९८८ रोजी As on 31st March 1988		Region
				स्थापित चाल्या (हजारात) Spindles installed (‘000 No.)	माग (शंभरात) Looms installed (‘00 No.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	महाराष्ट्र ..	121	2,56,637	5,164	711	Maharashtra.
(a)	मुंबई शहर ..	54	1,60,233	3,194	552	Bombay City.
(b)	उर्वरित महाराष्ट्र ..	67	96,404	1,970	159	Rest of Maharashtra.

माधार.—वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई.

Source.—Textile Commissioner, Government of India, Bombay.

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.8

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION
1988

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज पदार्थ	उत्पादन (हजार मे. टनांत) Production (in thousand tonnes)	मूल्य (हजार रुपयांत) Value (in thousand Rs.)	Minerals
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	क्रोमाईट	Chromite.
2	दगडी कोळसा	14,059	29,10,673	Coal.
3	कच्चे लोखंड	194	11,989	Iron Ore.
4	चुनखडी	4,456	1,55,583	Lime stone.
5	कच्चे मॅंगनीज	258	1,26,423	Manganese Ore.
6	कॉबोलिन (नैसर्गिक)@	4	97	Kaolin (Natural)@
7	गेरु	2	54	Ochre.
8	बाँक्साईट	535	25,663	Bauxite.
9	सिलिका सॅंड	172	6,110	Silica sand
10	मीठ*	299	N.A.	Salt*
11	कापनाईट	17	3,614	Kyanite.
12	कोरंडम	**	623	Corundum.
13	डोलोमाईट	23	1,388	Dolomite.
14	सॅंड (इतर)	635	7,277	Sand (Others)
15	बेराईट	Barytes.
16	सीलीमानाईट	5	3,422	Sillimanite.

—(1) आकडे अस्थायी आहेत. Note.—Figures are provisional.

(2) @चायना कले म्हणून ओळखला जातो/Known as China Clay.

(3) *सहाय्यक मीठ आयुक्त, मुंबई यांनी कळविल्याप्रमाणे/As reported by the Assistant Salt Commissioner, Bombay.

(4) N. A. =उपलब्ध नाही/Not available.

(5) ** आकडे ५०० टनांखालील आहेत/Less than 500 tonnes

पध्दार.—भारतीय खाण केंद्र, नागपुर. Source.—Indian Bureau of Mines, Nagpur

7. उद्योग आणि खानकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.9

औद्योगिक उत्पादन//INDUSTRIAL PRODUCTION

1987

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तुचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	कोळसा हजार टन	4,951	Thousand	Coal (inc-lignite)
2	पेट्रोलियम (कूड).	20,171	Do.	Petroleum (crude)
3	साखर	2,477.1	Do.	Sugar
4	मीठ	392.5	Do.	Salt
5	सर्व प्रकारचे सूत	.. टन	2,80,037	Tonnes	All yarn.
6	सर्व प्रकारचे कापड	.. हजार मीटर	12,16,300	Thousand meters.	All cloth
7	पेट्रोलियमचे (रिफायनरी) उत्पादन.	हजार टन	11,514	Thousand tonnes	Petroleum (refinery)- products.
8	तयार पोलाद	204.7	Do.	Finished steel
9	पोलादाची लगड	572.8	Do.	Steel ingots
10	कठीण मिश्र धातु	58.9	Do.	Ferro Alloys
11	रेल्वे डब्ये	.. संख्या	8	Number	Railway Coaches.
12	वनस्पती	.. हजार टन	138.7	Thousand tonnes.	Vanaspati

साधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक
अहवाल.

Source.—Central Statistical Organisatio
Monthly Returns.

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1

विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर

INSTALLED CAPACITY, GENERATION AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY
1987-88

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
1.	स्थापित क्षमता (३१ मार्च १९८८ रोजी) (हजार किलोवॅटमध्ये)		<i>Installed Capacity (As on 31st March 1988) (Thousand Kw.)</i>
	(अ) बाष्प	5,100	(a) Steam
	(ब) नैसर्गिक वायू	672	(b) Gas
	(क) जल	1,534	(c) Hydro
	(ड) अणुशक्तीजन्य	190	(d) Nuclear
	एकूण	7,496	.. Total
2.	उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास) --		<i>Electricity Generated-- (Million Kwh.)</i>
	(अ) बाष्प	25,647	(a) Steam
	(ब) नैसर्गिक वायू	2,562	(b) Gas
	(क) जल	4,016	(c) Hydro
	(ड) अणुशक्तीजन्य	737	(d) Nuclear
	एकूण	32,962	.. Total
3.	वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास) --		<i>Electricity Consumed-- (Million Kwh)</i>
	(अ) घरगुती वापर	3,821	(a) Domestic
	(ब) व्यापार उदिमासाठी झालेला वापर	1,726	(b) Commercial
	(क) उद्योगधंद्याकरिता झालेला वापर ..	12,075	(c) Industrial
	(ड) वाहने चालविण्यासाठी	643	(d) Traction
	(ई) इतर	5,583	(e) Others
	एकूण	23,848	.. Total

टीप.--(१) आकडे अस्थायी आहेत व ते केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संबंधातील आहेत.

Note.--(1) The figures are provisional. They relate to public utilities only.

(२) अणुशक्तीजन्य स्थापित क्षमता तारापूर अणुशक्तीजन्य विद्युत केंद्राच्या ५० टक्क्यांइतकी दाखविली आहे.

(2) Nuclear installed capacity has been shown as 50 per cent. of Tarapur Nuclear Power House.

आधार.--महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.--Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8. 2.

विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व खेडी/TOWN AND VILLAGES ELECTRIFIED

(३१ मार्च १९८९ रोजी/A* on 31st March 1989)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	विद्युत पुरवठा झालेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या No. of towns and villages electrified (3)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	1	Greater Bombay
2	ठाणे	1,765	Thane
3	रायगड	1,836	Raigad
4	रत्नागिरी	1,395	Ratnagiri
5	सिध्दुर्ग	694	Sindhudurg
6	नाशिक	1,758	Nashik
7	धुळे	1,487	Dhule
8	जळगांव	1,490	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,511	Ahmadnagar
10	पुणे	1,740	Pune
11	सातारा	1,422	Satara
12	सांगली	697	Sangli
13	सोलापूर	1,106	Solapur
14	कोल्हापूर	1,139	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,257	Aurangabad
16	जालना	904	Jalna
17	परभणी	1,431	Parbhani
18	बीड	1,202	Beed
19	नांदेड	1,436	Nanded
20	उस्मानाबाद	712	Osmanabad
21	लातूर	890	Latur
22	बुलढाणा	1,277	Buldana
23	अकोला	1,548	Akola
24	अमरावती	1,707	Amravati
25	यवतमाळ	1,744	Yavatmal
26	वर्धा	1,009	Wardha
27	नागपूर	1,658	Nagpur
28	भंडारा	1,629	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,461	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,507	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		39,413	Maharashtra State

आधार.—महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई.

Source.—Maharashtra State Electricity Board, Bombay.

9. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1

३१ मार्च १९८९ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था

NUMBER OF JOINT STOCK COMPANIES AS ON 31ST MARCH 1989

क्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेअर भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व नफ्या- साठी काम न करणाऱ्या कंपन्या Companies limited by guarantee and asso- ciations not for profit		एकूण Total	जिल्हा District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	वृहन्मुंबई	2,935	31,368	302	48	34,653	Greater Bombay
2	ठाणे	16	1,101	1	..	1,118	Thane
3	रायगड	1	55	56	Raigad
4	रत्नागिरी	1	26	27	Ratnagiri
5	सिध्दुर्ग	..	9	..	1	10	Sindhudurg
6	नाशिक	11	351	9	2	373	Nashik
7	धुळे	1	62	63	Dhule
8	जळगाव	13	138	151	Jalgon
9	अहमदनगर	14	136	5	..	155	Ahmednagar
10	पुणे	90	2,680	47	10	2,827	Pune
11	सातारा	19	156	175	Satara
12	सांगली	16	124	140	Sangli
13	सोलापूर	3	145	148	Solapur
14	कोल्हापूर	29	295	4	..	328	Kolhapur
15	औरंगाबाद	18	253	2	..	273	Aurangabad
16	जालना	..	12	12	Jalna
17	परभणी	..	8	8	Parbhani
18	बीड	..	6	6	Beed
19	नांदेड	1	32	1	..	34	Nanded
20	उस्मानाबाद	1	7	8	Osmanabad
21	लातूर	1	9	10	Latur
22	बुलढाणा	3	11	3	..	17	Buldana
23	अकोला	14	55	2	..	71	Akola
24	अमरावती	7	72	79	Amravati
25	यवतमाळ	7	24	31	Yavatmal
26	वर्धा	3	24	1	..	28	Wardha
27	नागपूर	76	728	12	4	820	Nagpur
28	भंडारा	3	30	33	Bhandara
29	चंद्रपूर	2	11	1	..	14	Chandrapur
30	गडचिरोली	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	3,285	37,928	390	65	41,668	Maharashtra State

धार.—कंपानी व्यवहार खाते, उद्योग मंत्रालय,
भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Department of Company Affairs,
Ministry of Industry, Government of
India, New Delhi.

10. बँका/BANKS
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या
NUMBER OF PLACES HAVING BANKING OFFICES AND NUMBER OF BANKING OFFICES
IN EACH DISTRICT

(३१ मार्च १९८७ रोजी/As on 31st March 1987)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची संख्या		एकूण बँक कार्यालयांची संख्या	District (2)
		No. of places having banking offices	Total No. of banking offices		
(1)	(2)	(3)	(4)	(4)	(2)
1	बृहन्मंबई	1	Greater Bombay
2	ठाणे	78	Thane
3	रायगड	86	Raigad
4	रत्नागिरी	80	Ratnagiri
5	सिधुदुर्ग	54	Sindhudurg
6	नाशिक	106	Nashik
7	धुळे	78	Dhule
8	जळगाव	103	Jalgaon
9	अहमदनगर	125	Ahmadnagar
10	पुणे	120	Pune
11	सातारा	82	Satara
12	सांगली	97	Sangli
13	सोलापूर	111	Solapur
14	कोल्हापूर	96	Kolhapur
15	औरंगाबाद	68	Aurangabad
16	जालना	44	Jalna
17	परभणी	80	Parbhani
18	बीड	60	Beed
19	नांदेड	78	Nanded
20	उस्मानाबाद	48	Osmanabad
21	लातूर	55	Latur
22	बुलढाणा	51	Buldana
23	अकोला	81	Akola
24	अमरावती	92	Amravati
25	यवतमाळ	74	Yavatmal
26	वर्धा	43	Wardha
27	नागपूर	84	Nagpur
28	भंडारा	87	Bhandara
29	चंद्रपूर	60	Chandrapur
30	गडचिरोली	28	Gadchiroli
		एकूण	..	2,250	4,934 .. Total

भाषार.--भारतीय रिझर्व्ह बँक

Source.--"The Reserve Bank of India.

11. सहकारी CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.1

संस्था, सभासदांची संख्या, खेळते भांडवल, कर्जाक दिलेल्या रकमा आणि मालाची उलाढाल
SOCIETIES, MEMBERSHIP, WORKING CAPITAL, ADVANCES AND TURNOVER
1987-88

अनुक्रमांक Serial No.	सहकारी संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या Number of Societies	सभासदांची संख्या (हजार) Members (Thousand No.)	खेळते भांडवल (लाख रुपये) Working Capital (Lakh Rs.)	दिलेले कर्ज (लाख रुपये) Advances (Lakh Rs.)	थकबाकी (लाख रुपये) Out- standing (Lakh Rs.)	मालाची उलाढाल (लाख रुपये) Turnover of produce (Lakh Rs.)	Type of Society
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	प्रमुख मध्यवर्ती कृषि व बिगर कृषि संस्था.	34	1,252	5,45,774	8,09,480	3,23,652	All apex and central societies
2	कृषि पत संस्था *	.. 18,444	6,898	1,28,689	62,797	95,536	43,478	Agricultural credit*
3	बिगर कृषि पत संस्था	.. 8,435	7,158	4,87,364	5,06,568	2,85,077	2,429	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	.. 782	690	28,740	753	813	1,35,133	Marketing
5	उत्पादक संस्था	.. 23,833	2,813	2,32,777	1,002	4,700	2,01,220	Productive enterprises
6	इतर	.. 36,148	3,288	93,028	9,328	14,529	31,995	Others
	एकूण	.. 87,676	22,099	15,16,372	13,89,928	7,24,307	4,14,255	.. Total

*यात प्राथमिक कृषि पत संस्था यांचा समावेश आहे.
आगार.—सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

*Includes primary agricultural credit societies.

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune.

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तबत्ता क्रमांक/TABLE No. 12. 1

रस्त्यांची लांबी/ROAD LENGTH

(किलोमीटरमध्ये/In Kilometre)

अनुक्रमांक Serial No.	रस्त्याचा प्रकार (2)	१ एप्रिल रोजी As on 1st April		Type of road (2)
		1988* (3)	1989* (4)	
1	राष्ट्रीय महामार्ग	2,955	2,916	National highways.
2	राज्य महामार्ग	30,548	30,761	State highways.
3	प्रमुख जिल्हा रस्ते	37,224	37,798	Major district roads.
4	इतर जिल्हा रस्ते	36,403	37,351	Other district roads.
5	ग्रामरस्ते	59,286†	61,095	Village roads.
	एकूण	1,66,416	1,69,921	Total

*अस्थायी/Provisional.

†सुधारितमुळे झालेली घट/Decline due to upgradation.

टीप.—शासकीय निर्णयानुसार १९८४ पासून अवर्गीकृत रस्ते, ग्राम रस्ते मध्ये अंतर्भूत केले असल्याने यापुढे अवर्गीकृत रस्ते हा प्रकार असणार नाही.

Note.—Since 1984 as per Government Resolution unclassified roads are included in village roads, hence the unclassified roads will not be shown separately henceforth.

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन आणि दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2

पृष्ठभागानुसार रस्त्यांचे वर्गीकरण

ROAD LENGTH ACCORDING TO TYPES OF SURFACE

(किलोमीटरमध्ये/ In kilometre)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	पृष्ठभागाचा प्रकार (2)	१ एप्रिल रोजी As on 1st April		Type of surface (2)
		1989 (3)	1988† (4)	
1	सिमेंट कांक्रीट	35,008	37,123	Cement Concrete Black topped
2	डांबरी			
3	खडीचे	79,956	84,084	Water bound mecadam
	एकूण पृष्ठांकित	1,14,964	1,21,207	Total surfaced
4	अपृष्ठांकित	51,452	48,714	Unsurfaced
	एकूण	1,66,416	1,69,921	Total

†अस्थायी/Provisional

आधार.—सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Public Works Department, Government
of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी*
OPERATIONAL STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE ROAD TRANSPORT CORPORATION*

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग (2)	मार्गांची संख्या ३१ मार्च १९८९ रोजी No. of routes as on 31-3-1989	मार्गांची एकूण लांबी (किलोमीटर) ३१ मार्च १९८९ रोजी Total route distance (in km.) as on 31-3-1989	प्रतिदिन मार्गांवर वाहतूक करणाऱ्या वाहनांची दैनिक सरासरी संख्या (१९८८-८९) Average No. of vehicles on road per day 1988-89	अस्तित्वात असलेल्या वाहनांची संख्या (१९८८-८९) Average No. of vehicles held during 1988-89	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाख) (१९८८-८९) Average No. of Passengers travelled daily during 1988-89 (in lakhs)	Region (2)
		(1)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	औरंगाबाद ..	2,664	2,04,589	1,945	2,205	9.23	Aurangabad
2	मुंबई ..	5,367	2,92,469	4,010	4,620	25.14	Bombay
3	नागपूर ..	3,150	1,95,237	2,353	2,702	9.96	Nagpur
4	पुणे ..	4,986	3,35,981	3,454	3,859	15.33	Pune
	एकूण ..	16,167	10,28,276	11,762	13,386	59.66	Total

*अस्थायी/Provisional.

12. परिवहन आणि दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.4

वापरात असलेली मोटार वाहने
MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार	वाहनांची संख्या (३१ मार्च १९८९ रोजी) Number in force (as on 31st March 1989)	Class of vehicles
(1)	(2)	(3)	(2)
1	दुचाकी स्वयंचलित वाहने	.. 14,35,235 ..	Two wheels auto vehicles
2	मोटारी 3,92,042 ..	Motor cars
3	टॅक्सी कॅब्स 41,745 ..	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा 1,07,114 ..	Auto rickshaws
5	स्टेज फॅरिजेस 15,546 ..	Stage carriages
6	कंत्राटी वाहने 3,387 ..	Contract carriages
7	मालमोटारी—	Lorries—
	(अ) खाजगी वाहने 39,338 ..	A. Private carriers
	((ब) सार्वजनिक वाहने 1,39,025 ..	B. Public carriers
8	रुग्णवाहिका 2,039 ..	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस 947 ..	School buses
10	खाजगी सेवा वाहने 4,067 ..	Private service vehicles
11	जोड वाहने (ट्रॅलर) 51,703 ..	Trailors
12	ट्रॅक्टरस 51,939 ..	Tractors
13	इतर 4,453 ..	Others
	एकूण 22,88,580 ..	Total

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Transport Commissioner of
Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.5

महाराष्ट्रातील परिवहनाची व इतर वाहने

TRANSPORT AND NON-TRANSPORT VEHICLES IN MAHARASHTRA STATE

(३१ मार्च १९८८ रोजी/As on 31st March 1988)

अनु- क्रमांक Serial No.	विभाग	वापरातील वाहनांची संख्या No. of Vehicles in operation			Region
		बिगर परिवहनाची Non- Transport	परिवहनाची Transport	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुंबई (मध्य)	2,86,937	58,375	3,45,312	Bombay(Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	94,665	35,846	1,30,511	Bombay(West)
3	मुंबई (पूर्व)	55,618	25,701	81,319	Bombay(East)
4	ठाणे	92,504	47,522	1,40,026	Thane
5	पुणे	3,44,668	60,980	4,05,648	Pune.
6	नागपूर	1,94,295	25,534	2,19,829	Nagpur
7	औरंगाबाद	1,11,608	24,154	1,35,762	Aurangabad
8	नाशिक	2,37,399	52,894	2,90,293	Nashik
9	अमरावती	97,733	15,368	1,13,101	Amravati
10	कोल्हापूर	1,56,812	37,744	1,94,556	Kolhapur
	एकूण	16,72,239	3,84,118	20,56,357	Total

जाधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

Source.—Transport Commissioner of Government of Maharashtra. Bombay

12. परिवहन व दूरसंचरण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.6

व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक वाहनचालकांचे परवाने
PROFESSIONAL AND NON-PROFESSIONAL DRIVING LICENSES

(३१ मार्च १९८८ रोजी/As on 31st March 1988)

अनु- क्रमांक Serial No.	विभाग	चालकांचे परवाने/Driving Licences			Region
		व्यावसायिक Professional	बिगर-व्यावसायिक Non- professional	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुंबई (मध्य)	.. 7,87,032	3,13,614	11,00,646	Bombay (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	.. 2,83,406	1,45,584	4,28,990	Bombay (West)
3	मुंबई (पूर्व)	.. 2,15,093	60,117	2,75,210	Bombay (East)
	वृहत्मुंबई (उप-बेरीज 1 ते 3)	.. 12,85,531	5,19,315	18,04,846	Greater Bombay (Sub-total 1 to 3)
4	ठाणे	.. 1,75,728	93,765	2,69,493	Thane
5	पुणे	.. 2,11,485	3,39,030	5,50,515	Pune
6	नागपूर	.. 93,996	1,57,545	2,51,541	Nagpur
7	औरंगाबाद	.. 1,12,878	86,352	1,99,230	Aurangabad
8	नाशिक	.. 1,82,798	1,63,466	3,46,264	Nashik
9	अमरावती	.. 68,185	64,772	1,32,957	Amravati
10	कोल्हापूर	.. 1,26,075	1,05,323	2,31,398	Kolhapur
	एकूण	.. 22,56,676	15,29,568	37,86,244	Total

आधार.—परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Transport Commissioner of Government of Maharashtra, Bombay.

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7

लोहमार्गाची लांबी/RAILWAY ROUTE LENGTH

(३१ मार्च १९८८ रोजी/As on 31st March 1988)

(कि.मी./k.m.)

ब्रॉड गेज/Broad gauge	मीटर गेज/Meter gauge	नेरो गेज/Narrow gauge	एकूण/Total
(1)	(2)	(3)	(4)
3,337	994	1,100	5,431

साधार.—रेल्वे मंत्रालय (रेल्वे बोर्ड)

Source.—Ministry of Railways (Railway Board)

12. परिवहन आणि वळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.8

महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये यांची संख्या

NUMBER OF POST OFFICES AND TELEGRAPH OFFICES IN MAHARASHTRA STATE

वर्ष Year				डाक कार्यालये Post Offices	तार कार्यालये Telegraph Offices
(1)				(2)	(3)
1985-86	11,720	1,955
1986-87	11,621	2,304
1987-88	11,071	..

आधार.—पोस्टमास्तर जनरल, मुंबई.

Source.—Postmaster General, Government of India, Bombay.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.1

मुंबई बंदरात असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
 NUMBER AND TONNAGE OF VESSELS ENTERED IN BOMBAY PORT
 1987-88

अनुक्रमांक Serial No.	जहाजांचा प्रकार	जहाजांची संख्या No. of ships	मेट्रिक टनात/M.Tonnes		Class of vessels
			एकूण (हजारांत) Gross (in 000)	निव्वळ (हजारांत) Net (in 000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	वाफेवर चालणारी (तेल वाहकां- व्यतिरिक्त) —				Steamship other than tankers.—
	(अ) परदेशांशी वाहतूक करणारी				(A) Foreign.
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	1,320	14,230	8,415	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी.	340	475	260	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(ब) किनाऱ्यावर वाहतूक करणारी—				(B) Coastal—
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	32	382	205	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी.	225	234	104	(2) 3,500 G. R. T. and less.
	(३) रिग पुरवठा करणारे	1,836	1,620	544	(3) Rig supplier
	(४) जहाज	174	328	185	(4) Feary ships
2	तेलवाहक जहाजे	584	13,358	7,739	Tankers
3	कोळसा नेणारी	Colliers
	एकूण ..	4,511	30,627	17,451	.. Total
4	शिडावर चालणारी जहाजे—				Sailing Vessels—
	(१) परदेशांशी वाहतूक करणारी	863	..	87	(1) Foreign
	(२) किनाऱ्यावरील वाहतूक करणारी.	1,289	..	99	(2) Coastal
	एकूण बेरीज ..	6,663	30,627	17,637	.. Grand Total

टीप.—(१) ३,५०० G.R.T. = ३,५५६ मेट्रिक टन.

Note.—(1) 3,500 G.R.T. = 3,556 gross registered metric tonnes.

आधार.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

Source.—Administrative Report of Bombay Port Trust.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.2

मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल

CARGO HANDLED AT THE DOCKS AND BUNDERS IN BOMBAY PORT

(हजार मे. डेड वेट टनांत/In thousand metric dead weight tonnes)

क्रमांक Serial No.	नाम	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	1987-88 (3)	(2)
1	आयात माल	13,574	imports
2	निर्यात माल	15,998	Exports
	एकूण	29,572	.. Total

साधन.—मुंबई पोर्ट ट्रस्टचा प्रशासन अहवाल.

[Source.—Administrative Report of Bombay Port Trust.]

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.3

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल
CARGO (IMPORTS AND EXPORTS) HANDLED AT THE SELECTED MINOR PORTS
OF MAHARASHTRA STATE.
1988-89

(मे. टनांत/in m. tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बंदराचे नाव (2)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	एकूण Total (5)	Name of the port (2)
1	डहाणू	Dahanu
2	अर्नाळा	Arnala
3	ठाणे	Thane
4	ट्रॉम्बे	Trombay
5	पनवेल (उळवा) ..	7,220	..	7,220	Panvel (Ulwa)
6	मोरा	Mora
7	कारंजा	Karanja
8	अलिबाग (धरमतार) ..	5,611	98	5,709	Alibag (Dharamtar)
9	राजपुरी ..	646	..	646	Rajpuri
10	बाणकोट ..	597	1	598	Bankot
11	हर्णो ..	225	..	225	Harnai
12	दाभोळ ..	2,933	..	2,933	Dabhol
13	जयगड ..	1,330	..	1,330	Jaigad
14	रत्नागिरी ..	2,14,877	900	2,15,777	Ratnagiri
15	जैतापूर ..	507	6	513	Jaitapur
16	विजयदुर्ग ..	1,441	135	1,576	Vijaydurg
17	देवगड] ..	1,295	1	1,296	Devgad
18	मालवण] ..	1,089	..	1,089	Malvan
19	वेंगुर्ला	Vengurla
20	रेडी	6,20,473	6,20,473	Redi
21	इतर बंदरे ..	1,187	1,687	2,874	Other ports
		एकूण ..	2,38,958	6,23,301	8,62,259 .. Total

साधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.4

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवासी वाहतूक

PASSENGER TRAFFIC AT THE MINOR PORTS OF MAHARASHTRA STATE

1988-89

अनु- क्रमांक Serial No.	बंदराचे नाव	बिगर यांत्रिक जहाजाने By-non mechanised vessels	यांत्रिक जहाजाने By mechanised vessels	बोटाने By steamer	एकूण Total	Name of the Port (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	डहाणू ..	7,87,606	2,222,38	10,09,844	.. Dahanu
2	सातपाटी ..	3,11,668	3,11,668	.. Satpati
3	दातिवरे ..	69,899	80,750	1,50,469	.. Daatiware
4	मनोरी	17,66,513	17,66,513	.. Manori
5	कल्याण ..	1,74,640	1,74,640	.. Kalyan
6	वरसोवा	34,33,706	34,33,706	.. Varsova
7	मोरा ..	10,644	9,29,420	9,40,064	.. Mora
8	कारंजा	2,14,704	2,14,704	.. Karanja
9	रेवस ..	77,137	4,30,797	5,07,934	.. Rewas
10	अलिबाग ..	1,22,790	1,22,790	.. Alibag
11	राजपुरी/दिघी ..	1,20,611	1,45,970	2,66,581	.. Rajpuri/Dighi
12	हर्ण ..	2,36,760	2,36,760	.. Harnai
13	दाभोळ ..	8,69,000	5,11,000	13,80,000	.. Dabhol
14	जयगड ..	6,12,510	23,585	2,883	6,38,978	.. Jaigad
15	रत्नागिरी ..	5,27,970	5,27,970	.. Ratnagiri
16	पूर्णगड ..	3,50,268	3,50,268	.. Purnagad
17	जैतापूर ..	3,09,571	3,096	3,12,667	.. Jaitapur
18	विजयदुर्ग ..	2,51,940	2,607	2,54,547	.. Vijaydurg
19	देवगड ..	7,32,550	2,598	7,35,148	.. Devgad
20	आचरे ..	2,84,800	2,84,800	.. Achra
21	मालवण ..	8,03,680	8,03,680	.. Malvan
22	किरनपाणी ..	3,12,650	3,12,650	.. Kiranpani
23	इतर ..	6,21,266	86,912	7,08,178	.. Others
	एकूण ..	75,87,960	78,45,595	11,184	1,54,44,739	.. Total

टिप:—मुंबई बंदर सेवेतील वाहतूक मोरा व रेवस बंदरातील यांत्रिक जहाज वाहतुकीखाली दाखविली आहे.
 Note.—Passenger traffic under Bombay harbour services is shown under mechanised vessels in Mora and Rewas.

आधार.—मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

Rc 4451—8

14. देशांतर्गत व्यापार/INLAND TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1

महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार

INLAND TRADE OF MAHARASHTRA

1987-88

(हजार मे. टनांत/In thousand tonnes)

क्रमांक Serial No.	साठ्याचे नाव	महाराष्ट्रात आयात झालेला माल Imports into the State	महाराष्ट्रातून निर्यात झालेला माल Exports from the State	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	जनावरे (हजारोंत) ..	73	34	Animals (thousand No.)
2	कोळसा आणि कोक ..	13,614	15,620	Coal and coke.
3	कच्चे मॅंगनीज	1	159	Manganese ore.
4	चुना आणि चुनखडी ..	9	1	Lime and limestone.
5	मीठ	16	177	Salt.
6	तांदूळ	225	434	Rice.
7	गहू व गव्हाचे पीठ	1,086	891	Wheat and wheat flour.
8	जोंघळा	10	1,147	Jowar.
9	बाजरी	1	111	Bajri.
10	कडधान्ये व इतर धान्ये ..	221	564	Pulses, and other grain.
11	गळिताची धान्ये	16	49	Oil seeds.
12	वनस्पती तेल	10	1,624	Vegetable oils.
13	साखर (खांडसरी सोडून) ..	6	3,806	Sugar (excluding khandisari)
14	गूळ	53	2	Gur.
15	कापड (कापसाचे) आणि धागा	1	64	Cotton piecegoods and yarn etc.
16	लोखंड व पोलाद	1,244	491	Iron and steel
17	सिमेंट	5,367	2,422	Cement.
18	केरोसिन तेल	43	27	Kerosene oil.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
19	पेंड	734	842	Oil cakes.
20	चहा	8	2	Tea.
21	इमारतीचे लाकूड (टीक घटक)	127	15	Timber (including teak wood).
22	पशुजन्य उत्पादन	88	Animal products.
23	मका	20	33	Maize.
24	हरभरा व तण्जन्य उत्पादन	144	142	Gram and gram products.
25	बाजरी व ज्वारी सोडून इतर एकदल धान्ये.	..	1	Millets other than bajra and jowar.
26	खनिज तेल	128	4,851	Mineral oil.
27	चिटा व कोले	19	2	Bricks and tiles.
28	काच	1	7	Glass.
29	मिर्डा	Myrobalance.
30	ताग व बाख	5	9	Jute and hemp.
31	यंत्रसामग्री	31	22	Machinery equipment.
32	धातूच्या वस्तू	6	53	Metal products.
33	पादद्वारे	2	Shoes (footwear).
34	कच्चे लोखंड	16	Iron ore.
35	बिडीची पाने	8	2	Bidi leaves.
36	कापूस	22	18	Raw cotton.
37	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	16	Artificial silk piece goods.
38	तंबाखू	3	..	Tobacco raw.
39	सुकी फळे व भाजीपाला	4	304	Fruits dried and vegetables
40	लोकर व लोकरीचे कापड	1	5	Woolen piecegoods and wool raw.

* वरील आकडेवारी रेल्वे व जहाज वाहतुकीच्या व्यापाराच्या अभिलेखात नोंदल्याप्रमाणे मालाचे द्रोबळ वजन दर्शविते.

* Figures relate to gross weight of quantities as recorded in the invoices of Rail and Steamer.

भाषा.—वाणिज्य माहिती आणि सांख्यिकी खाते, भारत सरकार, कलकत्ता.

Source.—Office of the Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India, Calcutta.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण
INSTITUTIONS AND ENROLMENT BY TYPE OF EDUCATION
1987-88

बनूक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institutions (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of education (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	पूर्व-प्राथमिक	809	87,783	Pre-primary.
2	प्राथमिक	55,525	97,74,000	Primary.
3	द्वय्यम	8,830	50,96,000	Secondary.
4	शिक्षकांचे प्रशिक्षण—			Teachers' training—
	(1) अध्यापक विद्यालय प्रमाणपत्र	331	37,806	Junior college of education.
	(2) अँग्ल भारतीय	2	234	Anglo Indian.
	(3) चित्रकला शिक्षक प्रमाणपत्र	16	2,444	Drawing teacher's certificate.
	(4) हस्तकला शिक्षक प्रमाणपत्र	6	586	Handi-crafts teacher's certificate.
	एकूण—(4)	355	41,070	.. Total
5.	उच्च शिक्षण—			Higher Education—
	(1) विद्यापीठ शिक्षण विभाग	132	17,500	University teaching departments.
	(2) संशोधन संस्था	19	533	Research institutions.
	(3) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था	1	1,859	Institutes of national importance.
	(4) विद्यापीठ समान संस्था	1	221	Institutes deemed as universities.
	(5) कला, वाणिज्य व शास्त्र	208	4,49,108	Arts, commerce and science.
	(6) कला व शास्त्र	18	44,953	Arts and science.
	(7) कला व वाणिज्य	209	1,95,798	Arts and commerce.
	(8) कला	13	11,285	Arts.
	(9) शास्त्र	24	24,059	Science.
	(10) वाणिज्य	55	97,628	Commerce.
	(11) ललितकला	5	1,826	Fine arts.
	(12) शास्त्र व वाणिज्य	8	9,218	Science and commerce.
	(13) वास्तुशास्त्र	4	976	Architecture.
	(14) तंत्रनिकेतन	2	360	Polytechnics.

तद्वता क्रमांक/TABLE No. 15.1--contd.

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institution (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of education (2)
5	उच्च शिक्षण—चालू			<i>Higher Education—contd.</i>
(15)	व्यावसायिक व्यवस्थापन	11	4,914	Business management.
(16)	अभियांत्रिकी ..	63	45,004	Engineering.
(17)	विधी (कायदा) ...	35	26,594	Law.
(18)	तंत्रशास्त्र ..	6	2,053	Technology.
(19)	पशुवैद्यकशास्त्र ..	3	1,108	Veterinary science.
(20)	वृत्तपत्र व्यवसाय ..	1	49	Journalism.
(21)	ग्रंथपालनशास्त्र ..	1	54	Library science.
(22)	विषम चिकित्सा (अॅलोपॅथी)	16	13,144	Allopathy.
(23)	आयुर्वेद ..	20	5,631	Ayurvedic.
(24)	दंतकशास्त्र ..	4	1,191	Dental.
(25)	सुश्रूषा ..	3	551	Nursing.
(26)	औषधशास्त्र ..	8	1,734	Medicine (Pharmacy).
(27)	प्राच्य विद्याभ्यास ..	4	336	Oriental.
(28)	नृत्य व संगीत ..	3	684	Dancing and music.
(29)	उपहारगृह व्यवस्था ..	1	511	Catering.
(30)	श्रमविज्ञान ..	1	97	Labour.
(31)	व्यावसायिक मार्गदर्शन	1	17	Vocational guidance.
(32)	योग ..	1	26	Yoga.
(33)	समाजशास्त्र ..	10	1,937	Social Science.
(34)	शेतकी ..	12	6,393	Agriculture.
(35)	गृहशास्त्र पदवी ..	4	3,342	Home science (Degree).
(36)	शिक्षणशास्त्र पदवी	56	7,818	Bachelor of education.
(37)	शारीरिक शिक्षण (पदवी)	17	3,559	Physical education.
(38)	मत्स्य व्यवसाय ..	1	57	Fisheries
(39)	रामचिकित्सा	7	1,605	Homeopathy,
	एकूण—(5) ..	988	9,83,733	.. Total
6	व्यावसायिक व विशेष शिक्षण—			<i>Professional and special education—</i>
(1)	तंत्रनिकेतन ..	101	30,266	Polytechnics
(2)	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	139	27,783	Industrial training institute.
(3)	अभियांत्रिकी इतर ..	61	6,022	Other engineering.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1—concl'd

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार	संस्था (संख्या) Institution (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	विद्येचा प्रकार Type of education
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(4)	सर्माचारकत्सा (होमिओपॅथी)	12	1,362	Homeopathy.
(5)	शुश्रूषा व प्रासाविका	49	5,924	Nursing.
(6)	औषधशास्त्र	26	2,843	Pharmacy.
(7)	वाणिज्य	45	4,211	Commerce.
(8)	ललितकला	10	813	Fine arts.
(9)	गृहशास्त्र (शालेय पातळी)	1	31	Home science.
(10)	नौकानयन ..	1	68	Marine engineering.
(11)	शेतकीशाळा ..	25	2,969	Agricultural schools.
(12)	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण ..	2	912	Poultry training.
(13)	तांत्रिक (सरकारी केंद्र)	26	**	Government technical centres.
(14)	औद्योगिक व तांत्रिक शाळा	178	44,270	Industrial and technical Institutes
(15)	चित्रपट व दूरचित्रवाणी ..	1	101	Film and Television
(16)	अस्थिव्यंग मनोव्यथित ..	6	209	Mentally handicapped.
(17)	अस्थिव्यंग ..	9	281	Crippled.
(18)	अपंग/अंध ..	12	717	Blind.
(19)	मूक/बधिर ..	1	48	Deaf and dumb.
(20)	नृत्य व संगीत ..	41	4,483	Music and dancing.
(21)	गृहशास्त्र पदविका ..	3	123	Home science.
(22)	प्राच्यविद्या अभ्यास ..	51	5,154	Oriental
(23)	कीर्तन ..	1	34	Kirtan
(24)	शिवण व कर्तन कला ..	733	24,850	Arts and crafts.
(25)	प्रमाणित सुधार ..	26	884	Certified schools.
(26)	ग्रंथपालशास्त्र ..	1	68	Library science.
एकूण--(6) ..		1,561	1,64,426	Total
एकूण बेरीज ..		68,068	1,61,47,012	Grand Total

**माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमधील विद्यार्थी तांत्रिक विषयांचे शिक्षण घेतात म्हणून या संस्थांतील विद्यार्थ्यांची संख्या दिलेली नाही.

**The figures of number of students are not given as Students in Secondary and Higher Secondary Schools also offer technical subject in service training.

आधार.—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2

जिल्हावार प्राथमिक व दुय्यम शिक्षण/PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION IN EACH DISTRICT
1986-87

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्राथमिक शिक्षण Primary Education			दुय्यम शिक्षण Secondary Education			District
		संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils (⁰ 000)	शिक्षक (हजार) Teachers (⁰ 000)	संस्था Institutions	विद्यार्थी (हजार) Pupils (⁰ 000)	शिक्षक (हजार) Teachers (⁰ 000)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मंबई	2,154	1,068	30	914	744	24	Greater Bombay
2	ठाणे	2,899	557	14	361	259	8	Thane
3	रायगड	2,370	269	7	202	104	4	Raigad
4	रत्नागिरी	2,498	233	8	193	78	3	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,421	125	5	151	62	2	Sindhudurg
6	नाशिक	2,818	475	12	364	231	7	Nashik
7	धुळे	1,957	283	8	258	156	5	Dhule
8	जळगाव	1,837	422	11	300	193	6	Jalgaon
9	अहमदनगर	2,576	402	11	342	222	7	Ahmadnagar
10	पुणे	3,507	681	17	466	364	11	Pune
11	सातारा	2,285	331	10	346	183	6	Satara
12	सांगली	1,439	305	9	295	140	5	Sangli
13	सोलापूर	2,039	398	10	318	165	5	Solapur
14	कोल्हापूर	1,971	394	11	335	169	6	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,477	256	6	208	95	3	Aurangabad
16	जालना	1,076	144	3	98	40	1	Jalna
17	परभणी	1,573	213	5	163	97	3	Parbhani

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
18	बीड	1,594	210	5	203	84	3	Beed
19	नांदेड	1,765	259	6	228	106	3	Nanded
20	उस्मानाबाद	814	145	4	156	78	3	Osmanabad
21	लातूर	1,102	215	5	234	107	3	Latur
22	बुलढाणा	1,399	232	6	196	98	3	Buldana
23	अकोला	1,723	275	7	296	138	4	Akola
24	अमरावती	1,625	281	7	352	179	6	Amravati
25	यवतमाळ	1,892	275	7	249	109	3	Yavatmal
26	वर्धा	982	141	4	174	97	3	Wardha
27	नागपूर	2,000	395	10	476	294	9	Nagpur
28	भंडारा	1,679	288	7	306	144	5	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,479	216	5	166	107	3	Chandrapur
30	गडचिरोली	915	85	2	67	29	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य ..		54,866	9,579	250	8,417	4,873	155	Maharashtra State

टीप.—प्राथमिक शिक्षणात पूर्वं प्राथमिक शिक्षणाचा समावेश केला नाही.

Note.— Primary education does not include preprimary education.

आधार.—शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.— Director of Education, Government of Maharashtra, Pune.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.3

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थातील प्रशिक्षणार्थीच्या
मंजूर जागा

NUMBER OF SEATS SANCTIONED FOR TRAINEES IN THE GOVERNMENT
AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTIONS IN
MAHARASHTRA STATE

विभाग	वर्ष Year	मंजूर करण्यात आलेल्या जागांची संख्या Number of sanctioned seats			Division
		शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govern- ment	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मुंबई	.. 1986	5,924	2,044	7,968	Bombay
	1987	5,972	2,192	8,146	
	1988	5,988	2,220	8,208	
नाशिक	.. 1986	5,684	2,236	7,920	Nashik
	1987	5,684	2,364	8,048	
	1988	5,732	2,416	8,148	
पुणे	.. 1986	8,476	1,756	10,232	Pune
	1987	8,492	1,852	10,344	
	1988	8,540	1,960	10,500	
औरंगाबाद	.. 1986	5,672	676	6,348	Aurangabad
	1987	5,672	720	6,492	
	1988	5,688	956	6,644	
अमरावती	.. 1986	4,188	80	4,268	Amravati
	1987	4,188	80	4,268	
	1988	4,188	108	4,296	
नागपूर	.. 1986	4,760	240	5,000	Nagpur
	1987	4,760	272	5,032	
	1988	4,760	288	5,048	
महाराष्ट्र राज्य	1986	34,704	7,032	41,736	Maharashtra State
	1987	34,768	7,560	42,328	
	1988	34,896	7,948	42,844	

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.— Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State.

15. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 15.4 (A)

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल

RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTES IN MAHARASHTRA

(जुलै १९८७/July 1987)

विभाग	शासकीय Government		अशासकीय Non-Government		एकूण Total		Division
	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	3,477	2,564	1,115	873	4,592	3,437	Bombay
नाशिक	3,218	1,979	1,132	624	4,350	2,603	Nashik
पुणे	5,119	3,583	922	625	6,111	4,208	Pune
औरंगाबाद	3,414	1,853	263	88	3,677	1,941	Aurangabad
अमरावती	2,612	1,874	37	4	2,649	1,878	Amravati
नागपूर	2,850	1,704	143	71	2,993	1,775	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	20,690	13,557	3,612	2,285	24,372	15,842	Maharashtra State

108

भाधार.--व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.-- Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

तबता क्रमांक/TABLE No. 15.5 (B)

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल

RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL TRAINING
INSTITUTES IN MAHARASHTRA

(जुलै १९८८/July 1988)

विभाग	शासकीय Government		अशासकीय Non-Government		एकूण Total		Division
	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	.. 3,722	3,113	1,424	1,005	5,146	4,188	Bombay
नाशिक	.. 3,690	2,470	1,256	749	4,946	3,219	Nashik
पुणे	.. 5,368	4,100	998	553	6,366	4,653	Pune
ओरंगाबाद	.. 4,124	2,552	441	233	4,565	2,785	Aurangabad
अमरावती	.. 2,765	1,921	21	4	2,786	1,925	Amravati
नागपूर	.. 3,479	2,324	121	73	3,600	397	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	.. 23,148	16,480	4,261	2,617	17,409	19,097	Maharashtra State

109

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5

महाराष्ट्र राज्यातील शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी
 CLASSIFICATION OF APPRENTICE TRAINEES IN MAHARASHTRA

वर्गवारी	1988-89	Classification
(1)	(2)	(1)
(१) उपलब्ध जागा 22,560	(1) Sanctioned Seats.
(२) नेमलेले उमेदवार (अ ते उ) ..	18,957*	(2) No. of students appointed (a to e)
(अ) अनुसूचित जाती ..	1,394	(a) Scheduled Castes
(आ) अनुसूचित जमाती ..	579	(b) Scheduled Tribes
(इ) अपंग 28	(c) Physically handicapped
(ई) महिला 753	(d) Women
(उ) इतर 16,984	(e) Others

*इ व ई वगळून/Excluding (c) and (d)

आधार.—व्यवसायशिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Bombay

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6

महाराष्ट्र राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तांत्रिक शाळा व विद्यार्थी संख्या

SECONDARY AND HIGHER SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS AND STUDENTS IN MAHARASHTRA STATE

1988-89

तंत्र शिक्षण/Technical Education					
वाव	माध्यमिक Secondary		उच्च माध्यमिक Higher Secondary		Item
	संस्था Institutions	विद्यार्थी Students	संस्था Institutions	विद्यार्थी Students	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
शासकीय	110	40,635	56	4,425	Government
अशासकीय	238	50,370	359	19,800	Non-Government
एकूण	348	91,005	415	24,225	Total

आधार.—व्यवसायशिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.7

महाराष्ट्र राज्यातील तांत्रिक आणि व्यवसाय संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता
 TECHNICAL AND VOCATIONAL INSTITUTES IN MAHARASHTRA AND THEIR INTAKE CAPACITY
 IN MAHARASHTRA

बाब Item	वर्ष Year	माध्यमिक (तांत्रिक विषय) Secondary (Technical)			उच्च माध्यमिक (व्यावसायिक विषय) Higher Secondary (Vocational)		
		शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Government	एकूण Total	शासकीय Governa- ment	अशासकीय Non- Government	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
संस्था/Institutes	1987-88	110	250	360	55	359	450
	1988-89	110	238	348	56	359	415
प्रवेश क्षमता/Intake capacity	1987-88	38,015	53,740	91,755	4,500	22,350	26,850
	1988-89	40,635	50,370	91,005	4,425	19,800	2,48,000

आधार.—व्यवसायशिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.— Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra.

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.8

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यातील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता

NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INSTITUTIONS
TEACHING CERTIFICATE COURSE AND THEIR INTAKE CAPACITY IN
MAHARASHTRA
1987-88

विभाग	संस्थांची संख्या Number of institutions	प्रवेश क्षमता Intake capacity	Division
(1)	(2)	(3)	(1)
मुंबई	319	20,014	Bombay
नाशिक	166	6,535	Nashik
पुणे	320	11,577	Pune
औरंगाबाद ..	107	3,899	Aurangabad
अमरावती ..	123	3,436	Amravati
नागपूर	369	15,138	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य ..	1,404	60,599	Maharashtra State

आधार.—व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra.

16. जीवनविवयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1

जन्म, मृत्यू आणि बालमृत्यू यांचे प्रमाण/BIRTH RATES, DEATH RATES AND INFANT MORTALITY RATE
1988

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	जन्माचे प्रमाण (दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे) Birth rate (Per thousand estimated population)	मृत्यूचे प्रमाण (दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे) Death rate (Per thousand estimated population)	बालमृत्यूचे प्रमाण (दर हजार जीवित जन्मांमागे) Infant mortality rate (Per thousand live births)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	बृहन्मुंबई	22.0	7.5	53	Greater Bombay
2	ठाणे	21.5	4.3	17	Thane
3	रायगड	18.0	4.6	16	Raigad
4	रत्नागिरी	26.1	6.9	10	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	19.8	7.9	22	Sindhudurg
6	नाशिक	26.5	6.5	29	Nashik
7	घुळे	23.3	7.6	29	Dhule
8	जळगाव	27.7	7.6	27	Jalgaon
9	अहमदनगर	41.4	5.3	12	Ahmednagar
10	पुणे	22.9	6.1	31	Pune
11	सातारा	24.6	6.0	18	Satara

12	सांगली	24.4	6.3	24	Sangli
13	सोलापूर	27.1	6.4	23	Solapur
14	कोल्हापूर	22.3	6.1	26	Kolhapur
15	औरंगाबाद	24.0	5.6	25	Aurangabad
16	जालना	18.2	4.6	27	Jalna
17	परभणी	15.3	4.8	31	Parbhani
18	बीड	18.5	4.7	20	Beed
19	नांदेड	17.7	5.1	24	Nanded
20	उस्मानाबाद	20.1	5.0	23	Osmanabad
21	लातूर	19.3	4.2	20	Latur
22	बुलढाणा	26.3	6.9	33	Buldana
23	अकोला	21.9	5.8	29	Akola
24	अमरावती	26.9	7.1	27	Amravati
25	यवतमाळ	18.7	6.2	40	Yavatmal
26	वर्धा	19.9	7.4	40	Wardha
27	नागपूर	18.9	6.2	30	Nagpur
28	भंडारा	20.8	7.2	51	Bhandara
29	चंद्रपूर	21.3	6.0	30	Chandrapur
30	गडचिरोली	20.2	5.8	48	Gadchiroli
<hr/>							
	महाराष्ट्र राज्य	23.2	6.2	30	Maharashtra State

टीप.—जन्म, मृत्यूची संपूर्ण नोंद न झाल्यामुळे त्यावरून काढलेले प्रमाण कमी आहे.

Note.—The registered rates are low due to under registration of births and deaths

बाधार.—सह-संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services, (SBH-I and Vs) Government of Maharashtra, Pune.

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.2

कुटुंबकल्याणविषयक माहिती
FAMILY WELFARE STATISTICS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	१९८८-८९ मधील During 1988-89	३१ मार्च १९८९ वजेपर एकूण स्थिती Cumulative position up to the end of March 1989	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	नसबंदी शस्त्रक्रिया (संख्या)---			Sterilisations (No.)
	(अ) पुरुष नसबंदी ..	35,920	41,18,966	(a) Vasectomy
	(ब) स्त्री नसबंदी ..	4,74,271	54,98,327	(b) Tubectomy
	एकूण ..	5,10,191	96,17,293	.. Total
2	रूपपद्धती (आय. यु. जी.) (संख्या)	3,96,949	36,01,111	I. U. D. Insertions (No.)
3	नेहमीची संतती प्रतिबंधक साधने वापरणारे;	8,05,822	8,05,822*	Conventional contraoep- tive users.
4	गोळ्या वापरणारे;	2,49,594	2,49,594*	Oral pill users

आधार.—सहसंचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंबकल्याण विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Joint Director of Health Services (SBH-1 and Vs) (Family Welfare), Government of Maharashtra, Pune.

* Applicable for the year only.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3

महाराष्ट्र राज्यातील संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा

MEDICAL FACILITIES AVAILABLE THROUGH INSTITUTIONS IN MAHARASHTRA STATE

(सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित)

(Public and Public aided)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	अवयव		प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (संख्या) Primary Health Centres (No.)	प्राथमिक आरोग्य पथके (संख्या) Primary Health Units (No.)	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये (संख्या) Primary T. B. Hospitals and Clinics (No.)	संस्थातील खाटांची संख्या No. of Beds in Institutions	दर लाख लोकसंख्येमागे खाटा Beds per lakh of population	
		रुग्णालये (संख्या) Hospitals (No.)	दवाखाने (संख्या) Dispensaries (No.)						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	1984	..	643	1,873	1,539	118*	90	92,689	148
2	1985	..	650	1,722	1,539	81*	90	96,365	178
3	1986	..	769†	1,782	1,539	81*	90	99,294	183
4	1987	..	768**	1799	1,539	81*	90	1,00,363	182

† सुधारित/Revised

* प्राथमिक आरोग्य केंद्रे म्हणून श्रेणीवाढ झाल्यामुळे संख्या कमी झाली.

* Reduction in numbers due to upgradation as primary health centres.

** पोलीस रुग्णालयांचे रूपांतर दवाखान्यात केल्यामुळे संख्या कमी झाली आहे.

** Reduction in numbers due to conversion of police hospitals into dispensaries.

आधार.—आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune.

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.1

पोलीस स्टेशने आणि पोलीसांची संख्या

POLICE STATIONS AND POLICE FORCE

क्रमांक Serial No.	बाब	३१ डिसेंबर १९८९ रोजीची संख्या Number as on December 31st 1989	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
पोलीस स्टेशने		<i>Police Stations</i>	
1	पोलीस स्टेशनांची संख्या (एक सब-पोलीस स्टेशन वरून)	808	Number of Police Stations (including one Sub-Police Station).
2	चौक्यांची/आऊट पोस्टची संख्या ..	216	Number of out-posts/chowkies
पोलीसांची संख्या		<i>Police Force</i>	
1	पोलीस महासंचालक, पोलीस महा निरीक्षक, पोलीस उप महानिरीक्षक पोलीस आयुक्त	36	Director General of Police Inspector General of Police Deputy Inspector General of Police, Commissioner of Police
2	पोलीस उप आयुक्त/पोलीस अधीक्षक ..	118	Deputy Commissioner of Police Superintendent of Police.
3	सहायक पोलीस आयुक्त/पोलीस उप-अधीक्षक इत्यादी.	375	Assistant Commissioner of Police Deputy Superintendent of Police etc.
4	पोलीस निरीक्षक]	654	Police Inspector.
5	पोलीस फौजदार (सब-इन्स्पेक्टर) ..	6,519	Police Sub-Inspector.
6	सहायक पोलीस फौजदार (हॅड-कॉन्स्टेबल वरून)	30,448	Assistant Sub-Inspector (including Head Constable).
7	पोलीस शिपाई	80,514	Police Constable
एकूण ..		1,19,1704 ..	Total

आधार.—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

इंडियन पिनल कोडखाली झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)
COGNIZABLE OFFENCES (INCLUDING ATTEMPTS) UNDER
INDIAN PENAL CODE, 1987

क्रमांक Serial No.	गुन्ह्याचा प्रकार (1)	गुन्ह्यांची संख्या Number of offences (3)	Type of offence (2)
1	दंगल	3,718	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	2	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	221	Offences relating to currency and bank notes.
4	खून	2,248	Murders.
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेला)	36	Culpable homicide not amounting to murder.
6	मादक पदार्थांचा वापर	88	Administering of stupefying drugs
7	माणसांचे अपहरण	1,012	Kidnapping and abduction.
8	दरोडा अथवा त्याकरिता एकत्र होणे	651	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
9	चोरी लूट	3,512	Robbery
10	घरफोडी	15,248	House breaking
11	फसवणूक	2,652	Cheating.
12	विश्वासघात	2,887	Breach of trust.
13	चोऱ्या--	56,939	Theft of--
	(अ) तांब्याची तार	172	(a) Copper wire
	(ब) जनावरे	1,485	(b) Cattle
	(क) सायकली	5,149	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	4,204	(d) Motor vehicles and accessories.
	(ई) पिस्तुले वगैरे	7	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	3	(f) Explosives
	(ग) इतर	44,919	(g) Other
14	इतर गुन्हे	83,467	Other crimes
	एकूण	1,72,681	Total

आधार.—पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Bombay.

18. कारागृहे/PRISONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

कारागृहांची व कैद्यांची संख्या/NUMBER OF PRISONS AND CONVICTS
1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	विविध प्रकारच्या कारागृहांची संख्या—		<i>Number of different types of prisons</i>
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह ..	7	(a) Central prisons.
	(ब) जिल्हा कारागृह ..	27	(b) District prisons.
	(क) तालुका दुय्यम तुरुंग ..	172	(c) Taluka Sub-jails.
	(ड) पोलीस कोठड्या ..	N.A.	(d) Police lock-ups.
	(ई) इतर	3	(e) Others.
2	३१ मार्च १९८८ रोजी शिक्षेच्या मुदती- नुसार केलेले कैद्यांचे वर्गीकरण.		<i>Number of convicts according length of sentence as on 31st M 1988—</i>
	(अ) एक वर्ष किंवा त्याहून कमी ..	2,291	(a) Below one year.
	(ब) एक वर्षाहून अधिक पण दोन वर्षाहून कमी.	214	(b) Above one year and exceeding two years.
	(क) दोन वर्षाहून अधिक पण पाच वर्षांपेक्षा कमी.	291	(c) Above two years and exceeding five years.
	(ड) पाच वर्षांपेक्षा अधिक पण दहा वर्षांपेक्षा कमी.	295	(d) Above five years and exceeding ten years.
	(ई) दहा वर्षांपेक्षा अधिक ..	99	(e) Exceeding ten years.
	(फ) जन्मठेप	2,306	(f) Life sentence.
	(ग) मृत्यु दंड	9	(g) Sentenced to death.
	एकूण	5,505	.. Total

N.A. = उपलब्ध नाही/Not Available.

साधार.—कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune.

19. वरबीघणी/HOUSING

तपसा क्रमांक/TABLE No. 19.1

घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/CLASSIFICATION OF HOUSES ACCORDING TO USE
1981

(हजार/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वापराचे प्रकार (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Type of use (2)
1	घरांची यादी करतेवेळी रिक्तामी आढळलेली घरे--	644	360	1,004	Census houses vacant at the time of house-listing.
2	वापरातील घरे--				Occupied census houses used as--
(1)	राहण्याची घरे	6,856	3,855	10,711	Dwellings
(2)	दुकाने व वस्ती (संमिश्र) ..	85	53	138	Shop-cum-dwellings
(3)	घरगुती धंदे धरून बर्कशाॅप व वस्ती (संमिश्र)	206	84	290	Workshop-cum-dwelling including household industry.
(4)	हॉटेल, सराई, धर्मशाळा, प्रवासी घरे आणि तपासणी घरे	6	6	13	Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes and inspection houses.
(5)	दुकाने (खाणावळी सोडून) ..	115	256	371	Shops excluding eating houses
(6)	उद्योगधंदे व कचेऱ्या असलेली ..	47	74	121	Business houses and offices
(7)	कारखाने, यंत्र शाळा व तात्वुरख्या जागा	118	157	275	Factories, workshops and workshed ^s
(8)	चपाहरगृहे, मिठाईची दुकाने व खाणावळी	21	30	51	Restaurants, sweetmeat shops and eating houses.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(9)	मनोरंजन व सामूहिक सभेलासाठी जागा आणि पंचायत घरे (मंदिरे सोडून)	12	6	18	Places of entertainment and community gathering (panchayat-ghar) excluding places of worship.
(10)	प्राथनालये (उदा मंदिर, चर्च, मस्जिद, गुरुद्वार इत्यादी)	118	24	142	Places of worship (e.g. temple, churches, mosque, gurudwara, etc).
(11)	इतर	1,510	290	1,800	Others.
	एकूण वापरातील घरे (२) ..	9,095	4,834	13,930	Total occupied census houses(2)
	एकूण (१)+(२) ..	9,739	5,194	14,934	Grand Total of (1)+(2)

टोप.—(१) 'घर' म्हणजे एखादी इमारत किंवा इमारतीचा भाग ज्याला रस्त्यावरून, शिवारातुन किंवा सार्वजनिक जिन्यावरून स्वतंत्र प्रवेशद्वार आहे व जे वापराच्या दृष्टीने एक स्वतंत्र घटक आहे.

(२) जाकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे काही ठिकाणी बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र, मालिका १२, भाग सात.

Note.—(1)A census house is a building or part of a building having a separate main entrance from road, common court yard, staircase etc., used or recognised as a separate unit.

(2) Details do not add up to the totals due to rounding.

Source.—Census of India, 1981—Maharashtra, Series 12, Part VII.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS ACCORDING TO ROOMS OCCUPIED, 1981

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Item (2)
१	एकूण गणना केलेली कुटुंबे (हजारांत) ..	7,376	4,082	11,458	Total number of households enumerated (in thousand No.)
२	एकूण गणना केलेले लोक (संस्थांतून व गृहहीन इत्यादी धरून) (हजारांत)	40,791	21,993	62,784	Total number of persons enumerated (including inmates of institutions and houseless persons) (in thousand No.)
३	कुटुंबांचे वर्गीकरण (शेकडा) —				Percentage distribution of households—
	(अ) वेगळी खोली नसलेले ..	6.2	2.6	4.9	(a) No exclusive room
	(ब) खोल्यांची संख्या नमूद न केलेली कुटुंबे ..	9.2	4.1	7.4	(b) Households with unspecified number of rooms.
	(क) एका खोलीत राहणारी कुटुंबे ..	61.4	62.2	61.7	(c) Households with one room.
	(ड) दोन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	17.5	20.1	18.5	(d) Households with two rooms.
	(इ) तीन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	3.9	6.9	4.9	(e) Households with three rooms.
	(फ) चार खोल्यांत राहणारी कुटुंबे ..	1.2	2.5	1.6	(f) Households with four rooms.
	(ग) पाच किंवा अधिक खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	0.6	1.6	1.0	(g) Households with five or more rooms.
	एकूण ..	100.0	100.0	100.0	.. Total

टिप.—दर दर्शविलेली शेकडेंवारी २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे.

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, महाराष्ट्र मालिका ११, भाग चार.

Note.—The percentages shown above are based on 20 per cent sample.

Source.—Census of India 1981—Maharashtra Series 11, Part IV.

19. घरबांधणी

तक्ता क्रमांक

घराचे छप्पर व भिंती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण

जनगणना

		छप्परासाठी वापरलेले सामान			
भिंतीसाठी वापरलेले सामान	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण कुटुंबे Total household	गवस, पाने, बोर, गवठी छप्पर, लाकूड, चिखल व न भाजलेल्या विटा किंवा बांबू Grass, leaves, reeds, thatch wood, mud, unburnt bricks or bamboo	फरती, पाटी Tiles, slate shingle	लोखंड, नाख किंवा इतर धातूचे पत्रे Corrugated iron, zinc or other metal sheets
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. एकूण सामान ..	ग्रामीण नागरी एकूण	73,75,695 40,82,450 1,14,58,145	23,89,055 3,73,600 27,62,655	30,38,090 14,09,150 44,47,240	12,72,240 7,58,940 20,31,240
2. गवस, पाने, बोर किंवा बांबू ..	ग्रामीण नागरी एकूण	12,80,310 3,51,965 16,32,275	7,54,840 1,58,375 9,13,215	1,23,670 58,940 1,82,640
3. चिखल ..	ग्रामीण नागरी एकूण	28,35,415 4,42,790 32,78,205	8,51,510 62,685 9,14,195	14,96,845 2,49,745 17,46,590	4,64,310 1,15,810 5,80,140
4. न भाजलेल्या विटा ..	ग्रामीण नागरी एकूण	6,97,190 3,29,395 10,26,585	1,86,350 29,095 2,15,445	3,69,240 1,50,615 5,19,855	1,30,510 1,70,610 2,51,240
5. लाकूड ..	ग्रामीण नागरी एकूण	33,565 1,90,980 2,24,545	8,050 25,595 33,645	17,680 77,190 94,870	56,000 61,240 66,800
6. भाजलेल्या विटा ..	ग्रामीण नागरी एकूण	7,62,755 15,48,815 23,11,570	96,880 53,395 1,50,275	3,91,020 5,65,070 9,56,090	1,68,340 2,38,000 4,07,240

HOUSING

TABLE No. 19.3

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL USED FOR ROOF AND WALL OF HOUSE.

Population Census, 1981

/Material of roof

ऑस्बेस्टॉस सिमेंटचे पत्रे Asbestos cement sheets	विटा, दगड आणि चुना Bricks, stone and lime	दगड Stone	काँक्रीट/ गारबीसी/ गारबीसी Concrete RBC/ RCC	इतर सर्व प्रकारचे व न उल्लेख केलेले सामान All other materials and materil not stated	Rural Urban Total	Material of wall
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
66,555	43,045	11,050	83,130	4,72,475	Rural	All materials
2,49,155	96,900	13,935	9,47,735	2,33,030	Urban	
3,15,710	1,39,945	24,985	10,30,865	7,05,505	Total	
3,835	3,97,960	Rural	Grass, leaves, reeds or bamboo
7,475	1,27,130	Urban	
11,310	5,25,090	Total	
3,245	19,480	Rural	Mud
4,205	10,325	Urban	
7,450	29,805	Total	
3,360	2,130	465	1,000	4,075	Rural	Unburnt bricks
10,700	5,550	715	7,425	4,665	Urban	
14,060	7,680	1,180	8,425	8,740	Total	
1,080	1,155	Rural	Wood
15,955	11,035	Urban	
17,035	12,190	Total	
32,510	27,265	1,380	39,320	6,000	Rural	Burnt bricks
1,29,665	62,345	5,820	4,77,120	25,580	Urban	
1,53,175	89,610	7,200	5,16,440	31,580	Total	

19. घरबांधणी/

तक्ता क्रमांक/

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. जीआय किंवा इतर घातूचे पत्रे ..	ग्रामीण	25,425	2,915	3,595	14,135
	नागरी	3,34,085	15,355	1,68,620	89,435
	एकूण	3,59,510	18,270	1,72,215	1,03,570
8. दगड ..	ग्रामीण	16,23,665	4,80,620	7,31,450	3,56,060
	नागरी	2,02,250	14,285	1,02,945	53,610
	एकूण	18,25,915	4,94,905	8,34,395	4,09,670
9. सिमेंट काँक्रीट ..	ग्रामीण	70,090	1,995	18,115	6,270
	नागरी	6,28,135	12,425	84,435	15,490
	एकूण	6,98,225	14,420	1,02,550	21,760
10. इतर सर्व व न उल्लेख केलेले सामान	ग्रामीण	47,280	5,895	10,145	3,270
	नागरी	54,035	2,390	10,530	4,940
	एकूण	1,01,315	8,285	20,675	8,210

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२—कुटुंबावरील तक्ते, भाग आठ (ए व बी) एक

HOUSING

TABLE No. 19.3

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
2,225	360	415	720	1,070	Rural	GI sheets or other metal sheets
38,215	6,170	1,625	5,050	9,165	Urban	
40,430	6,530	2,040	5,770	10,685	Total	
12,770	9,285	8,310	10,170	15,000	Rural	Stone
6,580	3,280	1,945	16,845	2,760	Urban	
19,350	12,565	10,265	27,015	17,760	Total	
6,895	3,925	315	31,560	1,015	Rural	Cement concrete
42,115	19,135	3,195	4,40,380	10,960	Urban	
49,010	23,060	3,510	4,71,940	11,975	Total	
645	80	165	360	26,720	Rural	All other materials and materials not stated
3,245	420	635	915	30,960	Urban	
3,890	500	800	1,275	57,680	Total	

Source.— Census of India, 1981. Series 12, Household Tables, Part-VIII—A and B(i).

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4

बेघर व संस्थांत रहाणारे लोक

HOUSELESS AND INSTITUTIONAL POPULATION
1981

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	व्यक्तींची संख्या/Number of persons			एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Per- centage of total popula- tion	District (2)
		बेघर Houseless (3)	संस्थांतील Institu- tional (4)	एकूण Total (5)	(6)	
1	बुध्दम्बई ..	44,289	1,58,312	2,02,601	2.46	Greater Bombay
2	ठाणे	25,149	46,490	71,639	2.14	Thane
3	रायगड	30,147	7,488	37,635	2.53	Raigad
4	रत्नागिरी	41,792	8,744	50,536	2.39	Ratnagiri
5	नाशिक	29,684	34,477	64,161	2.14	Nashik
6	धुळे	25,544	23,456	49,000	2.39	Dhule
7	जळगाव	19,152	9,079	28,331	1.08	Jalgaon
8	अहमदनगर	47,524	26,718	74,242	2.74	Ahmadnagar
9	पुणे	25,963	64,755	90,718	2.18	Pune
10	सातारा	29,368	13,024	42,392	2.08	Satara
11	सांगली	34,097	8,666	42,763	2.34	Sangli
12	सोलापूर	10,930	13,198	24,128	0.92	Solapur
13	कोल्हापूर	17,888	14,070	31,958	1.28	Kolhapur
14	औरंगाबाद	17,693	13,729	31,422	1.29	Aurangabad
15	परभणी	20,786	6,447	27,233	1.49	Parbhani
16	बीड	10,244	6,318	16,562	1.11	Beed
17	नांदेड	7,853	10,405	18,258	1.04	Nanded
18	उस्मानाबाद	10,553	7,202	17,755	0.80	Osmanabad
19	बुलढाणा	11,114	4,097	15,211	1.01	Buldana
20	अकोला	12,020	7,033	19,053	1.04	Akola
21	अमरावती	12,080	13,763	25,843	1.39	Amravati
22	यवतमाळ	13,906	12,730	26,636	1.53	Yavatmal
23	वर्धा	8,867	5,436	14,303	1.54	Wardha
24	नागपूर	14,144	21,509	35,653	1.38	Nagpur
25	भंडारा	6,810	4,713	11,523	0.63	Bhandara
26	चंद्रपूर	14,866	12,030	26,896	1.31	Chandrapur
महाराष्ट्र राज्य		5,42,457	5,53,889	10,96,346	1.75	Maharashtra State

आधार.—भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, भाग दोन (ए)

Source.—Census of India 1981, Series 12, Part II-A

19. घरबांधणी/HOUSING
तबता क्रमांक/TABLE No. 19.5

19. घर बांधणी

तक्ता क्रमांक

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबाची संख्या,

जनगणना

खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे					
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण Total	वेगळी खोली नसलेले No. exclusive room	खोली 1 Room	खोल्या 2 Rooms
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बृहन्मुंबई	15,80,095	26,040	10,88,460	2,67,395
2	टाणे	6,42,015	21,805	3,72,575	1,45,365
3	रायगड	2,81,720	15,530	1,64,635	62,505
4	रत्नागिरी	4,23,440	23,860	2,25,390	1,04,925
5	नाशिक	4,94,925	32,845	2,84,900	96,140
6	धुळे	3,51,640	20,245	2,23,500	53,745
7	जळगांव	4,70,080	27,050	2,94,055	81,105
8	अहमदनगर	4,63,215	38,395	2,82,380	60,480
9	पुणे	7,58,970	53,285	4,65,045	1,14,870
10	सातारा	3,71,890	22,580	2,23,835	68,715
11	सांगली	3,18,295	20,825	1,94,725	55,290
12	सोलापूर	4,59,340	15,885	3,15,090	80,315
13	कोल्हापूर	4,41,360	25,975	2,45,630	79,955
14	औरंगाबाद	4,29,770	21,755	2,67,750	61,370
15	परभणी	3,31,015	19,700	2,08,825	56,815
16	बीड	2,66,650	6,785	1,69,690	42,565
17	नांदेड	3,05,985	12,515	2,03,880	53,315
18	उस्मानाबाद	3,82,530	12,985	2,58,315	54,610
19	बुलढाणा	2,80,365	6,370	2,15,075	39,545
20	अकोला	3,31,780	25,035	2,11,605	55,335
21	अमरावती	3,41,845	23,330	2,22,160	61,350
22	यवतमाळ	3,23,990	20,355	1,94,215	52,305
23	वर्धा	1,78,870	9,680	1,02,450	37,020
24	नागपूर	4,83,400	22,745	2,51,180	1,18,225
25	शंडार	3,49,695	18,125	1,63,415	96,760
26	चंद्रपूर	3,95,265	16,185	2,21,655	1,00,625
महाराष्ट्र राज्य		1,14,58,145	5,59,885	70,67,435	21,10,645

आधार.--भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, कुटुंबातील तक्ते, भाग आठ (ए व बी) (एक)

HOUSING

TABLE No. 19.5

HOUSEHOLDS BY NUMBER OF ROOMS OCCUPIED

/POPULATION CENSUS, 1981.

/Households occupying				खोल्यांची संख्या न दर्शविलेले	बेघर कुटुंबे	District
खोल्या 3 Rooms	खोल्या 4 Rooms	खोल्या 5 Rooms	खोल्या 6 Rooms	Unspeci- fied no. of rooms	Houseless House- holds	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
98,195	30,710	8,760	8,010	52,535	25,095	Greater Bombay
32,750	10,890	3,235	3,150	52,245	7,295	Thane
14,150	4,435	1,455	1,335	17,675	8,455	Raigad
30,945	14,230	5,060	4,650	14,380	10,560	Ratnagiri
22,450	7,595	2,040	2,085	46,890	7,645	Nashik
12,640	4,015	1,110	895	35,490	5,115	Dhule
19,390	6,350	1,680	1,890	38,560	4,760	Jalgaon
12,705	4,295	1,425	1,275	62,260	10,915	Ahmadnagar
32,800	12,510	4,210	3,965	72,285	7,360	Pune
15,665	4,195	1,435	1,155	34,310	6,955	Satara
14,835	5,030	1,900	1,540	24,150	9,220	Sangli
17,575	6,890	2,250	2,255	19,080	3,005	Solapur
26,210	8,700	2,640	2,675	49,575	4,185	Kolhapur
14,525	4,985	1,805	2,230	55,350	4,580	Aurangabad
12,800	4,115	1,260	1,200	26,300	4,880	Parbhani
10,050	3,390	1,270	1,160	31,740	2,835	Beed
11,760	4,045	1,395	1,320	17,755	1,975	Nanded
13,895	6,000	1,825	1,695	23,205	2,470	Osmanabad
7,790	2,390	730	750	7,715	2,720	Buldana
12,865	4,445	1,440	1,705	19,350	3,180	Akola
12,695	4,175	1,500	1,385	15,750	3,590	Amravati
12,535	3,840	1,450	1,405	37,885	3,960	Yavatmal
8,205	2,305	635	665	17,910	2,365	Wardha
39,090	13,110	4,745	4,505	29,800	4,765	Nagpur
34,985	9,220	2,735	2,245	22,210	2,340	Bhandara
24,500	6,215	1,895	1,875	22,315	4,300	Chandrapur
5,65,995	1,88,060	59,885	57,020	8,46,220	1,54,425	Maharashtra State

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Household tables, Part VIII (A & B) (1)

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

सकता क्रमांक/TABLE No. 20.1

ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, उत्पन्न आणि खर्च/COVERAGE, SELF-RAISED INCOME AND EXPENDITURE OF VILLAGE PANCHAYATS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	1988-89* (3)	(2)
1	व्याप्ती—		Coverage—
	(१) ग्रामपंचायतींची संख्या ..	25,182	(1) No. of village panchayats.
	(२) त्यात अंतर्भूत असलेल्या खेड्यांची संख्या ..	41,654	(2) No. of villages covered.
	(३) त्यातील लोकसंख्या (हजारामध्ये) ..	41,339	(3) Population covered (thousand No.)
2	उत्पन्न (लाख रुपये)		Income (lakh Rs.)
	(१) पंचायतीचे स्वतःचे उत्पन्न ..	2,63,502	(1) Self-raised income.
	(२) शासकीय अनुदाने ..	1,78,570	(2) Government Grants.
	(३) देणग्या, वर्गणा इत्यादी ..	1,88,190	(3) Donations, contributions etc.
	2. एकूण उत्पन्न ..	6,30,262	Total Income
3	खर्च (लाख रुपये)—		Expenditure (lakh Rs.)
	(१) आरोग्य व सफाई	1,36,423	(1) Sanitation and health.
	(२) सार्वजनिक कामे	2,07,074	(2) Public works.
	(३) लोककल्याणाची कामे	28,321	(3) Welfare of people.
	(४) इतर	2,55,768	(4) Others
	3. एकूण खर्च ..	6,27,586	Total Expenditure

*अस्थायी, १९८१ च्या जनगणनेनुसार

*Provisional, According to 1981 Population Census.

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2

नगरपरिषदा व महानगरपालिका यांची घडण

CONSTITUTION OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS
1988

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	नगरपरिषदांची संख्या Number of municipal councils	नगरपरिषदांच्या सदस्यांची संख्या Number of councillors			एकूण Total	District (2)
			सर्वसाधारण General	राखीव Reserved	नामनिर्देशित Nominated		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	ठाणे ..	7	177	29	20	226	Thane
2	रायगड ..	10	168	44	25	237	Raigad
3	रत्नागिरी ..	4	90	11	9	110	Ratnagiri
4	सिंधुदूर्ग ..	3	54	8	6	68	Sindhudurg
5	नाशिक ..	9	196	55	23	274	Nashik
6	धुळे ..	7	171	53	21	245	Dhule
7	जळगाव ..	13	335	71	36	442	Jalgaon
8	अहमदनगर ..	8	164	39	18	221	Ahmednagar
9	पुणे ..	11	199	51	24	274	Pune
10	सातारा ..	8	157	37	26	220	Satara
11	सांगली ..	6	144	60	18	222	Sangli
12	सोलापूर ..	9	177	52	22	251	Solapur
13	कोल्हापूर ..	9	169	44	24	237	Kolhapur
14	औरंगाबाद ..	5	78	18	13	109	Aurangabad
15	जालना ..	4	91	17	10	118	Jalna
16	परभणी ..	11	237	43	25	305	Parbhani
17	बीड ..	6	145	27	16	188	Beed
18	नांदेड ..	13	201	67	26	294	Nanded

तबता क्रमांक/TABLE No 20.2

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
19	उस्मानाबाद ..	8	137	41	17	168	Osmanabad
20	लातूर ..	5	111	33	13	157	Latur
21	बुलढाणा ..	11	213	36	23	272	Buldana
22	अकोला ..	9	228	47	24	299	Akola
23	अमरावती ..	10	181	55	26	262	Amravati
24	यवतमाळ ..	8	166	51	20	237	Yavatmal
25	वर्धा ..	6	137	44	17	198	Wardha
26	नागपूर ..	10	153	82	23	258	Nagpur
27	भंडारा ..	5	96	60	14	170	Bhandara
28	चंद्रपूर ..	5	110	28	13	151	Chandrapur
29	गडचिरोली ..	2	15	5	2	22	Gadchiroli
	एकूण नगरपरिषदा ..	222	4,500	1,208	554	6,262	Total Municipal Councils
	महानगरपालिका—						Municipal corporations
(1)	बृहन्मंबई	1	162	8	..	170	Greater Bombay
(2)	पुणे ..	1	77	8	..	85	Pune
(3)	नागपूर	1	71	4	..	75	Nagpur
(4)	सोलापूर ..	1	59	5	..	64	Solapur
(5)	कोल्हापूर ..	1	54	6	..	60	Kolhapur
(6)	ठाणे ..	1	63	2	..	65	Thane
(7)	कल्याण ..	1	Kalyan
(8)	नाशिक ..	1	Nashik
(9)	पिंपरी-चिंचवड	1	56	4	..	60	Pimpri-chinchvad
(10)	औरंगाबाद	1	Aurangabad
(11)	अमरावती	1	Amravati
	एकूण महानगरपालिका ..	11	542	37	..	579	Total Municipal Corporation

टीप.—कल्याण, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती ह्या महानगरपालिकांनी माहिती निरंक कळविलेली आहे.

Note.—Kalyan, Nashik, Aurangabad and Amravati Corporations have reported NIL information.

आद्य—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

तपता क्रमांक/TABLE No. 20.3

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न व खर्च
INCOME AND EXPENDITURE OF MUNICIPAL COUNCILS AND MUNICIPAL CORPORATIONS,
1988-89

(रुपये कोटीत/Rs. in crore)

बाब	सर्व नगरपरिषदा All municipal Councils	सर्व महानगरपालिका All municipal Corporations	एकूण Total (2+3)	बृहन्मुंबई महानगरपालिका Greater Bombay municipal corporation	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
उत्पन्न					Income
I. नगरपरिषदांचे दर व कर	.. 151.10	855.74	1,006.84	574.64	I. <i>Municipal rates and taxes</i>
एकूण	.. 151.10	855.74	1,006.84	574.64	.. Total
II. इतर साधनांपासून उत्पन्न					II. <i>Income from other sources</i>
(अ) शासकीय अनुदाने	.. 95.12	61.89	157.01	24.13	(a) <i>Government Grants</i>
(ब) इतर साधने	.. 16.18	125.15	141.33	90.39	(b) <i>Other Sources</i>
एकूण (अ+ब)	.. 111.30	187.04	298.34	114.52	.. Total (a+b)
एकूण उत्पन्न (१+२)	.. 262.40	1,042.78	1,305.18	689.16	.. Total Income (I+II)
(असाधारण कर्ज व प्रारंभिक शिल्लक सोडून)					(excluding extra-ordinary debts and opening balance)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3—*cantd.*

बाब	सर्व नगरपरिषदा All Municipal Councils	सर्व नगरपालिका All Municipal Corporations	एकूण Total (2+3)	बृहन्मुंबई महानगरपालिका Greater Bombay Municipal Corporations	Item (1)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
2. खर्च —					Expenditure—
प्रशासन—					Administration.
2.1 (अ) आस्थापना	110.09	466.90	576.99	247.24	.. (a) Establishment.
(ब) इतर	7.73	16.81	24.54	114.33	.. (b) Others.
2.2 कर वसुली	3.90	6.32	10.22	2.75	.. Recovery of taxes.
2.3 सार्वजनिक दिवाबत्ती	8.04	33.53	41.07	9.14	.. Street lighting.
2.4 पाणी पुरवठा	22.41	126.92	149.33	87.07	.. Water Supply.
2.5 सार्वजनिक सुरक्षा	2.01	2.52	4.53	1.45	.. Public Security.
2.6 सार्वजनिक आरोग्य	12.50	123.11	135.61	100.09	.. Public Health.
2.7 जलनिःसारण	3.05	14.37	17.42	8.32	.. Drainage.
2.8 बांधकामे	37.52	43.95	81.47	(—)0.40	.. Construction works.
2.9 वाहतुक	0.90	22.57	23.47	20.45	.. Transport.
2.10 शिक्षण	14.46	32.93	47.39	14.48	.. Education.
2.11 दुर्बल घटकांवरील खर्च	4.86	8.70	13.56 Expenditure on weaker sections.
2.12 विशेष खर्च व दिलेली कर्जे	45.31	94.58	139.89	58.86	.. Extra ordinary expenditure and loans
2.13 इतर	34.79	126.22	161.01	53.09	.. Others.
एकूण खर्च	307.57	1,118.93	1,426.50	722.87	.. Total Expenditure.
(असाधारण कर्जे व अखर्ची सिल्लक सोडून)					(excluding extra-ordinary debts and closing balance).

टीप.—विविध विभागांतर्गत कर्मचारी आस्थापनेवरील खर्च एकत्रित करण्यात आला असून बाब क्रमांक २.१ (अ) समोर दर्शविला आहे.

Note.—Expenditure on staff establishment under various activities has been clubbed and shown at item 2.1 (a)

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तबता क्रमांक/TABLE No. 20-4

जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF ZILLA PARISHADS

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	प्रत्यक्ष Actuals 1987-88	सुधारित अंदाज Revised estimates, 1988-89	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	उत्पन्न			Receipts
1.	एकूण महसुली उत्पन्न (१+२)	776.76	885.03	Total Revenue receipts (i to iv)
	(१) स्वनिर्मित साधनांकरवी ..	31.43	28.97	(i) Self-raised resources
	(२) एकूण शासकीय अनुदाने (अ+ब)	745.33	856.06	(ii) Total Government grants (a+b)
	(अ) सांविधिक ..	744.67	855.48	(a) Statutory grants
	(ब) अभिकरण योजनांसाठी ..	0.66	0.58	(b) Agency scheme grants
2.	स्वनिर्मित साधनांकरवी उत्पन्नाची फोड (१ ते ४)	31.43	28.97	Self-raised resources (i to iv)
	(१) जमीन महसुलावरील स्थानिक उपकर (स्टॅम्प ड्यूटीसह)	11.40	10.98	(i) Local fund cess including stamp duty grants
	(२) शिक्षण ..	6.91	7.44	(ii) Education
	(३) इमारत व दळणवळण ..	3.43	1.41	(iii) Buildings and communications
	(४) इतर ..	9.69	9.14	(iv) Others
3.	एकूण शासकीय अनुदाने (१ ते ४)	744.67	855.48	Total Government grants (i to iv)
	(१) सहेतुक अनुदान ..	532.20	573.72	(i) Purposive grants
	(२) आस्थापना अनुदान ..	96.97	157.45	(ii) Establishment grants
	(३) योजना अनुदान ..	99.51	110.62	(iii) Plan scheme grants
	(४) इतर ..	15.99	13.69	(iv) Others

तबता क्रमांक/TABLE No. 20.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
4.	एकूण महसुली खर्च (१ ते १४)	762.41	897.99	Total Revenue Expenditure (1 to 14)
(1)	सामान्य प्रशासन	85.26	100.29	General Administration
(2)	शिक्षण	416.89	481.77	Education
(3)	वैद्यकीय	2.01	2.18	Medical
(4)	सार्वजनिक आरोग्य	67.10	67.22	Public Health
(5)	आयुर्वेद	2.40	2.56	Ayurved
(6)	कृषि	3.66	3.89	Agriculture
(7)	पशुसंवर्धन	14.10	20.78	Animal Husbandry
(8)	इमारती व दळणवळण (सार्व- जनिक बांधकाम).	58.61	73.99	Buildings and Com- munications.
(9)	समाजकल्याण	12.63	15.63	Social Welfare
(10)	सामूहिक विकास	2.57	3.23	Community Development
(11)	सार्वजनिक आरोग्य अभि- यांत्रिकी.	25.95	26.97	Public Health Engineering
(12)	पाटबंधारे	25.03	34.18	Irrigation
(13)	वने	2.85	6.25	Forest
(14)	इतर	43.35	59.05	Others

जाखार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5

प्रकारानुरूप स्थानिक संस्थांची संख्या

LOCAL BODIES BY TYPES

(संख्या/Number)

स्थानिक संस्था	रोजी/As on	Local body
(1)	31-3-1988	(2)
महानगरपालिका ..	11	.. Municipal Corporations.
नगरपरिषदा ..	222	.. Municipal Councils.
जिल्हा परिषदा ..	29	.. Zilla Parishads.
पंचायत समित्या ..	298	.. Panchayat Samitis.
ग्रामपंचायती ..	25,182	.. Gram Panchayats.
कटक मंडळे	7	.. Cantonment Boards.

भाषांतर.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1

सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल

RESULTS OF GENERAL ELECTIONS

अनुक्रमांक Serial No.	वाव	लोकसभा विधानसभा		Item
		Lok Sabha (1984)	Vidhan Sabha (1985)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण जागांची संख्या	48	288	Total number of seats or Constituencies.
2	(अ) वर्गीकृत जातींकरिता राखीव जागा	3	18	(A) Number of seats reserved for scheduled castes.
	(ब) वर्गीकृत जमातींकरिता राखीव जागा	4	22	(B) Number of seats reserved for scheduled tribes.
3	सर्वसाधारण जागा	41	248	Number of general seats.
4	उमेदवारांची संख्या—			Number of candidates—
	(अ) पुरस्कृत	948	5,885	(a) Nominated
	(ब) ज्याचा पुरस्कार त्याज्य ठरविला असे.	40	179	(b) Whose nomination was rejected.
	(क) पुरस्कार मागे घेणारे	410	3,476	(c) Withdrew.
	(ड) निवडणुका लढवणारे	498	2,230	(d) Contested.
	(ई) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected.
5	मतदारांची संख्या (हजारंत)			Number of electors (thousand)
	पुरुष	18,865	19,409	Men
	स्त्रिया	17,801	18,336	Women
	एकूण	36,666	37,745	Total
6	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारंत)	22,451	22,338	Number of voters who voted (thousand)
7	ग्राह्य मते (हजारंत)	21,827	21,934	Number of valid votes polled (thousand)
8	मतदान केलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	62	59	Percentage of electors voting.

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.2

उमेदवारांचे पक्ष पाठिव्यानुसार वर्गीकरण/CANDIDATES ACCORDING TO PARTY AFFILIATIONS

अनुक्रमांक Serial No.	पक्षाचे नाव	लोकसभा Lok Sabha (1984)		विधानसभा Vidhan Sabha (1985)		Name of the party
		पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	पुरस्कृत केलेले Number sponsored	निवडून आलेले Number elected	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	इंडियन नॅशनल काँग्रेस (इं)	47	43	288	162	Indian National Congress (I).
2	भारतीय काँग्रेस (समाजवादी)	15	2	126	54	Indian Congress (Socialist)
3	जनता पक्ष	15	1	61	20	Janata Party.
4	भारतीय जनता पक्ष	20	67	16	Bharatiya Janata Party.
5	लोकदल	13	36	Lok Dal
6	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया	2	30	2	Communist Party of India.
7	कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (माक्सि)	2	15	2	Communist Party of India (Marxists.)
8	शेतकरी कामगार पक्ष	3	1	29	13	Peasant and Workers' Party.
9	अपक्ष	377	1	1,494	19	Independent.
10	इतर	4	84	Others.
एकूण		498	48	2,230	288	.. Total

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Bombay.

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1

अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचे निर्देशांक (नवी मालिका)
ALL INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)
1989*

(आधारभूत वर्ष/Base year—1981-82=100)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तूचा गट	Weight भार	जानेवारी Jan. 1989	फेब्रुवारी Feb. 1989	मार्च March 1989	एप्रिल April 1989	मे May 1989	जून June 1989	Commodity Groups (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1	मूलभूत पदार्थ	32.295	159.5	158.8	156.8	155.5	158.6	160.8	Primary articles
2	इंधन, शक्ति, दिवाबत्ती व वंगण	10.663	153.9	154.3	155.2	155.3	155.3	155.5	Fuel, power, light and lubricants
3	उत्पादित पक्का माल	57.042	154.1	154.7	156.8	160.6	162.3	162.9	Manufactured pro- ducts
4	सर्व वस्तू	100.000	155.9	156.0	156.6	158.4	160.4	161.5	All commodities

तक्रला क्रमांक/TABLE No ., 22.1—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तुंचा गट	जुलै July 1989	ऑगस्ट August 1989	सप्टेंबर Sept. 1989	ऑक्टोबर Oct. 1989	* नोव्हेंबर Nov. 1989	डिसेंबर Dec. 1989	Commodity Groups
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2);
1	मूलभूत पदार्थ ..	163.4	167.3	168.5	166.5	165.3	163.0	Primary articles.
2	इंधन, शक्ति, दिवाबत्ती व वंगण ..	155.8	156.0	156.1	156.3	156.6	157.0	Fuel, power, light, and lubricants.
3	उत्पादित पक्का माल ..	165.2	168.4	168.8	170.2	170.4	169.9	Manufactured products.
4	सर्व वस्तू	163.6	166.7	167.6	167.5	167.3	166.3	All commodities.

*अस्थायी/Provisional

असधार—आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.— Office of the Economic Adviser Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

22. किंमत निर्देशांक/

तक्ता सं. मांक/

कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक (नवी मालिका)

अनु क्रमांक Serial No.	केंद्रे/आधारभूत वर्ष	वस्तूचा गट	भार Weight	जाने. Jan. 1989	फेब्रु. Feb. 1989	मार्च March 1989	एप्रिल April 1989	मे May 1989
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 59.9	179	179	178	180	182
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	170	170	171	172	174
2	सोलापूर (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 59.9	177	175	171	173	177
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	174	172	171	171	174
3	नागपूर (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 53.08	165	161	160	162	168
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	171	169	169	170	174
4	पुणे (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 50.60	176	177	177	181	186
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	167	168	169	171	174
5	नाशिक (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 52.9	173	172	168	167	175
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	171	171	170	171	176
6	जळगांव (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 55.98	183	176	165	167	173
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	142	168	161	162	168
7	नांदेड (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 60.26	190	183	173	171	180
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	183	179	173	177	186
8	औरंगाबाद (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 53.65	190	191	188	188	189
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	175	176	174	175	177
9	कोल्हापूर (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 55.64	187
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.0	183
10	अकोला (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००)	अन्न गट	.. 62.30	170
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	171

आधार.—कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

PRICE INDICES

TABLE No. 22.2

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

1989

जून June 1989	जुलै July 1989	ऑगस्ट Aug. 1989	सप्टेंबर Sept. 1989	ऑक्टो. Oct. 1989	नोव्हें. Nov. 1989	डिसेंबर Dec. 1989	Items	Centres/Base year
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
186	183	192	190	188	189	187	Food	Bombay (Calender year 1982 = 100)
176	176	181	181	180	180	181	All items	
175	176	184	186	185	183	177	Food	Solapur (Calender year 1982 = 100)
175	178	182	184	184	183	181	All items	
169	169	176	177	177	173	167	Food	Nagpur (Calender year 1982 = 100)
175	176	180	181	181	180	179	All items	
184	185	193	194	194	194	188	Food	Pune (Calender year 1982 = 100)
174	175	179	181	181	181	180	All items	
178	180	185	185	182	181	178	Food	Nashik (Calendar year 1982 = 100)
178	180	183	185	183	183	182	All items	
175	177	181	186	188	183	178	Food	Jalgaon (Calender year 1982 = 100)
170	172	174	178	180	177	176	All items	
132	181	186	185	183	178	174	Food	Nanded (Calender year 1982 = 100)
137	188	192	191	189	186	185	All items	
190	191	195	200	195	198	196	Food	Aurangabad (Calender year 1982 = 100)
177	178	180	184	183	184	185	All items	
189	191	194	194	190	186	182	Food	Kolhapur (calendar year 1982 = 100)
184	185	187	188	187	184	183	All Items.	
173	176	183	188	184	178	173	Food	Akola (calendar year 1982 = 100)
173	177	182	186	183	181	180	All Items.	

Source.— Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तबला क्रमांक/TABLE No. 22.3

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतींचा निर्देशांक*

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL
ITEMS FOR RURAL MAHARASHTRA*
1989(पाया १९८२=१००
(Base : 1982=100))

महिना/वर्ष	गट/Group					Month/ Year
	अन्न Food	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and lighting	कापड Clothing	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General index	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
भार	.. 61.66	7.92	7.78	22.64	100.00	Weight
जानेवारी १९८९	.. 172	182	163	185	175	January 1989
फेब्रुवारी १९८९	.. 168	183	164	186	173	February 1989
मार्च १९८९	.. 166	182	166	187	172	March 1989
एप्रिल १९८९	.. 168	182	167	188	173	April 1989
मे १९८९	.. 174	184	171	190	178	May 1989
जून १९८९	.. 177	185	171	190	180	June 1989
जुलै १९८९	.. 178	187	173	192	182	July 1989
ऑगस्ट १९८९	.. 184	190	174	195	186	August 1989
सप्टेंबर १९८९	.. 188	192	175	197	189	September 1989
ऑक्टोबर १९८९	.. 186	191	176	198	189	October 1989
नोव्हेंबर १९८९	.. 182	191	177	200	186	November 1989
डिसेंबर १९८९	.. 176	194	178	202	184	December 1989

*अस्थायी/Provisional

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Bombay.

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.4

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किमतींचा निर्देशांक*

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL ITEMS FOR URBAN MAHARASHTRA*

1989

(पाया : १९८२=१००)

(Base : 1982=100)

गट/Group

महिना/वर्ष	अन्न Food	पान, सुपारी, तंबाखू Pan, Supari, tobacco	इंधन व दिवा- बत्ती Fuel and Light- ing	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing, and footwear	संकीर्ण Mis- cellan- eous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	Month/ Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
भार ..	54.12	2.02	6.67	5.95	31.24	100.00	Weight
जानेवारी १९८९ ..	167	196	153	193	183	174	January 1989
फेब्रुवारी १९८९ ..	166	196	155	191	184	173	February 1989
मार्च १९८९ ..	163	208	156	193	185	172	March 1989
एप्रिल १९८९ ..	166	208	156	185	186	174	April 1989
मे १९८९ ..	173	210	157	198	186	178	May 1989
जून १९८९ ..	176	214	157	201	188	181	June 1989
जुलै १९८९ ..	177	210	157	200	190	182	July 1989
ऑगस्ट १९८९ ..	182	212	158	201	191	185	August 1989
सप्टेंबर १९८९ ..	185	215	158	207	192	187	September 1989
ऑक्टोबर १९८९ ..	185	220	159	208	193	188	October 1989
नोव्हेंबर १९८९ ..	182	221	159	211	194	187	November 1989
डिसेंबर १९८९ ..	176	223	159	214	195	184	December 1989

*अस्थायी/Provisional

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and statistics, Bombay

Rc 4451—11

22. किमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तथता क्रमांक/TABLE No. 22.5

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR URBAN NON-MANUAL EMPLOYEES
1989आधारभूत वर्ष १९८४-८५=१००
Base year : 1984-85=100

महिना आणि वर्ष	मुंबई Bombay	नागपूर Nagpur	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangabad.	सोलापूर Solapur	Month and Year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
जानेवारी १९८९ ..	131	135	136	142	136	January 1989
फेब्रुवारी १९८९ ..	131	134	135	141	134	February 1989
मार्च १९८९ ..	132	135	135	140	131	March 1989
एप्रिल १९८९ ..	133	137	137	139	132	April 1989
मे १९८९ ..	135	139	140	140	137	May 1989
जून १९८९ ..	136	139	141	142	137	June 1989
जुलै १९८९ ..	138	143	143	144	139	July 1989
ऑगस्ट १९८९ ..	140	144	145	147	142	August 1989
सप्टेंबर १९८९ ..	140	146	146	149	143	September 1989
ऑक्टोबर १९८९ ..	141	147	147	150	144	October 1989
नोव्हेंबर १९८९ ..	141	146	146	150	143	November 1989
डिसेंबर १९८९ ..	141	145	146	149	141	December 1989

आधार.—केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi.

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.6

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR AGRICULTURAL LABOURERS
IN MAHARASHTRA
1989

आधार : शेती वर्ष १९६०-६१=१००
Base : Agricultural year
1960-61=100

महिना आणि वर्ष	अन्न गट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	Month and year
(1)	(2)	(3)	(1)
भार	76.07	100.00	Weight
जानेवारी १९८९	833	747	January 1989
फेब्रुवारी १९८९	790	715	February 1989
मार्च १९८९	784	713	March 1989
एप्रिल १९८९	778	709	April 1989
मे १९८९	817	741	May 1989
जून १९८९	827	750	June 1989
जुलै १९८९	843	763	July 1989
ऑगस्ट १९८९	847	766	August 1989
सप्टेंबर १९८९	871	785	September 1989
ऑक्टोबर १९८९	873	788	October 1989
नोव्हेंबर १९८९	845	769	November 1989
डिसेंबर १९८९	833	759	December 1989

आधार.—लेबर ब्युरो, भारत सरकार, सिमला.

Source.—Labour Bureau, Government of India, Simla.

Rc 4451—11a

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.1

औद्योगिक गटांनुसार काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) वर्गीकरण

INDUSTRIAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN
CULTIVATORS
1981

(हजारंत/In thousand)

अनु- क्रमांक Serial No. (1)	उद्योग गट (2)	काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Workers			Industrial division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
1	पशुपालन, जंगल उद्योग, मत्स्य- व्यवसाय, शिकार आणि मळे, फळबागा व संलग्न	428	61	489	Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities.
2	खाणकाम व दगडकाम ..	56	9	65	Mining and Quarrying.
3	वस्तुनिर्माण प्रक्रिया, सेवा आणि दुरुस्ती—				Manufacturing, processing, servicing and repairs—
	(a) घरगुती उद्योग.	445	175	620	(a) Household Industry.
	(b) बिगर घरगुती उद्योग	2,548	228	2,777	(b) Other than household industry.
4	वांधकाम	414	95	509	Construction.
5	व्यापार आणि वाणिज्य	1,608	137	1,745	Trade and Commerce.
6	परिवहन, साठवण व दळणवळण ..	770	32	802	Transport, Storage and Communications.
7	इतर सेवा	1,867	422	2,289	Other Services.
	एकूण ..	8,136	1,159	9,295	Total

साधन—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (तीन).

Source.—Census of India, 1981, Series 12, Part III, A & B (iii).

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.2

बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण

OCCUPATIONAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER
THAN CULTIVATORS
1981

(हजारंत/In thousand)

अनु- क्रमांक Serial No.	व्यवसाय गट	काम करणाऱ्यांची संख्या No. of Workers			Occupational division
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	धंदेवाईक, तंत्रविशारद आणि तत्सम लोक	672	193	865	Professional, technical and related workers.
२	शासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय काम करणारे.	333	12	345	Administrative, Executive and Managerial Workers,
3	कारकून व तत्सम काम करणारे.	996	122	1,118	Clerical and related workers
4	बिक्रेते	.. 1,062	89	1,151	Sales workers
5	सेवा क्षेत्रातील	.. 661	142	803	Service workers
6	शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे.	387	58	445	Farmers, Fishermen, Hunters, Loggers and Related workers. Production and related workers.
7	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर.	3,741	492	4,233	Transport Equipment Operators and Labourers
8	अवर्गीकृत.	.. 284	51	335	Workers not classified by occupations.
	एकूण	.. 8,136	1,159	9,295	Total

आधार.—भारताची जनगणना १९८१, मालिका १२, भाग तीन, ए आणि बी (तीन).

Source.—Census of India, 1981, Series-12, Part III, A & B (iii).

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.3

सेवायोजनेसंबंधीची माहिती

EMPLOYMENT EXCHANGE STATISTICS
1988

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	नवीन नोंदणी 5,66,292	Number of registrations.
2	नोकरी मिळालेल्यांची संख्या 30,004	Number of placements.
3	जाहीर केलेल्या रिक्त्या जागा 53,280	Number of vacancies notified.
4	पटावरील अर्जदारांची संख्या*	.. 26,65,193	Number on live register*

टीप.—(१) *३१ डिसेंबर १९८८ रोजी.

(२) वरील आकड्यांत डिक्ज्युअलायझेशन स्कीम (टेक्स्टाईल) च्या आकड्यांचा समावेश नाही.

Note.—(1) *As on 31st December 1988.

(2) The above figures are exclusive of those relating to decasualisation scheme (textile).

आधार.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT
तक्ता क्रमांक /TABLE No. 23.4 (A)
राज्य सरकारचे कर्मचारी /STATE GOVERNMENT EMPLOYEES
 (१ एप्रिल १९८७ रोजी/As on 1st April 1987)

अनुक्रमांक		कर्मचाऱ्यांची संख्या/Employees No.		
Serial No.	प्रकार	एकूण/Total	स्त्रिया/Females	Category
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(1)	राजपत्रित—			Gazetted—
	(अ) वर्ग १ ..	9,885	781	(a) Class I
	(ब) वर्ग २ ..	19,913	1,120	(b) Class II
	एकूण (अ + ब)	29,798	1,901	.. Total (a + b)
(2)	अराजपत्रित.—			Non-Gazetted—
	(क) वर्ग ३ ..	3,68,591	35,382	(c) Class III
	(ड) वर्ग ४ ..	1,26,545	11,671	(d) Class IV
	एकूण (क + ड)	4,95,136	47,053	.. Total (a + b)
	एकूण (अ + ब + क + ड) ..	5,24,934	48,954	.. Total (a + b + c + d)
(3)	इतर आकस्मिकता निधीतून पगार मिळणारे कार्यव्ययी आस्थापनांवरील अंशकालिक व मानसेवी कर्मचारी	1,05,416	26,909	Others paid from contingencies work-charged personnel. Part-time and honorary
	एकूण कर्मचारी ..	6,30,350	75,363	.. Total Staff
(4)	कर्मचाऱ्यांचे मासिक वित्तलब्धी नुसार वर्गीकरण (रुपये)			.. Distribution of employees according to total monthly emoluments (in Rs.).
	वित्तलब्धी समूह पर्यंत/Emolument ranges			कर्मचारी/Employees
	up to 200			
	201—250	..	67,188	
	251—300	..	13,986	
	301—400	..	3,821	
	401—500	..	3,399	
	501—700	..	5,117	
	701—900	..	7,681	
	901—1,000	..	54,727	
	1,001—1,200	..	52,777	
	1,201—1,600	..	1,29,018	
	1,601—1,800	..	1,74,753	
	1,801—2,000	..	47,844	
	2,001—2,250	..	16,762	
	2,251—2,500	..	16,007	
	2,501—2,750	..	14,006	
	2,751—3,000	..	8,712	
	3,001—3,500	..	6,892	
	3,501—4,000	..	5,939	
	4,001—5,000	..	801	
	5,000—त्याहून जास्त/and above.	..	679	
			241	
	एकूण/Total ..	6,30,350		

भाषांतर.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तबता क्रमांक/TABLE No. 23. 4(B)

श्रेणी व जातीनुसार राज्य सरकारचे कर्मचारी/CLASS AND CASTEWISE STATE GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ एप्रिल १९८७ रोजी/As on 1st April 1987).

जाती	राजपत्रित/Gazetted		अराजपत्रित/Non-Gazetted		इतर (निघीतून पगार मिळणारे व अंशकालिक व मानसेवी इत्यादी) Others (Paid from contingencies honorary etc.)	एकूण कर्मचारी Total employees	Castes
	वर्ग/Class I	वर्ग/Class II	वर्ग/Class III	वर्ग/Class IV			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
1 अनुसूचित जाती	.. 863	1,590	39,592	24,266	19,625	85,936	.. Scheduled Castes
2 अनुसूचित जमाती	.. 285	499	17,540	11,364	13,764	43,452	.. Scheduled Tribes
3 विमुक्त जाती	.. 120	231	6,217	2,103	1,796	10,467	.. Vimukta Jati
4 भटक्या जमाती 198	341	9,471	3,785	2,191	15,986	.. Nomadic Tribes
5 नव बौद्ध 233	426	15,902	9,534	5,487	31,582	.. Nav-Buddha
6 इतर मागासवर्गीय	.. 1,243	3,480	86,811	30,235	22,495	1,44,264	.. Other Backward Classes.
एकूण (1 ते 6)	.. 2,942	65,67	1,75,533	81,287	65,358	3,31,687	.. Total—(1 to 6)
7 इतर 6,943	13,346	1,93,058	45,258	40,058	2,98,663	.. Others.
एकूण (1 ते 7)	.. 98,85	19,913	3,68,591	1,26,545	1,05,416	6,30,350	.. Total (1 to 7)

आधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source. Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra State, Bombay.

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23. 5

सरकारी क्षेत्रातील रोजगार/EMPLOYMENT IN PUBLIC SECTOR

(३० जून १९८८ रोजी/As on 30th June 1988)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रोजगार (हजारांत) Employment ('000 No.)	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	708	Greater Bombay.
2	ठाणे	72	Thane.
3	रायगड	33	Raigad.
4	रत्नागिरी	30	Ratnagiri.
5	सिंधुदुर्ग	18	Sindhudurg.
6	नाशिक	101	Nashik.
7	धुळे	37	Dhule.
8	जळगांव	82	Jalgaon.
9	अहमदनगर	52	Ahmadnagar.
10	पुणे	191	Pune.
11	सातारा	45	Satara.
12	सांगली	41	Sangli.
13	सोलापूर	69	Solapur.
14	कोल्हापूर	50	Kolhapur.
15	औरंगाबाद	45	Aurangabad.
16	जालना	12	Jalna.
17	परभणी	32	Parbhani.
18	बीड	32	Beed.
19	नांदेड	42	Nanded.
20	उस्मानाबाद	20	Osmanabad
21	लातूर	21	Latur.
22	बुलढाणा	27	Buldana.
23	अकोला	41	Akola.
24	अमरावती	43	Amravati.
25	यवतमाळ	39	Yavatmal.
26	वर्धा	28	Wardha.
27	नागपूर	182	Nagpur.
28	भंडारा	38	Bhandara.
29	चंद्रपूर	56	Chandrapur.
30	गडचिरोली	10	Gadchiroli.
	महाराष्ट्र राज्य	2,197	Maharashtra State
केंद्र सरकारी	..	486	Central Government.
राज्य सरकारी	..	486	State Government.
निम केंद्र सरकारी	..	406	Quasi Central Government.
निम राज्य सरकारी	..	246	Quasi State Government.
स्थानिक संस्था	..	573	Local Bodies.

आधार.—सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Bombay.

24. छापखाने व प्रकाशने/PRESSES AND PUBLICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24.1

छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके
 PRINTING PRESSES, NEWSPAPERS, BOOKS AND PERIODICALS
 1988-89

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	तपशील Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	छापखान्यांची संख्या	7,941	Number of printing presses
2	वर्तमानपत्रे—		Newspapers—
	(अ) दैनिके	339	(a) Dailies
	(ब) साप्ताहिके (आठवड्यातून दोनदा- तीनदा निघणारी धरून)	1,391	(b) Weeklies (including bi-weeklies and tri-weeklies).
	(क) पाक्षिके	289	(c) Fortnightlies
	(ड) मासिके	1,086	(d) Monthlies
	(इ) त्रैमासिके (द्वैमासिके धरून)	402	(e) Quarterlies (including bi- monthlies).
	(फ) वार्षिके (चौमासिके व षण्मासिके धरून)	195	(f) Annuals (including four and six monthlies).
3	पुस्तके	1,085	Books.

टीप.—आकडे अस्थायी आहेत.

Note.—Figures are provisional.

आधार.—अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra, Bombay.

महाराष्ट्राची सहावी व सातवी पंचवार्षिक योजना/SIXTH AND SEVENTH FIVE YEAR PLAN OF MAHARASHTRA

(रुपये कोटीत/Rs. in crores)

अनुक्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष	सहावी योजना प्रत्यक्ष खर्च Actual expendi- ture in Sixth plan (1980-85)	सातवी पंचवार्षिक योजना Seventh Five Year Plan				प्रस्तावित Approved outlay 1989-90	Head of development	
			खर्च/Expenditure						
			एकूण प्रस्तावित Total approved outlay (1985-90)	1987-88 प्रत्यक्ष Actual	एकूण खर्च Total expenditure (1985-88)	1988-89 अपेक्षित Anticipat- ed			प्रस्तावित Approved outlay 1989-90
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	कृषि व संलग्न सेवा	.. 393.38	654.57	118.91	343.34	138.95	153.26	..	Agriculture and allied Services.
2	ग्रामविकास	.. 894.94	687.63	319.20	900.29	316.10	295.04	..	Rural development.
3	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	.. 1,437.44	1,890.61	438.37	1,206.71	510.81	530.11	..	Irrigation and lood control
4	विद्युत विकास	.. 1,734.76	3,053.89	565.78	1,371.92	499.39	552.11	..	Power development
5	उद्योग व खानकाम	.. 225.31	365.00	68.41	195.58	86.49	100.06	..	Industry and minerals
6	वाहतूक व दळणवळण	.. 422.81	775.19	128.08	327.18	170.27	150.00	..	Transport and communica- tions.
7	शास्त्रीय सेवा व तांत्रिक पर्यावरण.	.. 0.78	4.50	0.94	1.51	0.97	1.90	..	Science and envirnment technology.

तबता क्रमांक/TABLE No. 25.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
8	सामाजिक व सामूहिक सेवा ..	168.12	324.38	53.93	132.28	97.98	137.20	.. Social and community service.
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा ..	4.69	11.50	0.95	3.24	2.31	6.41	.. General Economic services.
10	आरोग्य ..	133.07	364.00	63.08	143.93	66.50	79.59	.. Health
11	वर्धा योजना	17.00	1.82	2.88	1.73	2.20	.. Wardha plaa
12	जिल्ह्याकरिता विशेष कार्यक्रम ..	55.05	320.00	61.78	169.85	62.00	63.00	.. Special programme district.
13	मुंबईचा विकास	50.00	6.82	11.95	11.02	22.00	.. Bombay development.
14	पाणीपुरवठा, घरबांधणी आणि नगरविकास ..	878.15	1,698.67	310.16	939.62	388.07	387.78	.. Water supply, housing and urban development.
15	इतर ..	200.89	283.06	52.24	132.20	66.49	159.34	.. Others
	एकूण ..	6,549.39	10,500.00	2,190.47	5,882.48	2,419.08	2,640.00	.. Total

आधार.—वार्षिक योजना १९८८-८९, व भाग २, नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन.

Source.—Annual Plan 1988-89, Part-II, Planning Department, Government of Maharashtra.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1

राज्याची महसुली जमा/REVENUE RECEIPTS OF THE STATE

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

महसुलाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals 1987-88	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1988-89	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1989-90	Heads of Revenue
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ए) कर महसूल—				(A) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर—				(a) Taxes on Income and Expenditure—
0021 निगम करांव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर ..	21,644	23,065	31,632	Taxes on Income other than Corpora ⁿ tion Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर ..	100	50	50	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर ..	9,331	10,300	11,075	Other Taxes on Income and Expendi- ture
एकूण— (ए) ..	31,075	33,415	42,757	.. Total—(a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर—				(b) Taxes on Property and Capital Transactions—
0029 जमीन महसूल ..	4,874	3,981	4,021	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी ..	14,846	17,624	19,356	Stamps and Registration Fees
0031 संपदा शुल्क ..	164	1	Estate Duty
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्ते- वरील कर.	3	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण—(बी) ..	19,887	21,606	23,377	.. Total—(b)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1 (contd.)

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
(सौ) विक्रेय वस्तु व सेवा यांवरील कर--				(c) Taxes on Commodities and Services--	
0039	राज्य उत्पादनशुल्क	30,905	36,500	40,400	State Excise
0040	विक्रीकर	2,04,697	2,31,200	2,53,900	Sales Tax
0041	वाहनांवरील कर	14,564	19,514	20,500	Taxes on Vehicles
0042	मालावरील व उताख्वरील कर	11,675	12,500	14,500	Taxes on Goods and Passengers
0043	विजेवरील कर व शुल्क	17,309	22,077	23,291	Taxes and Duties on Electricity
0045	विक्रेय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	13,601	13,926	14,582	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
1603	राज्याच्या संघ उत्पादन शुल्कातील हिस्सा	44,917	50,250	54,494	States' Share of Union Excise Duties
	एकूण-- (सौ)	3,37,668	3,85,967	4,20,767	.. Total--(c)
	एकूण-- (ए)	3,88,630	4,40,988	4,86,901	.. Total--(A)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल--				(B) Non-Tax Revenue--	
(ए) इतर आर्थिक सेवा- -				(a) Other Fiscal Services--	
0047	इतर आर्थिक सेवा	Other Fiscal Services
	एकूण-- (ए)	Total--(a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा--				(b) Interest Receipts, Dividends and Profits--	
0049	व्याजाच्या जमा रकमा	39,398	42,777	51,236	Interest Receipts
0050	लाभांश व नफा	116	639	764	Dividends and Profits
	एकूण-- (बी)	39,514	43,416	52,000	.. Total--(b)

(सी) करान्यतिरिक्त इतर महसूल--

(एक) सर्वसाधारण सेवा--

0051	लोकसेवा आयोग	4	4	4	Public Service Commission
0055	पोलीस	1,530	1,796	1,868	Police
0056	जुलुं	280	300	321	Jails
0057	पुरवठा व विनियोग	1	1	1	Supplies and Disposals
0058	लेखनसामग्री व मुद्रण	873	894	897	Stationery and Printing
0059	सार्वजनिक बांधकामे	2,136	1,998	2,098	Public Works
0070	इतर प्रशासनिक सेवा	2,421	1,757	2,739	Other Administrative Services
0071	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा			926	935	980	Contributions and Recoveries towards Pension and other Retirement Benefits.
0075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	5,870	6,338	7,771	Miscellaneous General Services
	एकूण--(एक)	..		14,041	14,023	16,679	.. Total--(i)

(दोन) सामाजिक व सामूहिक सेवा--

0202	शिक्षण, क्रिडा, कला व संस्कृती	1,027	954	1,077	Education, Sports, Art and Culture
0210	वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	2,247	2,321	2,586	Medical and Public Health
0211	कुटुंब कल्याण	68	90	94	Family Welfare
0215	पाणी पुरवठा व स्वच्छता	196	Water Supply and Sanitation

(c) Other Non-Tax Revenue--

(i) General Services--

(ii) Social and Community Services--

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26, 1—contd.

(रुपये लाखों/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
0216 गृहनिर्माण	841	896	936	Housing
0217 नगरविकास	1,244	859	890	Urban Development
0220 माहिती व प्रसिद्धी	63	73	67	Information and Publicity
0230 कामगार व सेवायोजन	397	417	438	Labour and Employment
0235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	846	699	749	Social Security and Welfare
0250 इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	126	139	144	Other Social and Community Services
एकूण-- (दोन)	7,056	6,448	6,981	Total —(ii)

(तीन) आर्थिक सेवा—

0401 पीकसंवर्धन	558	580	609
0403 पशुसंवर्धन	244	176	224
0404 दुग्धशालाविकास	33,333	23,673	30,939
0405 मत्स्यव्यवसाय	55	63	51
0406 वनीकरण व वन्यजीवन	14,529	13,512	15,525
0407 लागवड	4
0408 अन्न साठवणूक व पोषण	145	47	50
0425 सहकार	1,170	1,250	1,303
0435 इतर कृषिसंबंधी कार्यक्रम	113	25	26
0506 जमीन सुधारणा	5	101	134
0515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	706	700	735
0551 बौगराळ प्रदेश	1
0701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	1,874	1,700	1,861
0702 लघुपाटबंधारे	342	289	350

(iii) Economic Services—

Crop Husbandry	609
Animal Husbandry	224
Dairy Development	30,939
Fisheries	51
Forestry and Wild Life	15,525
Plantation	..
Food Storage and Nutrition	50
Co-operation	1,303
Other Agricultural Programmes	26
Land Reform	134
Other Rural Development Programme	735
Hill Areas	..
Major and Medium Irrigation	1,861
Minor Irrigation	350

0810	ऊर्जाको अपारंपरिक साधने	..	8	Non-Conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	..	57	29	30	Village and Small Industries
0852	उद्योग	..	283	105	84	Industries
0853	अलोह खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	..	1,817	1,960	2,072	Non-ferrous Mining and Metalurgical Industries
0854	इतर उद्योग	2	2	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	..	1	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	..	75	113	115	Ports and Light Houses
1052	जहाज वाहतूक	Shipping
1053	नागरी विमान चालन	Civil Aviation
1054	रस्ते व पूल	..	43	214	192	Roads and Bridges
1055	मार्ग परिवहन	Road Transport
1056	देशांतर्गत जल वाहतूक	Inland Water Transport
1075	इतर परिवहन सेवा	Other Transport Services
1425	इतर शास्त्रीय संशोधन	..	1	Other Scientific Research
1452	पर्यटन	..	37	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	..	358	456	466	Other General Economic Services

एकूण- (तीन) .. 57,848 50,438 59,943 Total—(iii)

एकूण—(सी) .. 78,945 70,909 83,603 Total—(c)

तबता क्रमांक/TABLE No. 26.1—contd.

				(रुपये लाखात/Rs. in lakh)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—				(d) Grants-in-aid and Contributions—
1601 केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने ..	50,732	57,127	66,190	Grants-in-aid from Central Government
एकूण—(डी) ..	50,732	57,127	66,190	Total—(d)
एकूण—(बी) ..	1,69,191	1,71,452	2,01,793	Total—(B)
एकूण—महसुली जमा ..	5,57,821	6,12,440	6,88,694	Total—Revenue Receipts

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थ संकल्पिय प्रकाशने, १९८९-९०.
Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1989-90.

महसुली लेख्यावरील खर्च/EXPENDITURE ON REVENUE ACCOUNT

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

खर्चाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals 1987-88	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 1988-89	अर्थसंकल्प Budget Estimates 1989-90	Heads of Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(ए) सर्वसाधारण सेवा—				(A) General Services—
(अ) राज्याची अंगे—				(a) Organs of State—
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे ..	524	651	631	Parliament/State/Union Territory Legislatures
2012 राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघराज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	80	93	97	President/Vice-President/Governor/ Administrator of Union Territories.
2013 मंत्रिपरिषद	180	275	330	Council of Ministers
2014 न्यायदान	3,377	4,142	5,369	Administration of Justice
2015 निवडणुका	269	765	2,352	Elections
एकूण—(अ) ..	4,430	5,926	8,779	.. Total—(a)
(बी) आर्थिक सेवा—				(b) Fiscal Services—
(एक) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली—				(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure—
2020 उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली ..	9,398	10,243	11,017	Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण—(एक) ..	9,398	10,243	11,017	.. Total—(i)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 – contd.

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(दोन) म.लमत्ता व मांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली—				(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
2029 जमीन महसूल	4,991	5,386	5,546	Land Revenue
2030 मुद्रांक व नोंदणी	445	553	489	Stamps and Registration
एकूण—(दोन) ..	5,436	5,939	6,035	.. Total—(ii)
(तीन) विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील करांची वसुली—				(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	508	549	666	State Excise
2040 विक्रीकर	20,116	23,530	26,577	Sales Tax
2041 वाहनांवरील कर]	9,004	13,869	14,941	Taxes on Vehicles
2045 विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	5,270	6,428	6,720	Other Taxes and Duties on Commodities and Services.
एकूण—(तीन) ..	34,898	44,376	48,904	.. Total—(iii)

(चार) इतर अर्थिक सेवा--			(iv) Other Fiscal Services--			
2047	इतर-आर्थिक सेवा	859	968	1,378	Other Fiscal Services	
एकूण-- (चार) ..		859	968	1,378	Total--(iv)	
एकूण-- (बी) ..		50,591	61,526	67,334	Total--(b)	

(सी) व्याज प्रदान व ऋण सेवा--			(c) Interest Payment and Servicing of Debt--			
2048	ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबंधन यांसाठी विनियोजन.	19,390	22,267	24,002	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debt.	
2049	व्याज प्रदान	52,724	63,960	77,267	Interest Payments	
एकूण-- (सी) ..		72,114	86,227	1,01,269	Total--(c)	

(डी) प्रशासकीय सेवा--			(d) Administrative Services--			
2051	लोकसेवा आयोग	82	135	189	Public Service Commission	
2052	सचिवालय-सर्वसाधारण सेवा	1,107	1,366	1,425	Secretariat--General Services	
2053	जिल्हा प्रशासन	12,290	14,955	14,893	District Administration	
2054	कोषागार व लेखा प्रशासन	1,018	1,330	1,289	Treasury and Account Administration	
2055	पोलीस	26,912	32,604	34,574	Police.	
2056	तुरुंग	1,100	1,464	1,213	Jails	
2057	पुरवठा व विनिश्चय	23	25	25	Supplies and Disposals	
2058	लेखनसामग्री व मुद्रण	2,305	2,655	2,767	Stationery and Printing	
2059	सार्वजनिक बांधकामे	6,721	7,040	7,651	Public Works.	
2070	इतर प्रशासनिक सेवा	1,138	1,333	28,144	Other Administrative Services.	
एकूण-- (डी) ..		52,696	62,907	92,170	Total--(d)	

तबला कर्मांक/TABLE No. 26.2—contd.

(रुपये लाखांत/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)			
(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा—				(e) Pensions and Miscellaneous General Services—			
2071	निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ ..	17,047	24,519	24,445	Pensions and Other Retirement Benefits		
2075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा ..	4,280	4,920	5,758	Miscellaneous General Services		
एकूण-- (इ) ..				21,327	29,439	30,203	Total—(e)
एकूण-- (ए) ..				2,01,158	2,46,025	2,99,755	Total—(A)
(बी) सामाजिक सेवा—				(B) Social Services—			
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती—				(a) Education, Sports, Art and Culture—			
2202	सर्वसाधारण शिक्षण ..	1,00,925	1,17,593	1,23,341	General Education		
2203	तांत्रिक शिक्षण ..	3,462	5,894	6,505	Technical Education		
2204	क्रीडा व युवकसेवा ..	1,124	1,665	1,886	Sports and Youth Services		
2205	कला व संस्कृती ..	802	1,310	882	Art and Culture		
एकूण-- (ए) ..				1,06,313	1,26,462	1,32,614	Total—(a)

(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण--		(b) Health and Family Welfare--				
2210	वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	..	31,068	31,930	32,544	Medical and Public Health
2211	कुटुंबकल्याण	..	4,270	4,617	5,359	Family Welfare
एकूण-- (बी)		..	35,338	36,547	37,903	Total--(b)
(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास--		(c) Water Supply, Sanitation, Housing and Urban Development--				
2215	पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता	..	16,899	19,232	18,080	Water Supply and Sanitation
2216	गृहनिर्माण	..	7,260	8,381	7,301	Housing
2217	नगरविकास	..	4,638	5,454	5,500	Urban Development
एकूण-- (सी)		..	28,797	33,067	30,881	Total--(c)
(डी) माहिती व ध्वनिक्षेपण		(d) Information and Broadcasting--				
2220	माहिती व प्रसिद्धी	..	926	1,047	982	Information and Publicity
एकूण-- (डी)		..	926	1,047	982	Total--(d)
(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण--		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes--				
2225	अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण.	..	9,144	10,897	11,503	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes
एकूण-- (इ)		..	9,144	10,897	11,503	Total--(e)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26. 2—contd.

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(एफ) कामगार व कामगार कल्याण—				(f) Labour and Labour Welfare—
2230 कामगार व सेवायोजन	3,437	4,403	4,209	Labour and Employment
एकूण—(एफ)	3,437	4,403	4,209	Total—(f)
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण—				(g) Social Welfare and Nutrition—
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	6,700	9,304	8,864	Social Security and Welfare
2236 पोषण आहार	1,662	1,713	1,713	Nutrition
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	1,499	7,490	1,300	Relief on Account of Natural Calamities
एकूण—(जी)	9,861	18,507	11,877	Total—(g)
(एच) इतर—				(h) Others—
2251 सचिवालय-सामाजिक सेवा	358	429	449	Secretariat-Social Services
2252 इतर सामाजिक सेवा	184	61	141	Other Social Service
.. .. एकूण (एच)	542	490	590	Total (h)
एकूण-- (बी)	194,358	231,420	230,559	Total— (b)

(सौ) आर्थिक सेवा

C. Economic Services—

(ए) कृषि व संलग्न कार्यक्रम—

(a) Agriculture and Allied Activities—

2401	पीक संवर्धन	9,372	18,182	10,016	Crop Husbandry
2402	मृद व जल संधारण	2,855	6,134	977	Soil and Water Conservation
2403	पशुसंवर्धन	4,043	4,854	4,731	Animal Husbandry
2404	दुग्धशाळा विकास	35,216	26,304	33,848	Dairy Development
2405	मत्स्यव्यवसाय	481	503	524	Fisheries
2406	वनीकरण व वन्यजीवन	7,690	9,500	8,644	Forestry and Wild Life
2408	अन्न, साठवण व वखार	1,736	2,005	2,011	Food, Storage and Warehousing
2415	कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण	4,443	4,787	4,628	Agricultural Research and Education
2425	सहकार	3,931	3,934	4,038	Co-operation

एकूण—(ए) .. 69,767 76,203 69,417 Total—(a)

तक्ता क्रमांक/TABLE No 26.2—Contd.

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(बी) ग्रामविकास—		(b) Rural Development—		
2501 ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम	3,616	3,995	4,715	Special Programmes for Rural Development
2505 ग्रामीण सेवायोजन	7,723	12,455	12,060	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा	1	1	Land Reforms
2515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	6,796	6,644	6,571	Other Rural Development Programmes
एकूण—(बी)	18,135	23,095	23,347	Total—(b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम—		(c) Special Areas Programmes—		
2551 डोंगराळ प्रदेश	865	1,128	1,233	Hill Areas.
एकूण—(सी)	865	1,128	1,233	Total—(c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण—		(d) Irrigation and Flood Control—		
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	31,765	32,325	38,076	Major and Medium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे	5,070	6,116	5,506	Minor Irrigation
2705 लाभक्षेत्र विकास	3,061	3,648	3,423	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण	155	155	164	Flood Control
एकूण—(डी)	40,051	42,244	47,169	Total—(d)

(इ) ऊर्जा—				(e) Energy—			
2801	वीज	..	3,105	10,363	5,653	Power	
2810	उच्चको अपारंपरिक साधने	..	2,122	1,870	1,548	Non-Conventional Sources of Energy	
एकूण—(इ)		..	5,227	12,233	7,201	Total—(e)	
(एफ) उद्योग व खनिजे—				(f) Industry and Minerals—			
2851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	..	1,582	3,123	3,348	Village and Small Industries	
2852	उद्योग	..	1,529	5,642	3,242	Industries	
2853	अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	..	220	252	262	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries	
एकूण—(एफ)		..	3,331	9,017	6,852	Total—(f)	
(जी) वहसूक—				(g) Transport—			
3001	भारतीय रेल्वे-धोरणनिश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना.		2	2	3	Indian Railways Policy formulation Direction, Research and Miscellaneous Organisation	
3051	बंदरे व दीपगृहे	..	318	360	361	Ports and Light Houses	
3053	नागरी विमान चालन	..	58	35	79	Civil Aviation	
3054	मार्ग व पूल	..	(-)682	518	289	Roads and Bridges	
3055	मार्ग परिवहन	..	253	208	219	Road Transport	
3056	अंतर्देशीय जल परिवहन	..	4	3	2	Inland Water Transport	
एकूण—(जी)		..	(-)47	1,126	953	Total—(g)	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2.— *conld.*

(रुपये लाखात/Rs. in lakh)

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(आय) विज्ञान, तंत्रशास्त्र व पर्यावरण—			(i) Science, Technology and Environment—	
3425 इतर शास्त्रीय संशोधन	25	50	Other Scientific Research	
3435 पारिस्थितिकी व पर्यावरण	130	195	318	Ecology and Environment
एकूण—(आय) ..	130	220	368	Total—(i)
(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा—			(j) General Economic Services—	
3451 सचिवालय-आर्थिक सेवा	801	926	1,006	Secretariat-Economic Services
3452 पर्यटन	27	75	85	Tourism
3454 जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी	14,452	16,181	17,380	Census Survey and Statistics
3466 नागरी पुरवठा	7	17	14	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	151	214	209	Other General Economic Services
एकूण—(जे) ..	15,438	17,413	18,694	Total—(j)
एकूण—(सी) ..	1,52,897	1,82,679	1,75,234	Total—(C)

(डो) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने—			(D) Grants-in-aid and Contributions—		
3604	स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसानभरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे	2,032	2,520	2,419	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayati Institutions
3606	साह्यकारी साहित्य व साधनतामग्री	Aid Material and Equipments
	एकूण—(डो) ..	2,032	2,520	2,419	Total—(D)
	एकूण—महसुली लेखावरील खर्च ..	5,50,445	6,62,644	7,07,967	Total—Expenditure on Revenue Accounts

भाधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८९-९०.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1989-90.

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3

राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथःकरण

ANALYSIS OF STATE GOVERNMENT BUDGET

(रुपये लाखात//Rs. in lakh)

बाब (1)	सुधारलेले अंदाज अर्थसंकल्प			Item (1)
	प्रत्यक्ष Actuals 1987-88 (2)	Revised Estimates 1988-89 (3)	Budget Estimates 1989-90 (4)	
एक—महसुली लेखाशीर्षाखालील जमा—				
I. Receipts on Revenue Account—				
(अ) कर महसुल	3,88,630	4,40,988	4,86,901	(a) Tax Revenue
(ब) करांव्यतिरिक्त महसुल	1,69,191	1,71,452	2,01,793	(b) Non-Tax Revenue
एकूण—(एक)	5,57,821	6,12,440	6,88,694	Total(I)
दोन—भांडवल लेखावरील जमा—				
II. Receipts on Capital Account				
एकूण जमा—(एक + दोन)	8,55,556	8,51,807	10,24,173	Total Receipts (I + II)
तीन—महसुली लेखाशीर्षावरील खर्च—				
III. Expenditure on Revenue Account—				
(अ) विकास खर्च	3,87,668	4,64,276	4,61,006	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	90,663	1,12,141	1,45,693	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	72,114	86,227	1,01,268	(c) Debt Services
एकूण—(तीन)	5,50,445	6,62,644	7,07,967	Total (III)

(अ) महसुली लेखावाहेरील मांडवली खर्च	69,765	85,553	89,848	(a) Capital Expenditure outside the Revenue Account
(ब) कर्ज व ऋण निभागावरील खर्च ..	2,24,184	1,17,409	2,26,209	(b) Disbursements on Loans and Debt Section
एकूण (चार) ..	2,93,949	2,02,962	3,16,057	Total (IV)
एकूण खर्च (तीन + चार) ..	8,44,394	8,65,606	10,24,024	Total Expenditure (III + IV)

आधार.—महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, १९८९-९०.

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 1989-90.

27. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 27.1

चालू आणि स्थिर किमतीनुसार राज्य उत्पन्न

STATE INCOME AT CURRENT AND CONSTANT PRICES

विभाग	राज्य उत्पन्न/State income, 1986-87*		1987-88@		Sector
	चालू किमती- नुसार At current prices (1)	१९७०-७१ च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (1970-71) (2)	चालू किमती- नुसार At current prices (3)	१९७०-७१ च्या स्थिर किमतीनुसार At con- stant prices (1970-71) (4)	
I. उत्पन्न (कोटी रुपयांत) --					<i>Income (Rs. in crore) --</i>
(अ) कृषि, वन उद्योग, मत्स्योद्योग आणि खाणी.	5,519.7	1,319.6	7,764.7	1,769.8	(A) Agriculture forestry, fisheries, mining and quarrying.
(ब) कारखाने, बांधकाम, वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा ..	9,874.4	2,864.5	11,481.7	3,166.3	(B) Manufacturing, construction, electricity, gas and water supply.
(क) परिवहन, दळणवळण वखार, व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे वगैरे ..	5,868.1	1,678.7	6,993.5	1,864.2	(C) Transport, storage and communication, trade, hotels and restaurants.
(ड), बँका व विमा उद्योग, स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांकी मालकी, व्यावसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन आणि इतर सेवा.	5,347.6	1,434.6	5,914.2	1,496.4	(D) Banking and insurance, real estate and ownership of dwellings, business services, public administration and other services.
एकूण ..	26,609.8	7,297.4	32,154.1	8,296.7	.. Total
II. सरदोई राज्य (रुपयांमध्ये).	3,771.4	1,035.9	4,489.8	1,158.5	<i>Per capita State Income (in Rs.).</i>

*अस्थायी/Provisional @प्राथमिक/Preliminary.

बाधार.—अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Bombay

तबता क्रमांक/TABLE No. 28

28. संकीर्ण/

तक्ता क्रमांक/

नियंत्रित बाजार पेठा/

(३० सप्टेंबर १९८८ रोजी/

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठांची नावे	
(1)	(2)	(3)	
1	बृहन्मंडई मुंबई
2	ठाणे मुरबाड, शहापूर, भिवंडी, पालघर, कल्याण, वसई
3	रायगड कर्जत, पनवेल, पेण, रोहा, खालापूर (जोपोली), महाड, अलिबाण, माणगाव, मुरुड.
4	रत्नागिरी रत्नागिरी
5	सिंधुदूर्ग
6	नाशिक घोटी, लासलगाव, मालेगाव, नांदगाव, सिन्नर, सटाणा, येवला, नाशिक, कळवण, चांदवडे, मनमाड.
7	धुळे धुळे, दोंडाइचा, शिरपूर, नंदुरवार, शहादा, साक्री, नवापूर, तळोदा
8	जळगाव जामनेर, धरणगाव, अमळनेर, जळगाव, पारोळा, चाळीसगाव, चोपडा, बोदवड, पाचोरा, रावेर, भुसावळ, यावल.
9	अहमदनगर अहमदनगर, कोपरगाव, श्रीरामपूर, राहुरी, संगमनेर, शेंबगाव, पाथर्डी, जामखेड, श्रीगोंदा, नेवासा, पारनेर. कर्जत.
10	पुणे बारामती, खेड, निरा, भोर, पुणे, शिरूर, इंदापूर, जुन्नर, दोंड, मंचर, तळेगाव-दाभाडे.
11	सातारा कोरेगाव, कराड, फलटण, सातारा, वडूज, पाटण, लोणंद, व्हीवडी, वाई.
12	सांगली सांगली, तासगाव, इस्लामपूर, विटा, आटपाडी
13	सोलापूर सोलापूर, मोहोळ, करमाळा, कुर्डूवाडी, अक्कलकोट, बाशी, अकलूज, पंढरपूर, मंगळवेढा, सांगोला.
14	कोल्हापूर कोल्हापूर, गडहिंग्लज, जयसिंगपूर, वडगाव, (पेठ).
15	औरंगाबाद औरंगाबाद, वैजापूर, लासुर, स्टेशन, पैठण, कन्नड, सिल्लोड, गंगापूर, सोयगाव,
16	जालना जालना, अंबड, भोकरदन. मंथा, परतूर.
17	परभणी परभणी, मानवत, सलू, गंगाखेड, पूर्णा, वसमत, हिंगोली, आखाडा-बाळापूर, जितूर, कळमनूरी, पिंगळी-गुरांचा बाजार.
18	बीड बीड, आंबेजोगाई, धारूर, गेवराई, मांजलगाव, परळी-वैजनाथ,, कडब पाटोदा.

MISCELLANEOUS

TABLE No. 28·1

REGULATED MARKETS

As on 30th September 1988)

District	Names of regulated markets
(2)	(3)
Greater Bombay	.. Bombay.
Thane	.. Murbad, Shahapur, Bhiwandi, Palghar, Kalyan, Vasai.]
Raigad	.. Karjat, Panvel, Pen, Roha, Khalapur (Khopoli), Mahad, Alibag, Mangaon, Murud
Ratnagiri	.. Ratnagiri
Sindhudurg
Nashik	.. Ghoti, Lasalgaon, Malegaon, Nandgaon, Sinnar, Satana, Yevla, Nashik, Kalwan, Chandwad, Manmad.
Dhule	.. Dhule, Dondaicha, Shirpur, Nandurbar, Shahada, Sakri, Nawapur, Taloda.
Jalgaon	.. Jamner, Dharangaon, Amalner, Jalgaon, Parola, Chalisgaon, Chopda, Bodwad, Pachora, Raver, Bhusawal, Yawal.
Ahmadnagar	.. Ahmadnagar, Kopergaon, Shirampur, Rahuri, Sangamner, Shevgaon, Pathardi, Jamkhed, Shrigonda, Nevasa, Parner, Karjat.
Pune	.. Baramati, Khed, Nira, Bhor, Pune, Shirur, Indapur, Junnar, Daund, Manchar, Talegaon-Dabhade.
Satara	.. Koregaon, Karad, Phaltan, Satara, Vaduj, Patan, Lonand, Dahiwadi, Wai.
Sangli	.. Sangli, Tasgaon, Islampur, Khanapur-Vita, Atpadi
Solapur	.. Solapur, Mohol, Karmala, Kurduwadi, Akkalkot, Barshi, Akluj, Pandharpur, Mangalvedha, Sangola.
Kolhapur	.. Kolhapur, Gadhinglaj, Jaysingpur, Vadgaon (Peth).
Aurangabad	.. Aurangabad, Vaijapur, Lasur Station, Paithan, Kannad, Sillod, Gangapur, Soyegaon.
Jalna	.. Jalna, Ambad, Bhokardan. Mantha, Partur.
Parbhani	.. Parbhani, Manwat, Sailu, Gangakhed, Purna, Basmath, Hingoli, Akhada-Balapur, Jintur, Kalamnuri, Pingali-cattle market.
Beed	.. Beed, Ambejogai, Dharur, Georai, Manjalegaon, Parli-Vajnath, Kada, Patoda.

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठांची नावे
(1)	(2)	(3)
19	नांदेड नांदेड, मुदखेड, उमरी, घर्माबाद, भोकर, किनवट, हुदगाव, सोहा, देगलूर, मुखेड, कुडलवाडी, नायगाव, कंधार.
20	उस्मानाबाद कळंब, उस्मानाबाद, मुसम, परंडा, झूम, तुळजापूर.
21	लातूर लातूर, उदगीर, निलंगा, अहमदपूर, देवणी-गुरांचा बाजार, औसा, हुदरगल्ली-गुरांचा बाजार, रेणापूर-गुरांचा बाजार.
22	बुलढाणा मलकापूर, नांदुरा, शेगाव, खामगाव, जळगाव-जामोद, देऊळगाव राजा, चिखली, पेहकर, लोणार, संग्रामपूर, मोताळा.
23	अकोला अकोला, अकोट, तेलहारा, मुंतिजापूर, कारंजा, वासिम, रिसोड, मालेगाव, बाळापूर, पातूर, मंगळूपीर, बाशीं-टाकळी, मनोर.
24	अमरावती अमरावती, घामणगाव, रेल्वे, दर्यापूर, अंजनगाव, सुर्गी, अचलपूर, बरूड, मोशीं, धारणी चांदूर-बाजार, चांदूर-रेल्वे, तीवसा, नांदगांव, खडेस्वर.
25	यवतमाळ यवतमाळ, घाटंजी, पांढरकवडा, दारव्हा, वणी, दिप्रस, बोरीअरब, उमरखेड, पुसद (कापूस व धान्ये) राळेगाव, नेर, महागाव, मोरेगाव.
26	वर्धा वर्धा, सिंदी, पुलगाव, आर्वी, हिंगणघाट, आष्टी.
27	नागपूर काटोल, भिवापूर, नरखेड, सावनेर, रामटेक, उमरेड, कळमेश्वर, नागपूर, मांडळ.
28	भंडारा गोंदिया, भंडारा, तिरोडा, आमगाव, लाखणी, पवनी, तुमसर, लाखणपूर, अर्जुनी-मोरगाव.
29	चंद्रपूर चंद्रपूर, बरोरा, मूल, ब्रह्मपुरी, सिदेवाही, नागभिड, राजूर, चिमूर.
30	गडचिरोली गडचिरोली, आरमोरी, अहेरी.

आधार.—पणन उप संचालक, महाराष्ट्र शासन मुंबई.

TABLE No. 28.1—*contd.*

District	Names of regulated markets	
(2)	(3)	
Nanded Nanded, Mukhed, Umri, Dharmabad, Bhokar, Kinwat, Hadgaon, Loha, Deglur, Mukhed, Kundalvadi, Naigaon, Kandhar
Osmana bad Kalamb, Osmanabad, Murum, Paranda, Bhoom, Tuljapur.
Latur Latur, Udgir, Nilanga, Ahmedpur, Deoni cattle market, Ausa. Handargulli-cattle market, Renapur-cattle market.
Buldana Malkapur, Nandura, Shegaon, Khamgaon, Jalgaon-Jamod, Deulgaonraja, Chikhli, Mehkar, Lonar, Sangrapur, Mutala.
Akola Akola, Akot, Telhara, Murtijapur, Karanja, Washim, Risod, Malegaon, Balapur, Patur, Mangrulpir, Barshi, Takli, Manora.
Amravati Amravati, Dhamangaon Railway, Daryapur, Anjangaon, Surji Achalpur, Warud, Morshi, Dharani, Chandur Bazar, Chandur Railway, Tiwsa, Nandgaon-khandeshar.
Yavatmal Yavatmal, Ghatanji, Pandharkaoda, Darwha, Wani, Digras, Bori-Arab, Umarched, Pusad (Cotton and grain), Ralegaon, Nere, Mangaon, Moregaon.
Wardha Wardha, Sindi, Pulgaon, Arvi, Hinganghat, Asti.
Nagpur Katol, Bhivapur, Narkhed, Saoner, Ramtek, Umred, Kalmeshwar, Nagpur, Mandhal.
Bhandara Gondiya, Bhandara, Tirora, Amgaon, Lakhani, Pavani, Tumsar, Lakhandur, Arjuni, Morgaon.
Chandrapur Chandrapur, Warora, Mul, Brahmपुरi, Sindewadi, Nagbhir, Rajura, Chimur.
Gadchiroli Gadchiroli, Armori, Aheri.

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra Bombay.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2(A)
महाराष्ट्रातील आयुर्विमाविषयी माहिती
LIFE INSURANCE IN MAHARASHTRA

बाब	परिमाण	1988-89	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)
पॉलिसी	संख्या	7,96,338	Number	Policies
बिऱ्यांची रक्कम	कोटी रुपयांत	2,463.47	Rs. in crore	Sum assured

संघार.—भारतीय आयुर्विमा महामंडळ.

Source.—Life Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्तीं कर्मांक/TABLE No. 28.2(B)

महाराष्ट्रातील साधारण विम्याचा प्रत्यक्ष प्रिमियम

GROSS DIRECT PREMIUM WRITTEN IN MAHARASHTRA

1987

(कोटी रुपये/ Crore Rupees)

बाब	रक्कम/Amount	Item
(1)	(2)	(3)
भारतीय साधारण विमा मंडळ व त्याच्या संलग्न कंपन्यांनी महाराष्ट्रात उतरविलेल्या विम्याचा प्रत्यक्षा प्रिमियम.	427.91	Gross direct premium written in Maharashtra by of General Insurance Corporation of India. and its subsidiary companies.

बाधार्.—भारतीय साधारण विमा महामंडळ.

Source.— General Insurance Corporation of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3

पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची महाराष्ट्रातील संख्या
 NUMBER OF HOTELS IN MAHARASHTRA APPROVED
 BY THE TOURISM DEPARTMENT

बाब	परिमाण	२० सप्टेंबर १९८८ रोजी As on 20th September 1988	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(2)	(1)
राज्य व केंद्र शासनाच्या पर्यटन विभागांनी मान्यता दिलेली हॉटेले.	संख्या.	78	Number	Hotels approved by Tourism Departments of State and Central Governments.

बाधार.—पर्यटन विभाग, भारत सरकार.

Source.— Department of Tourism, Government of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तफ्ता क्रमांक/TABLE No. 28. 4

हवाईमार्गे मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक

FOREIGN TOURISTS DISEMBARKING AT BOMBAY BY AIR

अनु- क्रमांक Serial No.	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या Number of foreign tourists		Country of Nationality
		1983 (3)	1984 (4)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	उत्तर अमेरिका ..	45,397	46,061	.. North America
2	दक्षिण मध्य अमेरिका]] ..	2,216	1,759	.. South and Central America
	एकूण अमेरिका खंड ..	47,613	47,820	.. Total America
3	पश्चिम युरोप ..	1,13,632	1,11,614	.. Western Europe
4	पूर्व युरोप ..	3,424	3,359	.. Eastern Europe
	एकूण युरोप खंड ..	1,17,056	1,14,973	.. Total Europe
5	आफ्रिका ..	35,682	32,507	.. Africa
6	पश्चिम आशिया]] ..	80,614	70,997	.. West Asia
7	दक्षिण आशिया ..	19,621	23,264	.. South Asia
8	दक्षिण-पूर्व आशिया ..	11,718	10,330	.. South-East Asia
9	पूर्व आशिया]] ..	9,994	9,408	.. East Asia
	एकूण आशिया ..	1,57,629	1,46,506	.. Total Asia
10	ऑस्ट्रेलिया ..	12,251	11,580	.. Australia
11	राष्ट्रीयता नसलेले ..	71	39	.. State less
	एकूण ..	3,34,620	3,20,913	.. Grand Total
	*एकूण (१९८२) ..	3,23,443		.. *Total—1982

टीप—*१९८६ च्या प्रकाशनामध्ये भारतात आलेल्या एकूण पर्यटकांची आकडेवारी होती,
Note.—*All the tourists visiting India were shown in the 1986 edition.

आधार.—भारत पर्यटक आकडे, भारत सरकार.

Source.—India Tourist Statistics, Government of India.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5

महाराष्ट्र राज्यातील कच्च्या (कूड) तेलांचे उत्पादन
PRODUCTION OF CRUDE OIL IN MAHARASHTRA STATE

('००० टनांत/Tonnes)

वर्ष/ Year						मुंबई हाय किनारा Off shore Bombay High
(1)						(2)
1976-77	406
1977-78	2,074
1978-79	3,310
1979-80	4,422
1980-81	4,985
1981-82	7,975
1982-83	12,877
1983-84	17,392
1984-85	20,136
1985-86	20,823
1986-87	20,618
1987-88	20,164
1988-89	21,112

साधर.—अर्थ व सांख्यिकी विभाग मिनिस्ट्रि अँड पेट्रोलियम अँड नॅचरल गॅस, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas Government of India, New Delhi.

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6

महाराष्ट्र राज्यातील तैकनिक वस्तुने सठे, एकूण उत्पादन व वापर
RESERVES, GROSS PRODUCTION AND UTILISATION OF NATURAL GAS IN
MAHARASHTRA STATE

मुंबई हाय किनारा/Off shore Bombay High

वष/Year	साठे** (अब्जघन मीटर) Reserves (Bn. Cubic Metres)	एकूण उत्पादन (दशलक्ष घन मीटर) Gross production (Million Cu. Metres)	वापर (दशलक्ष घनमीटर.) Utilisation (Mn. Cu. Metres)
(1)	(2)	(3)	(4)
	106.62		
1976-77	148.08	48
1977-78	186.15	229	3
1978-79	264.64	386	204
1979-80	270.96	542	372
1980-81	329.04	673	307
1981-82	330.62	1,345	671
1982-83	377.21	2,357	1,400
1983-84	377.80	3,259	1,834
1984-85	368.55	4,408	2,515
1985-86	377.69	5,180	3,067
1986-87	400.99	6,705	5,042
1987-88	411.09	8,259	5,820
1988-89	N.A.	9,731	6,944

**कॅलेंडर वर्ष/Calender Year.

*अस्थायी/Provisional.

अधार.--अर्थ व सांख्यिकी विभाग, मिनिस्ट्रि ऑफ पेट्रोलियम अँड नॅचरल गॅस, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas Statistics, Government of India, New Delhi.

28. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

प्रबोधित पेट्रोलियम वायूचे महाराष्ट्रातील घरगुती ग्राहक
LPG DOMESTIC CUSTOMERS IN MAHARASHTRA

(१ एप्रिल १९८८ रोजी/As on 1st April 1988)

(हजारत/In thousand)

कंपनीचे नाव	ग्राहकांची संख्या No. of Customers	Name of Company
(1)	(2)	
आय. ओ. सी.	88	Indian Oil Corporation Limited.
एच. पी. सी. एल.	1,254	Hindustan Petroleum Corporation Limited.
बी. पी. सी. एल.	1,336	Bharat Petroleum Corporation Limited.
एकूण	2,678	.. Total

जाधार.—अर्थ व सांख्यिकी विभाग, मिनिस्ट्रि ऑफ पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस स्टॅटिस्टीक्स भारता सरकार, नवी दिल्ली.

Source.—Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas Statistics, Government of India, New Delhi.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.1

29. निवडक निर्देशांकांचा काल/

तक्ता क्रमांक/

श्रीती/

(क्षेत्राचे आकडे हजार हेक्टर व उत्पादनाचे आकडे हजार मे. टनांत आहेत/

क्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1.	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गावपत- कांनुसार)	30,758	30,769	30,766	30,758
2.	लागवड केलेले निव्वळ क्षेत्र ..	17,878	18,135	18,242	18,262
3.	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र ..	18,823	18,979	19,398	19,664
4.	बोलिताखालील एकूण क्षेत्र ..	1,220	1,388	1,570	2,171
5.	मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन —				
	(अ) तांदूळ—				
	(१) क्षेत्र ..	1,300	1,321	1,352	1,416
	(२) उत्पादन ..	1,369	884	1,662	2,286
	(ब) गहू—				
	(१) क्षेत्र ..	907	833	812	1,169
	(२) उत्पादन ..	401	280	440	1,199
	(क) जोंघळा—				
	(१) क्षेत्र ..	6,284	6,057	5,703	6,064
	(२) उत्पादन ..	4,224	2,295	1,557	3,466
	(ड) बाजरी—				
	(१) क्षेत्र ..	1,635	1,828	2,039	1,808
	(२) उत्पादन ..	489	370	824	560

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.1

AGRICULTURE

Area in thousand hectares and outturn in thousand tonnes)

1980-81*	1984-85*	1985-86*	1986-87*	1987-88*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
30,758	30,758	30,758	30,758	30,758	Total geographical area according to village papers.
18,299	18,185	18,031	17,923	17,881	Net area sown
20,133	20,470	20,261	19,920	20,131	Gross cropped area
2,516	2,518	2,462	2,343	2,381	Gross area irrigated
					Area and outturn of principal crops—
					(a) Rice—
1,504	1,520	1,541	1,527	1,370	(i) Area
2,361	1,936	2,182	1,752	1,717	(ii) Outturn
					(b) Wheat—
1,079	989	882	736	733	(i) Area
931	857	644	536	633	(ii) Outturn
					(c) Jowar—
6,438	6,562	6,626	6,335	6,663	(i) Area
4,428	4,802	3,923	3,092	3,952	(ii) Outturn
					(d) Bajri—
1,709	1,761	1,703	1,734	1,815	(i) Area
7760	566	420	465	910	(ii) Outturn

*अस्थायी/Provisional.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन—गुठे चालू					
(ई) एकूण धान्ये (इतर धान्ये घटून)—					
(१) क्षेत्र	..	10,604	10,512	10,320	10,931
(२) उत्पादन	..	6,755	4,037	4,737	7,869
(फ) एकूण कडधान्ये—					
(१) क्षेत्र	..	2,351	2,330	2,566	2,914
(२) उत्पादन	..	989	657	677	1,168
(ग) ऊस—					
(१) क्षेत्र	..	156	171	204	268
(२) उत्पादन (गुळाचे)	..	1,156	1,120	1,641	2,219
(घ) कापूस—					
(१) क्षेत्र	..	2,500	2,716	2,750	2,307
(२) उत्पादन (लिटमिटर)	..	288	179	82	133
(छ) भुईमूग—					
(१) क्षेत्र	..	1,083	1,117	904	854
(२) उत्पादन	..	800	473	586	693
(ज) तंबाखू—					
(१) क्षेत्र	..	25	13	12	11
(२) उत्पादन	..	12	6	5	5
शेती उत्पादनांचे निव्वंशांक—					
(१९६७-७०=१००)					
(१) अन्नधान्ये	..	115.6	71.1	86.3	143.9
(२) अन्नधान्येतर	..	102.6	79.9	90.9	121.9
(३) सर्वे पिके	..	109.8	75.0	88.3	134.1

TABLE No. 29.1 *contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
					Area and outturn of principal crops—contd.
					(e) All cereals—
					(including other cereals)
11,233	11,311	11,232	10,826	11,091	(i) Area
8,900	8,622	7,615	6,169	9,650	(ii) Outturn
					(f) All pulses—
2,804	2,833	2,860	2,836	3,033	(i) Area
8:31	1,114	1,164	975	1,414	(ii) Outturn
					(g) Sugarcane—
3:17	354	319	335	345	(i) Area
2,594	2,811	2,545	2,637	2,721	(ii) Outturn (gur)
					(h) Cotton—
2,667	2,685	2,753	2,693	2,518	(i) Area
2:16	249	338	151	252	(ii) Outturn (in lint)
					(i) Groundnut—
7:12	737	664	654	709	(i) Area
4:41	731	469	435	698	(ii) Outturn
					(j) Tobacco—
12	7	10	8	11	(i) Area
7	5	8	8	10	(ii) Outturn
					Index numbers of agricultural production
					(1967-70=100)
147..8	148.2	134.6	110.0	165.2	(i) Foodgrains
138..3	152.3	142.5	116.4	149.8	(ii) Non-foodgrains
143..6	150.0	138.1	112.9	158.3	(iii) All commodities

* अस्थायी/Provisional

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.2

पशुधन व कुक्कुट/LIVESTOCK AND POULTRY

(हजारंत/in thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	प्रकार (2)	1961 (3)	1966 (4)	1972 (5)	1978 (6)	1982 (7)	Category (2)
1	गाई-बैल—						Cattle—
	तीन वर्षांवरील बैल ..	6,490	6,550	6,206	6,329	6,687	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील गाई ..	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	Females over 3 years
	वासरे ..	4,194	3,645	3,912	4,108	4,228	Young stock
	एकूण—गाई-बैल ..	15,328	14,729	14,705	15,218	16,161	Total—Cattle
2	म्हशी-रेडे—						Buffaloes—
	तीन वर्षांवरील रेडे ..	353	340	308	325	351	Males over 3 years
	तीन वर्षांवरील म्हशी ..	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	Females over 3 years
	रेडके ..	1,095	967	1,122	1,425	1,313	Young stock
	एकूण—म्हशी-रेडे ..	3,087	3,042	3,301	3,899	3,972	Total—buffaloes
3	मेंढरे ..	2,093	2,205	2,128	2,636	2,671	Sheep
4	शेळघा ..	5,181	5,121	5,911	7,563	7,705	Goats
5	इतर जनावरे ..	359	352	316	326	361	Other livestock
	एकूण—जनावरे ..	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	Total—livestock
6	कोंबडघा, बंदके वगैरे ..	10,578	9,902	12,217	18,751	19,844	Poultry

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3

29. निवडक निर्देशांकाच्या कल/

तबता क्रमांक/

उद्योग आणि खाणकाम/

अनुक्रमांक Serial Z o. (1)	बाब (2)	1960 (3)	1965 (4)	1970 (5)	1975 (6)
1	चालू कारखान्यांची संख्या ..	8,010	9,472	9,803	11,425
2	कामगारांची दैनिक सरासरी (हजार)	746	903	952	1,015
3	औद्योगिक उत्पादन--				
	(१) कापूस सूत (दशलक्ष कि. ग्रॅम)	242	251	227	420
	(२) कापूस कापड (लाख मीटर)	16,747	15,654	14,411	12,983
	खनिज उत्पादन--				
	(१) कोळसा (हजार मे. टन) ..	788	1,140	1,771	3,580
	(२) कच्चे मॅंगेनिज (हजार मे. टन)	187	317	216	188

N.A. = उपलब्ध नाही.

@ मुंबई शाहर सोडून.

*अस्थायी

† विही कारखान्यांचा समावेश वेगळ्या कायद्याखाली १९७४ पासून केलेला आहे

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.3

INDUSTRY AND MINING

1980	1983	1984*	1985*	1986*	1987*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
15,170	18,007	18,316	18,922	19,966	20,609	Number of working factories†
1,177	1,137	1,120	1,129	1,150	1,138	Average daily number of workers (thousand No.)
						Industrial production—
249	N.A.	238	221	183	N.A.	(i) Cotton yarn (million kg.).
12,603	N.A.	10,290	10,431	9,800	N.A.	(ii) Cotton cloth (lakh metres)
						Mineral production—
5,300	8,563	9,711	10,792	11,884	13,727	(i) Coal (thousand tonnes).
223	237	220	238	238	232	(ii) Manganese ore (thousand tonnes).

Not Available.

Excluding Bombay city.

Provisional

Bidi Factories covered under separate Act, from 1974.

29. निचडक निर्रेशांकावा फल

तक्ता क्रमांक

वीज

अनुक्रमांक Serial No.	बाव	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	स्थापित क्षमता (हजार किलोवॅट)	760	1,304	2,119	2,786
2	विजेचे उत्पादन (दशलक्ष किलोवॅट तास)	3,268	5,635	9,134	112,052
3	विजेचा वापर (दशलक्ष किलोवॅट तास)				
	(अ) एकूण	2,720	4,717	7,650	9,490
	(ब) उद्योगांकरिता	1,853	3,297	5,312	5,935
4	महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाकडून वीजपुरवठा केलेल्या गाहारांची व खेडगांची संख्या (प्रत्येक वर्षा-मखेरची)	853	4,665	12,752	20,112

*अस्थायी

TRENDS IN SELECTED INDICATORS**TABLE No. 29.4****ELECTRICITY**

1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88*	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
4,298	6,310	7,091	7,204	7,496	Installed capacity (thousand kw.).
18,7751	25,233	27,647	30,131	32,962	Electricity generated (million kwh.).
					Consumption (million kwh.).
14,0134	19,108	20,979	22,325	23,848	(a) Total
8,1130	10,037	11,124	11,556	12,075	(b) Industrial
27,9914	33,402	33,927	34,517	38,177	Towns and villages electrified by M.S. Electricity Board as at the end of each year.

*Proviisional

29. निवडक निर्देशांकाचा व्कल/

तक्ता क्रमांक/

सहकार/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	सहकारी संस्थांची संख्या ..	31,565	37,405	42,603	49,6551
2	त्यामधील सभासदांची संख्या (हजारांत).	4,191	6,786	8,581	11,6629
3	बळते भांडवल (कोटी रुपये)	291	712	1,490	2,6588
4	प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज (कोटी रुपये).	43	91	133	1170

टीप—बरील आकडे सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांचे मिळून आहेत. (त्यात सुपरवायझिंग युनियन, विभागीय व जिल्हा बोर्ड, विमा कंपनी, इत्यादी संस्थांचा अंतर्भाव आहे.).

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.5

CO-OPERATION

1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
60,747	75,360	79,291	83,460	87,676	Societies (No.)
14,783	18,619	20,141	21,435	22,099	Members (thousand No.)
5,210	9,347	1,085	1,286	1,516	Working capital (Crore Rs.)
250	359	419	480	628	Advances by primary agricultural credit and multipurpose societies (Crore Rs.).

Note.—The above figures relate to all types of societies. (including supervising unions (divisional and district boards and insurance societies, etc.).

29. निवडक निर्देशांकांच्या कल/

तमता क्रमांक/

परिवहन आणि दळणावळण/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	1960	1965	1970	1975	1980
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी असलेली रस्त्यांची लांबी (कि. मीटर).	37,757	48,053	62,703	1,58,928	1,338,613
2	वापरात असलेली वाहने (प्रत्येक वर्षाच्या एक जानेवारी रोजीची)—					
	(अ) मोटारी ..	45,328	66,363	1,08,679	1,69,895	2,133,700
	(ब) सर्व प्रकारची वाहने ..	89,127	1,43,497	2,57,539	4,58,214	7,255,352

@ ३१ मार्च १९८६ रोजी/

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.6

TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

1985	1986	1987	1988	1989	Item
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1,51,6671	1,53,671	1,63,108	1,66,416	1,69,921	Length of roads as on 31st March of each year (kilometres).
					Motor vehicles in operation (as on 1st January of each year).—
2,82,9972	3,15,911@	3,30,884	3,62,837	3,82,066	(a) Motor cars
13,45,0448	15,90,951@	17,66,564	19,95,466	22,11,265	(b) All types of vehicles

@ on 31st March 1986

29. निवडक निदशाकाच्चा कल

तक्ता क्रमांक

शिक्षण

बाब	1960-61	1965-66	1970-71	11975-76
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
प्राथमिक शिक्षण—				
(पूर्व प्राथमिक व्यतिरिक्त)				
(१) संस्था (संख्या) ..	34,594	41,781	45,143	48,299
(२) विद्यार्थी (हजारांत) ..	4,178	5,535	6,229	6,993
(३) शिक्षक (हजारांत) ..	113	153	185	221
दुय्यम शिक्षण—				
(१) संस्था (संख्या) ..	2,468	4,032	5,339	5,810
(२) विद्यार्थी (हजारांत) ..	858	1,500	1,936	2,442
(३) शिक्षक (हजारांत) ..	35	57	77	96

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE NO. 29.7

EDUCATION

1980-81	1984-85	1985-86	1986-87	1987-88	Item
(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
Primary education—					
(excluding pre-primary).					
51,045	53,420	54,406	54,866	55,533	(1) Institutions (No.)
8,392	9,235	9,418	9,579	9,771	(2) Students (thousand No.)
222	240	245	251	254	(3) Teachers (thousand No.)
Secondary education—					
6,119	7,683	8,177	8,417	8,830	(1) Institutions (No.)
3,309	4,263	4,585	4,872	5,094	(2) Students (thousand No.)
114	137	146	155	162	(3) Teachers (thousand No.)

29. निवडक निर्देशांकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

अखिल भारतीय घाऊक किमतींचे निर्देशांक (नवी मालिका)

ALL-INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (New Series)

(आधारवर्ष/Base year—1981-82=100)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	मूलभूत पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ति, दिवा- बत्ती व वंगण Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माला Manu- factured products	सर्व वस्तु All commo- dities
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	भार/Weight—	(32.295)	(10.663)	(57.042)	(100.000)
1	1982-83	106.7	106.5	103.5	1044.9
2	1983-84	118.2	112.5	109.8	1172.8
3	1984-85	125.5	117.3	117.5	1200.1
4	1985-86	125.7	129.8	124.4	1225.4
5	1986-87	137.1	138.6	129.2	1322.7
6	1987-88	152.6	143.3	138.5	1433.6
7	1988-89(P)	160.1	151.2	151.6	1544.3

(P) = अस्थायी/Provisional

आधार :— वार्षिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

Source :—Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi.

तबता क्रमांक/TABLE No. 29.9

29. निवडक निवेशांकांचा कल/

तयत्ता क्रमांक/

कामगारांकरिता ग्राहक किमतींचे निर्देशांक (नवी मालिका)/

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्र	बाब	भार Weight	1971-72	19976-77
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	मुंबई (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००) ..	अन्न	59.9	204	320
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	190	298
2	सोलापूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००) अन्न		59.9	214	328
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	198	308
3	नागपूर (कॅलेंडर वर्ष १९६०=१००) ..	अन्न	53.08	210	327
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	192	295
4	पुणे (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) ..	अन्न	50.60	189	314
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	176	287
5	नाशिक (कॅलेंडर वर्ष १९८२=१००) ..	अन्न	52.9
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00
6	जळगाव (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) अन्न		55.98	203	319
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	188	296
7	नांदेड (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) ..	अन्न	60.26	210	345
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	198	315
8	औरंगाबाद (कॅलेंडर वर्ष १९६१=१००) अन्न		53.65	201	335
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	190	308

*ऑक्टोबर १९८८ ते मार्च १९८९ पर्यंतची ६ महिन्यांची सरासरी.

@ आधारभूत वर्ष/Base year 1982 =100

**पायाभूत वर्ष १९८२ मधील निर्देशांक पायाभूत वर्ष १९६०/१९६१, मध्ये रूपांतरित करण्यासाठी वापरावयाचा गणक.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.9

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS (NEW SERIES)

19860- 831	1985- 86	1986- 87	1987- 88	1988- 89	**जोड़णारा गुणक Linking factor (12)	Item	Centre
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
4331	714	799	886	179	5.44	Food	Bombay
4000	654	717	791	169	5.12	General Index	(Calendar year 1960=100)
4332	698	756	802	167	5.37	Food	Solapur
4111	647	697	747	165	5.03	General Index	(Calendar year 1960=100)
4189	671	708	763	164	5.24	Food	Nagpur
3988	632	673	726	16	4.99	General Index	(Calendar year 1960=100)
4115	662	717	778	172	4.86	Food	Pune
3775	601	639	686	163	4.53	General Index	(Calendar year 1961=100)
...	171	..	*Food	Nashik
..	170	..	*General Index	(Calendar year 1982=100)
4411	668	718	777	168	5.12	Food	Jalgaon
4032	615	667	715	163	4.78	General Index	(Calendar year 1961=100)
4657	710	749	798	170	5.50	Food	Nanded
4388	662	707	754	170	5.01	General Index	(Calendar year 1961=100)
4566	742	830	891	183	5.63	Food	Aurangabad
4222	672	743	787	168	5.18	General Index	(Calendar year 1961=100)

65 months average from October 1988 to March 1989.

Linking factor for converting index number with base 1982 into with base 1960/1961,

29. निवडक निर्देशांकाचा कल/

तक्ता क्रमांक/

राज्य उत्पन्न/

सुधारित मालिका/

अनुक्रमांक/ Serial No.	बाब	1970-71	1975-76	1978-79	1979-80	1980-81	1981-82
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1 राज्याचे चालू किमतीनुसार उत्पन्न—							
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	3,875.5	7,676.6	10,647.1	12,145.7	13,968.8	15,6338.1
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(198.1)	(274.7)	(313.4)	(360.4)	(4033.5)
(क)	दरहोई उत्पन्न (रुपयांत)	783.1	1,387.8	1,802.7	2,012.0	2,243.5	2,4559.7
(द)	दरहोई उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(177.2)	(230.2)	(256.9)	(286.5)	(3144.1)
2 राज्याचे स्थिर (१९७०-७१) किमतीनुसार उत्पन्न—							
(अ)	राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)	3,875.5	4,859.3	5,915.9	6,001.1	5,959.6	6,2560.3
(ब)	राज्य उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(125.4)	(152.6)	(154.8)	(153.8)	(161.3)
(क)	दरहोई उत्पन्न (रुपयांत)	783.1	878.4	1,001.6	994.1	957.2	9833.1
(द)	दरहोई उत्पन्नाचा निर्देशांक (आधार १९७०-७१=१००)	(100.0)	(112.2)	(127.9)	(126.9)	(122.2)	(11255.5)

*अस्थायी/Provisional

टीप.—दरहोई उत्पन्नाचे आकडे तयार करताना वर्षामध्ये लोकसंख्येचे आकडे वापरण्यात आले आहेत.

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.10

STATE INCOME

Revised Series

1982-83*	1983-84*	1984-85*	1985-86*	1986-87*	1987-88@	Item
(99)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
						I Net State Domestic Product at current prices—
17,0558.6	19,751.9	21,554.4	24,505.2	26,609.8	32,154.1	(a) State income (in crore Rs.).
(4400.2)	(509.7)	(556.2)	(632.3)	(686.6)	(829.7)	(b) Index No. of State income. (Base:1970-71=100)
2,6225.5	2,974.2	3,177.7	3,542.2	3,777.4	4,489.8	(c) <i>Per capita</i> income. (in Rs.).
(3355.3)	(379.8)	(405.8)	(452.3)	(482.4)	(573.3)	(d) Index No. of <i>per capita</i> income (Base:1970-71=100).
						II Net State Domestic Product at constant (1970-71) prices—
6,5008.6	6,808.1	6,854.3	7,210.4	7,297.4	8,296.7	(a) State income (in crore Rs.).
(1667.9)	(175.7)	(176.9)	(186.0)	(188.3)	(214.1)	(b) Index No. of State income. (Base:1970-71=100)
1,0001.7	1,025.1	1,010.5	1,042.3	1,035.9	1,158.5	(c) <i>Per capita</i> income. (in Rs.).
(1277.9)	(130.9)	(129.0)	(133.1)	(132.3)	(147.9)	(d) Index No. of <i>per capita</i> income. (Base:1970-71=100)

@प्राथमिक/Preliminary

Note.—While calculating *per capita* income mid year population has been used.

रूपांतर गुणके/CONVERSION FACTORS

1. लांबी/LENGTH

फूट	=	30.48	सेंटीमीटर (तंतोतंत) Centimetres (Exact).	मीटर	=	1.09361	यार्ड
1 foot	=	30.48	सेंटीमीटर (तंतोतंत) Centimetres (Exact).	1 metre	=	1.09361	yard.
यार्ड	=	0.9144	मीटर (तंतोतंत) metre (Exact)	किलोमीटर	=	0.62137	मैल
1 yard	=	0.9144	मीटर (तंतोतंत) metre (Exact)	1 kilometre	=	0.62137	mile.
मैल	=	1.609344	किलोमीटर (तंतोतंत) kilometres (Exact)				
1 mile	=	1.609344	किलोमीटर (तंतोतंत) kilometres (Exact)				

2. क्षेत्रफळ/AREA

चौ. फूट	=	9.2903	चौ. डेसीमीटर square deci- metres.	हेक्टर	=	2.47105	एकर
1 square foot	=	9.2903	चौ. डेसीमीटर square deci- metres.	1 hectare	=	2.47105	acres.
एकर	=	0.404686	हेक्टर hectare	चौ. किलोमीटर	=	0.386101	चौ. मैल
1 acre	=	0.404686	हेक्टर hectare	1 sq. kilometre	=	0.386101	square: maile.
चौ. मैल	=	2.58999	चौ. किलोमीटर square kilometres.				
1 square mile	=	2.58999	चौ. किलोमीटर square kilometres.				

3. वजन/WEIGHT

किलोग्रॅम	=	2.20462	पौंड	=	1.07169	सेर	
1 kilogram	=	2.20462	pounds	=	1.07169	seers.	
पौंड	=	0.4535924	किलोग्रॅम	टन	=	1.01605	मेट्रिक टन
1 pound	=	0.4535924	kilogram	1 ton	=	1.01605	tonness.
मेट्रिक टन	=	0.98420	टन	=	26.7923	मण	
1 tonne	=	0.98420	ton	=	26.7923	Maunds	

4. धारकता/CAPACITY

गॅलन ((इंपिरियल) 1 gallon (Imp.)	= 4.54596	लिटर्स litres	लिटर 1 litre	= 0.219976	गॅलन (इंपिरियल) gallon (Imp.)
गॅलन ((U. S.) 1 gallon (U. S.)	= 3.78533	लिटर्स litres	= 0.83268	गॅलन (इंपिरियल) gallon (Imp.)	

5. मेट्रिक परिमाणे/METRIC UNITS

लांबी Length	किलोमीटर 1 kilometre	= 1,000	मीटर metres.
	मीटर 1 metre	= 1,000	मिलिमीटर millimetres.
क्षेत्रफळ Area	चौ. किलोमीटर 1 sq. kilometre	= 100	हेक्टर hectares.
	हेक्टर 1 hectare	= 10,000	चौ. मीटर sq. metres.
वजन Weight	टन 1 tonne	= 1,000	किलोग्रॅम kilograms = 10
	किलोग्रॅम 1 kilogram	= 1,000	क्विंटल quintals
			ग्रॅम grams.

Sub. National Systems Unit,
National Institute of Educational
Planning and Administration
17-B, Sardar Patel Road, New Delhi-110013
DOC. No. D-5533
Date 13/12/91 ✓

BOMBAY : PRINTED AT THE GOVERNMENT CENTRAL PRESS
